

Finanšu ministrija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma

STRATĒĢISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

VIDES PĀRSKATS

Latvijas Republikas Finanšu ministrija

Rīga, 2021.gada oktobris

Uzziņa

Nosaukums valsts valodā(-ās)	Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma
Nosaukums angļu valodā	Operational Programme for Latvia 2021–2027
Pasūtītājs	Latvijas Republikas Finanšu ministrija
Izstrādātājs	SIA “Grupa93” Kontaktpersona: M.Nikmane, marita@g93.lv
Līgums	2020.gada 16.jūlija līgums Nr.FM2020/38 (TP IZV)
Pamatojums	Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”
Iesaistītās institūcijas	Vides pārraudzības valsts birojs
Versija	3.versija
Datums	2021.gada 15.oktobris

Apzīmējumi

AER – atjaunojamie energoresursi

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

CH₄ – metāns

CO₂ – oglekļa dioksīds

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

D pielikums – Eiropas Komisijas 2019.gada ziņojums par Latviju, D pielikums. Investīciju pamatnostādnes Latvijai par kohēzijas politikas finansējumu 2021. – 2027.gadam

Darbības programma – Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma

EK – Eiropas Komisija

ESAO – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ES – Eiropas Savienība

ESF+ – Eiropas Sociālais fonds 2021. – 2027.gada ES plānošanas periodā

ETS – ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēma

HFC – fluorogļūdeņraži

IKP – iekšzemes kopprodukts

ĪADT – īpaši aizsargājamā dabas teritorija

KF – Kohēzijas fonds

Latvija2030 vai LIAS2030 – Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes

LR – Latvijas Republika

LVĢMC – VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”

MVU – mazie un vidējie uzņēmumi

NAP2027 – Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam

NAI – notekūdeņu attīrīšanas iekārtas

NATURA 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija (*NATURA 2000*)

NMGOS – nemetāna gaistošie organiskie savienojumi

NO_x – slāpekļa oksīdi

N₂O – vienvērtīgā slāpekļa oksīds

P&A – pētniecība un attīstība

PFC – perfluorogļūdeņraži

PM_{2,5} – daļiņas ar diametru <2,5 μm

PM₁₀ – daļiņas ar diametru <10 μm

TEN-T – Eiropas transporta tīkls (*Trans-European Transport Network*)

TPF – Taisnīgas pārkārtošanās fonds

SAM – specifiskais atbalsta mērķis – “konkrēts mērķis” ir rezultāts, kura panākšanu konkrētos valsts vai reģiona apstākļos veicinās, īstenojot ieguldījumu prioritāti vai Savienības prioritāti un veicot darbības vai pasākumus

SEG – siltumnīcefekta gāzes

SF₆ – sēra heksafluorīds

SIVN – stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

SO₂ – sēra dioksīds

UBAAP – upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Vides pārskats – ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma ietvaros sagatavots dokuments, kurā aprakstīta, novērtēta plānošanas dokumenta, tā iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi un aprakstīti pasākumi negatīvās ietekmes mazināšanai un monitoringam

VPVB vai Birojs – Vides pārraudzības valsts birojs

VŪO – virszemes ūdensobjekts

VVD – Valsts vides dienests

ZIZIMM – zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība

Saturs

Ievads.....	6
1. Plānošanas dokumenta kopsavilkums un saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	7
1.1. Darbības programma, tās mērķi un prioritātes	7
1.2. Darbības programmas saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	10
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra, iesaistītās institūcijas un sabiedrība.....	17
2.1. Vides pārskata izstrādes principi, etapi un metodika	17
2.2. Sabiedrības līdzdalība	21
3. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi.....	23
3.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi	23
3.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi	28
4. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti.....	30
5. Esošās situācijas raksturojums, ietekmētās teritorijas un iespējamās izmaiņas.....	31
5.1. Dabas resursi un dabas vērtības	31
5.1.1. Dabas resursi	31
5.1.2. Bioloģiskā daudzveidība, dabas vērtības un ainavas.....	39
5.2. Vides kvalitāte un to ietekmējošie faktori.....	42
5.2.1. SEG emisijas	43
5.2.2. Gaisa kvalitāte	47
5.2.3. Virszemes ūdeņu kvalitāte	50
5.2.4. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas.....	54
5.2.5. Īpaši apdraudētās teritorijas.....	55
5.2.6. Atkritumu apsaimniekošana	59
6. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums.....	62
6.1. Būtiskās ietekmes vērtējums	62
6.2. Ietekmju mijiedarbības, kumulatīvās ietekmes	79
6.3. Pārrobežu ietekme.....	80
6.4. Alternatīvas, to vērtējums	81
7. Iespējamie kompensēšanas pasākumi	84
8. Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai.....	85
9. Vides monitoringa un pasākumi tā nodrošināšanai.....	88
10. Kopsavilkums	90
Pielikumi.....	94
1. pielikums Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi	94
2. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi aspekti	102
3. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi novērtējuma apkopojums.....	107
4. pielikums Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem	112
5. pielikums Paziņojuma publikācijas laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” kopija.....	119

IEVADS

Darbības programma ir valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kas izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem.

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” nosacījumiem Darbības programma ir plānošanas dokuments, kam ir nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu.

SIVN mērķis ir apzināt Darbības programmas un tajā plānoto pasākumu ietekmi uz vidi, veicināt sabiedrības līdzdalību vides pārskata sagatavošanā, iesaistīt sabiedrību vides pārskata apspriešanā un konsultācijās, kā arī ņemt vērā vides pārskata un tā apspriešanas rezultātus plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantot lēmumu pieņemšanas procesā.

SIVN ietvaros ir sagatavots precizētās Darbības programmas¹ Vides pārskats. Vides pārskata izstrādes saturu nosaka Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. SIVN procesā un Vides pārskata izstrādē ir ņemti valsts vides institūciju: VPVB, DAP, VVD un Veselības inspekcijas ieteikumi attiecībā uz vides pārskata detalizācijas pakāpi un saturu.

Darbības programmas Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana notika no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim. Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienē formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim, tiešsaistes videokonference – 2020.gada 27.novembrī plkst. 10.00.

Vides pārskata precizētajā redakcijā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti, tostarp atsauksmēs par vides pārskatu sniegtie priekšlikumi un ieteikumi.

Plānošanas dokumentu “Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma” ir izstrādājusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija. Pamatojoties uz savstarpēji noslēgto līgumu ar Finanšu ministriju, stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic un tā ietvaros vides pārskata projektu ir izstrādājusi SIA “Grupa93”.

---

¹ Vides pārskats ir precizēts par Darbības programmas redakciju, kura ir izsludināta Valsts sekretāru sanāksmē 2021.gada 13.maijā (VSS–406); <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40501972>

1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA KOPSAVILKUMS UN SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. Darbības programma, tās mērķi un prioritātes

Darbības programma ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas apkopo Latvijas intereses un Latvijas pozīcijas par Eiropas Komisijas priekšlikumiem ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada un plāno investīcijas Latvijai piešķirtā Eiropas Sociālā fonda Plus, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda finansējuma ietvaros daudzgadu periodā 2021. – 2027.gadam.

Nākamā ES fondu plānošanas perioda laicīga uzsākšana ir augsta politiska prioritāte gan ES līmenī, gan Latvijā. EK jau 2018.gada 29.maijā un 30.maijā ir publicējusi priekšlikumus ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada² un uzsākusi sarunas ar dalībvalstīm par darbības programmu saturu. EK redzējums par Latvijas investīciju vajadzībām kohēzijas politikā ir publicēts 2019.gada 27.februāra Ziņojumā par Latviju³. Tajā ir iekļautas Investīciju pamatnostādnes Latvijai par kohēzijas politikas finansējumu 2021. – 2027.gadam (D pielikums), kas pauž EK sākotnējo pozīciju sarunām ar Latviju par darbības programmas saturu un ir pamats dialogam starp Latviju un EK institūcijām.

Darbības programma ir izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam⁴ identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem⁵.

Darbības programmas virsmērķis – darbības programma kā nozīmīga investīciju platforma zināšanās balstītai ekonomikas transformācijai uz zaļām tehnoloģijām un inovācijām.

Darbības programmas struktūru, politikas mērķus, SAM, plānoto investīciju jomas, ieguldījumu priekšnosacījumus un to kritērijus nosaka ES normatīvais regulējums⁶. Darbības programmā ES fondu ieguldījumi plānoti, ņemot vērā ES normatīvo regulējumu, grupējot Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam ietvertos veicamos pasākumus.

Darbības programmā ietverts tās stratēģijas izklāsts (galvenās problēmas un politikas risinājumi), prioritātes, izņemot tehnisko palīdzību, katram politikas mērķim un Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijām, iznākuma un rezultātu rādītāji, informācija par dalījumu par intervences kategorijām prioritātes līmenī, finanšu plāns, t.sk., finanšu apropriācijas pa gadiem un kopējā finanšu apropriācija pa fondiem un valsts līdzfinansējums, kā arī informācija par ieguldījumu priekšnosacījumiem, programmā iesaistītajām iestādēm, partnerību, publicitāti un komunikāciju, vienas vienības izmaksu, vienreizējo maksājumu un vienotu likmju izmantošana, un finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām. Darbības programmā ietvertie politikas mērķi, prioritātes un SAM ir apkopoti 1.tabulā.

---

² 2018.gada 29. un 30.maijā Eiropas Komisija izplatīja normatīvo aktu priekšlikumus par ES atbalstu reģionālajai attīstībai un kohēzijai (https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_en) un ieguldījumos cilvēkos, sociālajā kohēzijā un vērtībās (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9114>)

³ 2019.gada ziņojums par Latviju. Pavaddokuments dokumentam “Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai un Eurogrupai. 2019.gada Eiropas pusgads – novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr.1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf

⁴ Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam <https://www.pkc.gov.lv/index.php/lv/nap2027>

⁵ Ministru kabineta 2020.gada 25.februāra sēdes protokollēmums (prot. Nr.8 33.§) “Plāna projekts “Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam”” pielikums “NAP indikatīvais finansējums” <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40484151&mode=mk&date=2020-02-25>

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) 2021/1060 (2021.gada 24.jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060>

Darbības programmas politikas mērķi, prioritātes un SAM

Prioritāte	Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)
1.politikas mērķis “Konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību”	
1.1.“Pētniecība un prasmes”	1.1.1.SAM: “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā”
	1.1.2.SAM: “Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai”
1.2.“Atbalsts uzņēmējdarbībai”	1.2.1.SAM: “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem”
	1.2.2.SAM: “Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai”
	1.2.3.SAM: “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām”
1.3.“Digitalizācija”	1.3.1.SAM: “Izmantot digitalizācijas priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm”
1.4.“Digitālā savienojamība”	1.4.1.SAM: “Uzlabot digitālo savienojamību”
2.politikas mērķis “Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte”	
2.1. “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām”	2.1.1.SAM: “Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana”
	2.1.2.SAM: “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana”
	2.1.3.SAM: “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām”
2.2. “Vides aizsardzība un attīstība”	2.2.1.SAM: “Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību”
	2.2.2.SAM: “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”
	2.2.3.SAM: “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu”
2.3. “Ilgspējīga mobilitāte”	2.3.1.SAM: “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās”
3.politikas mērķis “Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti”	
3.1. “Ilgspējīga TEN-T infrastruktūra”	3.1.1.SAM: “Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru”
	3.1.2.SAM: “Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteliģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti”

Prioritāte	Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)
4.politikas mērķis “Sociālāka un iekļaujošāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru”	
4.1.“Veselības veicināšana un aprūpe”	4.1.1.SAM: “Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei un stiprināt veselības sistēmu”
	4.1.2.SAM: “Veicināt darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmumu pielāgošanos pārmaiņām, aktīvu un veselīgu novecošanos, kā arī veicināt veselīgu un labi pielāgotu darba vidi veselības risku novēršanai”
	4.1.3.SAM: “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, uzlabojot veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju”
4.2.“Izglītība, prasmes un mūžizglītība”	4.2.1.SAM: “Uzlabot vienlīdzīgu piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītības, apmācības un mūžizglītības jomā, attīstot pieejamu infrastruktūru, tostarp, veicinot noturību izglītošanā un apmācībā attālinātā un tiešsaistes režīmā”
	4.2.2.SAM: “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, iekļautību, efektivitāti un nozīmīgumu darba tirgū, tostarp ar neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas palīdzību, lai atbalstītu pamatkompetenču, tostarp uzņēmējdarbības un digitālo prasmju, apguvi, un sekmējot duālās apmācības sistēmu un mācekļības ieviešanu”
	4.2.3.SAM: “Sekmēt to, lai – jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām – būtu vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un iespēja to iegūt, sākot ar pirmsskolas izglītību un aprūpi un vispārējās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības gaitā līdz pat augstākajai izglītībai un pieaugušo izglītībai un mācībām, tostarp veicināt mācību mobilitāti visiem un atvieglot piekļūstamības iespējas personām ar invaliditāti”
	4.2.4.SAM: “Veicināt mūžizglītību, jo īpaši piedāvājot elastīgas prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas visiem, ņemot vērā uzņēmējdarbības un digitālās prasmes, labāk prognozējot pārmaiņas un vajadzību pēc jaunām prasmēm, pamatojoties uz darba tirgus vajadzībām, atvieglot karjeras maiņu un sekmējot profesionālo mobilitāti”
4.3.“Nodarbinātība un sociālā iekļaušana”	4.3.1.SAM: “Veicināt sociāli atstumto kopienu, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļu un sociālo pakalpojumu jomā”
	4.3.2.SAM: “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”
	4.3.3.SAM: “Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu – it sevišķi, īstenojot Garantiju jauniešiem –, ilgstošo bezdarbnieku un darba tirgū nelabvēlīgā situācijā esošo grupu, un ekonomiski neaktīvo

Prioritāte	Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)
	personu piekļuvi nodarbinātībai un aktivizācijas pasākumiem, kā arī veicinot pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku”
	4.3.4.SAM: “Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbināmību”
	4.3.5.SAM: “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp veicināt sociālās aizsardzības pieejamību; uzlabot ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju”
	4.3.6.SAM: “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju”
4.4.Prioritāte “Sociālās inovācijas”	4.4.1.SAM: “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu sociālo integrāciju, izmantojot sociālās inovācijas”
5.politikas mērķis “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”	
5.1.“Reģionu līdzsvarota attīstība”	5.1.1. SAM: “Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās”
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas	
6.1.“Pāreja uz klimatneitralitāti”	6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos”

Darbības programma ir pieejama tīmekļvietnēs www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv.

1.2. Darbības programmas saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Darbības programma ir tieši saistīta ar Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021. – 2027.gadam un Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam.

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

Darbības programma, sekmējot Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam ieviešanu, nodrošina arī Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam vīzijas sasniegšanu:

- 2030.gadā Latvija būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus.
- Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā.
- Latvija – mūsu mājas – zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību mēs esam atbildīgi nākamo paaudžu priekšā.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam

NAP2027 vīzijā uzsvērts, ka valstī sagaidāmās pārmaiņas ir savstarpēji nesaraucami saistītas pārmaiņas tehnoloģijās, valsts pārvaldē, sabiedrības organizācijā dažādās nozarēs, un valsts attiecībās ar iedzīvotājiem. Pārmaiņu centrā noliekot cilvēku, tās ir pārmaiņas arī katram Latvijas cilvēkam. NAP2027 vīzija iezīmē fundamentālās pārmaiņas un izaugsmi četros

virzienos: vienlīdzīgas tiesības, dzīves kvalitāte, zināšanu sabiedrība un atbildīga Latvija. NAP2027 nosaka stratēģiskos mērķus, ko Latvijā apņemas sasniegt līdz 2027.gadam, iezīmē nozaru politiku virzienus un galvenās reformas, kā arī publisko investīciju virzienus valsts budžeta, ES fondu un citu finanšu instrumentu ieguldījumiem Latvijā.

Vienlaikus ar Darbības programmas izstrādi notiek to nozaru plānošanas dokumentu izstrāde, kas ir būtiski priekšnosacījumi ieguldījumu piesaistei Darbības programmas īstenošanā (skatīt 2.tabulu).

2.tabula

Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti

<i>Ieguldījumu priekšnosacījums</i>	<i>Nozares plānošanas dokuments</i>
Viedās specializācijas stratēģija	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ⁷ Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ⁸ Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ⁹
Energoefektivitāte, enerģētika, atjaunojamie energoresursi	Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam ¹⁰ Ēku atjaunošanas ilgtermiņa stratēģija ¹¹
Katastrofu risku pārvaldība	Valsts civilās aizsardzības plāns ¹²
Ūdenssaimniecība	Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam ¹³ Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam ¹⁴
Atkritumu apsaimniekošana	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam ¹⁵
Platjoslas internets	Platjoslu elektronisko sakaru nozares attīstības plāns 2021. – 2027.gadam ¹⁶

⁷ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 16.februāra rīkojumu Nr.93 “Par Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēm 2021. – 2027.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/321037-par-nacionalas-industrialas-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

⁸ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 14.aprīļa rīkojumu Nr.246 “Par Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēm 2021. – 2027.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/322468-par-zinatnes-tehnologijas-attistibas-un-inovacijas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

⁹ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 7.jūlija rīkojumu Nr.490 “Par Digitālās transformācijas pamatnostādņēm 2021.-2027.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/324715-par-digitalas-transformacijas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

¹⁰ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2020.gada 4.februāra rīkojumu Nr.46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam>

¹¹ Apstiprināta Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra sēdē (sēdes protokols Nr.70#25); <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2019-08-13&dateTo=2020-08-12&text=%C4%93ku+atjauno%C5%A1anas&org=0&area=0&type=0>

¹² Apstiprināts ar Ministru kabineta 2020.gada 26.augusta rīkojumu Nr.476 “Par Valsts civilās aizsardzības plānu”; <https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzibas-planu>

¹³ Apstiprināts ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2020.gada 20.novembra rīkojumu Nr.1-2/144 “Par “Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021. – 2027.gadam” un “Ūdensapgādes investīciju plāna 2021. – 2027.gadam” apstiprināšanu”; <https://www.varam.gov.lv/lv/notekudenu-apsaimniekosanas-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

¹⁴ Apstiprināts ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2020.gada 20.novembra rīkojumu Nr.1-2/144 “Par “Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021. – 2027.gadam” un “Ūdensapgādes investīciju plāna 2021. – 2027.gadam” apstiprināšanu”; <https://www.varam.gov.lv/lv/udensapgades-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

¹⁵ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2021.gada 22.janvāra rīkojums Nr.45 “Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.–2028.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-planu-20212028-gadam>

¹⁶ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40502456>

<i>Ieguldījumu priekšnosacījums</i>	<i>Nozares plānošanas dokuments</i>
Transports	Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ¹⁷
Darba tirgus politika un Sociālā iekļaušana un nabadzības mazināšana	Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ¹⁸ Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ¹⁹
Izglītība un mācības visos līmeņos	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai” ²⁰
Veselība un ilgtermiņa aprūpe	Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam ²¹

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam²²

Pamatnostādņu mērķis ir radīt priekšnosacījumus visu reģionu ekonomiskā potenciāla attīstībai un atšķirību mazināšanai, paaugstinot iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un dzīves vides attīstībai, vidējā termiņā panākot reģionālā IKP starpības samazinājumu, lai mazāk attīstīto reģionu vidējais līmenis pret augstāk attīstīto reģionu vidējo līmeni veidotu 55% (bāzes vērtība 2016.gadā – 47%). Galvenie tematiskie virzieni: “Teritoriālā pieeja atbalsta sniegšanā”, “Tematiskā koncentrācija” un “Viedu risinājumu principa piemērošana attīstības plānošanā un projektu īstenošanā”.

Ar Darbības programmas 2.1.prioritātes “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām” un tajā iekļauto SAM ieguldījumiem ir saistīti vairāki plānošanas dokumenti, kuri ir izstrādāti, lai Latvijā īstenotu ES mērķus klimata pārmaiņu jomā:

Latvijas Stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam²³

Stratēģija ir ilgtermiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai vienlaicīgi ar klimata pārmaiņu ierobežošanu un samazināšanu palielinātu Latvijas tautsaimniecības ekonomisko konkurētspēju, kā arī lai Latvijas iedzīvotājiem tiktu nodrošināta droša dzīves vide. Stratēģija nosaka oglekļa mazietilpīgas attīstības virzienus. Stratēģiju plānots īstenot ar Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030.gadam, kurā ir norādīti gan konkrēti pasākumi un atbildība, gan noteikti termiņi un finansējums. Starptautiskās politikas kontekstā Stratēģija izstrādāta, lai veicinātu SEG emisiju samazināšanas saistību izpildi saskaņā ar Parīzes nolīgumu izmaksu ziņā efektīvā veidā, kā arī pārraudzību attiecībā uz faktisko un prognozēto progresu SEG emisiju samazināšanai.

¹⁷ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40499044>

¹⁸ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 1.septembra rīkojums Nr. 616 “Par Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādņēm 2021.-2027. gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/325828-par-socialas-aizsardzibas-un-darba-tirgus-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

¹⁹ <https://www.lm.gov.lv/lv/bernu-jaunatnes-un-gimenes-pamatnostadnes-2021-2027-gadam>

²⁰ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40492545&mode=vss&date=2020-10-01>

²¹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498718>

²² Apstiprināta ar Ministru kabineta 2019.gada 26.novembra rīkojums Nr.587 “Par Reģionālās politikas pamatnostādņēm 2021. – 2027. gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/310954-par-reģionalas-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

²³ Apstiprināta Ministru kabineta 2020.gada 28.janvāra sēdē (sēdes protokols Nr.4#29); <https://likumi.lv/ta/id/312322-ministru-kabineta-sedes-protokols>; pieejama https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_lv_lv.pdf

*Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam*²⁴

Plāna izstrādes pamatā ir Latvijas līdzšinējo klimata pārmaiņu analīze un klimata pārmaiņu scenāriji periodam līdz 2100.gadam, kā arī Latvijā veiktie klimata pārmaiņu ietekmju un risku izvērtējumi šādās jomās – būvniecība un infrastruktūras plānošana, civilā aizsardzība un katastrofu pārvaldīšana, veselība un labklājība, bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu pakalpojumi, lauksaimniecība un mežsaimniecība, tūrisms un ainavu plānošana.

*Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam*²⁵

Plāns ir ilgtermiņa enerģētikas un klimata politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas valsts enerģētikas un klimata politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus turpmākajiem desmit gadiem, ņemot vērā plānotos ilgtermiņa attīstības virzienus. Plāna ilgtermiņa mērķis ir, uzlabojot enerģētisko drošību un sabiedrības labklājību, ilgtspējīgā, konkurētspējīgā, izmaksu efektīvā, drošā un uz tirgus principiem balstītā veidā veicināt klimatneitrālas tautsaimniecības attīstību.

Lai īstenotu mērķi ir nepieciešams:

1. Veicināt resursu efektīvu izmantošanu, kā arī to pašpietiekamību un dažādību.
2. Nodrošināt resursu, un it īpaši fosilu un neilgtspējīgu resursu, patēriņa būtisku samazināšanu un vienlaicīgu pāreju uz ilgtspējīgu, atjaunojamu un inovatīvu resursu izmantošanu, nodrošinot vienlīdzīgu pieeju energoresursiem visām sabiedrības grupām.
3. Stimulēt tādas pētniecības un inovāciju attīstību, kas veicina ilgtspējīgas enerģētikas sektora attīstību un klimata pārmaiņu mazināšanu.

Ar Darbības programmas 2.2.prioritāte “Vides aizsardzība un attīstība un tajā iekļauto SAM ieguldījumiem ir saistīti vairāki plānošanas dokumenti, kuri ir izstrādāti, lai Latvijā īstenotu mērķus vides aizsardzības jomā:

Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plāns 2021. – 2027.gadam

Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam ir vidēja termiņa investīciju plānošanas dokuments ūdenssaimniecības sektorā. Investīciju plānu veido divas daļas:

1. Ūdensapgādes investīciju plānam 2021. – 2027.gadam.
2. Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam.

Ūdensapgādes investīciju plānam 2021. – 2027.gadam ietvaros veikts investīciju ieguldījumu novērtējums, ieguldījumu virzienu prioritizācija un apkopota informācija par investīciju vajadzībām 74 apdzīvotās vietās ar aglomerācijām ar cilvēkekvivalentu lielāku par 2000. Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021. – 2027.gadam ietvaros ir analizēti investīciju ieguldījumu virzieni 74 aglomerācijās ar cilvēkekvivalentu virs 2000 un, piemērojot iepriekš saskaņotu metodiku, noteikti efektīvākie no tiem.

*Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam*²⁶

Plāns tiek izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta prasībām. Tas veido sinerģiju un papildina pasākumus, kas ietverti Rīcības plāna pārejai uz aprites ekonomiku

²⁴ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2019.gada 17.jūlija rīkojumu Nr.380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

²⁵ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2020.gada 4.februāra rīkojumu Nr.46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam>

²⁶ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2021.gada 22.janvāra rīkojums Nr.45 “Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021. – 2028.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-planu-20212028-gadam>

2020. – 2027.gadam. Plāns ir izstrādāts atbilstoši Latvijas Nacionālā attīstības plānam 2021. – 2027.gadam.

Plānā iekļauta informācija par atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotiem politikas instrumentiem, atkritumu apsaimniekošanas metodēm, atkritumu rašanās novēršanas valsts programma un Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas valsts programma.

*Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam*²⁷

Plāns ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai samazinātu gaisa piesārņojuma radīto negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī samazinātu izmaksas un zaudēto darba laiku, ko veselības problēmu un ārstu apmeklējumu dēļ rada gaisa piesārņojums.

Plānā noteikto pasākumu īstenošana palīdzēs nodrošināt ES līmenī noteikto gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu 2020., 2025. un 2030.gadam izpildi un veicinās cilvēku veselības un ekosistēmu aizsardzībai atbilstošas gaisa kvalitātes sasniegšanu Latvijas pilsētās. Plānā iekļauto pasākumu īstenošana sekmēs arī siltumnīcefektu izraisošo gāzu samazināšanos un var veicināt inovāciju ieviešanu un uzlabot konkurētspēju ekotehnoloģiju jomā. Plānā tiek analizētas esošās emisiju tendences, analizētas emisiju prognozes, kā arī sniegta informācija par galvenajiem piesārņojuma avotiem.

Darbības programmas 2.2.prioritātes 2.2.2.SAM. “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana” tematiski ir tieši saistīts ar *Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam*²⁸.

Plāna izstrādes mērķis ir nodrošināt rīcībpolitikas ietvaru tādas darbības vides nodrošināšanā, kas veicinātu valsts pāreju uz aprites ekonomiku, vienlaikus sniedzot pienesumu Eiropas Zaļā kursa īstenošanā un globālo ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā. Plāns izstrādāts, lai aprites ekonomika tiktu pārdomāti ieviesta Latvijas tautsaimniecībā un sabiedrībā, ar mērķi veicināt sabiedrības virzību uz pārdomātāku un atbildīgāku resursu plānošanu, izmantošanu, ilgtspējīgāku ražošanu un patēriņu, integrējot šos pamata apsvērumus visās nozaru politikās, attiecībā uz prioritārajiem aprites cikla posmiem un resursu plūsmām.

Plāns nosaka galvenos rīcības virzienus un pasākumus aprites ekonomikas ieviešanai:

1. Pāreja no atkritumu apsaimniekošanas uz resursu apsaimniekošanu.
2. Resursu produktivitātes uzlabošana visās tautsaimniecības nozarēs, veicinot pētniecības un inovācijas attīstību.
3. Priekšnoteikumu veidošana preču otrreizējai izmantošanai.
4. Pārejas no preču pirkšanas uz pakalpojumiem veicināšana.
5. Materiālu, procesu un atkritumu pārvaldības uzlabošana prioritārajās nozarēs.
6. Pašvaldību lomas stiprināšana aprites ekonomikas principu ieviešanā.
7. Sabiedrības iesaiste, informēšana un izglītošana.

Darbības programmā 2.1.prioritātē “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām” (2.1.3.SAM) un 2.2.prioritātē “Vides aizsardzība un attīstība” (2.2.1.SAM, 2.2.3.SAM) atbalstāmie pasākumi tieši vai netieši ir saistīti arī ar *upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāniem*²⁹.

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni ir reģionāla mēroga plānošanas dokumenti ūdeņu aizsardzības un ilgtspējas nodrošināšanai. Katram upju baseinu apgabalam

²⁷ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2020.gada 16.aprīļa rīkojums Nr.197 “Par Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020. – 2030.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/314078-par-gaisa-piesarnojuma-samazinanas-ricibas-planu-2020-2030-gadam>

²⁸ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2020.gada 4.septembra rīkojumu Nr.489 “Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam”; <https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam>

²⁹ <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>

tiek izstrādāts savs plāns 6 gadu periodam – Latvijā ir Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni. Plāni ietver esošas situācijas vērtējumu, vides mērķus katram ūdensobjektam, kā arī pamata un papildus pasākumus, kas ir veicami laba ūdens stāvokļa sasniegšanai visos ūdensobjektos. Pašlaik spēkā ir 2.perioda UBAAP 2016. – 2021.gadam, tiek izstrādāti UBAAP 3.apsaimniekošanas periodam.

Upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāni. Tāpat kā UBAAP, arī plūdu riska pārvaldības plāni ir reģionāla mēroga plānošanas dokumenti, kas tiek izstrādāts katram upju baseinu apgabalam 6 gadu periodam. Pašlaik spēkā ir 2.perioda plāni 2016. – 2021.gadam, tiek izstrādāti plāni 3.apsaimniekošanas periodam. Plāni ietver pasākumus plūdu pārvaldības mērķu sasniegšanai.

Darbības programmas 2.1.prioritātē plānotā 2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” ietvertie atbalsta pasākumi ir vērsti uz NATURA 2000 teritoriju nacionālās aizsardzības un apsaimniekošanas programmas 2018–2030³⁰ ieviešanu.

Programma sagatavota LIFE+ projekta “NATURA 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma” (LIFE11 NAT/LV/000371) ietvaros. Tās mērķis ir sekmēt vienotu un plānotu ES nozīmes aizsargājamo biotopu saglabāšanu visās NATURA 2000 sauszemes teritorijās Latvijā. Programmā nepieciešamās rīcības noteiktas divos griezumos: 1) prioritātes valsts līmenī, nosakot pēc apsaimniekošanas vajadzības svarīgākos biotopu veidus un tiem nozīmīgākās NATURA 2000 teritorijas, un 2) nepieciešamo rīcību saraksts biotopu atjaunošanai un apsaimniekošanai katrā NATURA 2000 teritorijā, kas noteiktas, izvērtējot pašreizējot biotopu stāvokli un biotopu atjaunošanas nepieciešamību. Programmā izvērtēti arī potenciālie finansējuma avoti un aptuvenās izmaksas.

Darbības programmas 2.1.prioritātē plānotā 2.1.3.SAM “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām” investīcijas klimata pielāgošanās pasākumos ir saistītas ar Valsts civilās aizsardzības plānu³¹.

Plāns ir sagatavots, ņemot vērā risku novērtējumu. Tajā ir iekļauts iespējamo apdraudējumu saraksts, reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji, agrīnās brīdināšanas sistēmu saraksts, informācijas apmaiņas platformas, iesaistāmo institūciju apziņošanas kārtība un krīžu komunikācijas kārtība. Plānā ir mainīta pieeja katastrofu risku novērtēšanai un pārvaldīšanas pasākumu plānošanai, akcentējot preventīvos un gatavības pasākumus. Plānā ir iekļauti 35 iespējamie apdraudējumi, kurus atbilstoši katastrofas riska novērtēšanas metodikai apzinājušas katastrofas pārvaldīšanas iestādes. Plānā katram apdraudējuma veidam ir noteikta katastrofas pārvaldīšanas institūcija. Katastrofu un to apdraudējumu novērtēšanā ir ņemtas vērā iespējamās un radītās klimata pārmaiņas.

Darbības programmas 2.3.prioritātes “Ilgtspējīga mobilitāte” 2.3.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās un savienojumos ar tām” un 3.2.prioritātē “Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra” plānotie SAM ir tieši saistīti ar Transporta attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam³² īstenošanu.

Pamatnostādņu mērķis ir integrēta transporta sistēma, kas nodrošina drošu, efektīvu, viedu un ilgtspējīgu mobilitāti, veicina valsts ekonomisko izaugsmi, reģionālo attīstību un dod ieguldījumu pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni. Pamatnostādnēs noteikti šādi sasniedzamie politikas rezultāti:

1. Uzlabotas mobilitātes iespējas.

³⁰ https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/

³¹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2020.gada 26.augusta rīkojumu Nr.476 “Par Valsts civilās aizsardzības plānu”; pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40480284>

³² <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40499044>

2. Samazinātas SEG emisijas transportā un uzlabota vides kvalitāte.
3. Nodrošināta konkurētspējīga transporta un loģistikas infrastruktūra un pakalpojumi.
4. Paaugstināta transporta drošība un drošums.
5. Sekmētas inovācijas un augsti kvalificētu nozares profesionāļu sagatavošana.

Lai sasniegtu izvirzīto politikas mērķi un politikas rezultātus, ir noteikti pieci rīcības virzieni:

1. Multimodāla sabiedriskā transporta tīkla ar dzelzceļu kā sabiedriskā transporta “mugurkaulu” attīstība.
2. Starptautiskās savienojamības uzlabošana.
3. Loģistikas pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšana.
4. Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana.
5. Pētniecības un inovāciju izmantošana, pētnieku un politikas veidotāju sadarbība un mūsdienu prasībām atbilstošu transporta nozares speciālistu sagatavošana.

Darbības programmas 6.1.prioritātē plānotā 6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos” atbalsta pasākumu ir tematiski tieši saistīti ar Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu³³.

Plāna mērķis ir atbalstīt tos reģionus, kurus pārkārtošanās uz klimatneitrālu ekonomiku skars visvairāk, jo īpaši attiecībā uz ekonomikas dažādošanas, pārkvalificēšanās un vides atjaunošanas vajadzībām. Nozīmīga loma ir arī reģionālās attīstības atšķirībām kā kavējošam faktoram reģionu transformācijai uz klimatneitrālu ekonomiku, ievērojot reģionu resursu nepilnvērtīgu izmantošanu reģionu pievienotās vērtības kāpināšanai. Plāns, balstoties uz Latvijas stratēģijas klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam risinājumiem, nosaka šādus rīcības virzienus:

1. Kūdras nozares virzība uz klimatneitralitāti.
2. Atbalsts uzņēmējdarbībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras attīstībai virzībā uz klimatneitralitāti un uzņēmējdarbības “zaļināšanas” pasākumiem.
3. Ilgstējīgas mobilitātes un mikromobilitātes veicināšana.
4. Prasmju attīstības, pilnveides un pārkvalifikācijas piedāvājuma attīstība pārejai uz klimatneitralitāti.

Vides politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam³⁴

Pamatnostādņu izriet no NAP2027 vadmotīviem un stratēģiskiem mērķiem, kā arī vides aizsardzības prioritātēm periodā līdz 2030.gadam – virzīties uz klimatneitralitāti un klimatnoturīgumu, veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un pāreju uz aprites ekonomiku; saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību, kā arī samazināt piesārņojumu.

Šo mērķu sasniegšana plānota šādās vides politikas jomās:

1. Vides pārvaldības pamatsistēma (horizontālie jautājumi).
2. Valsts vides monitorings.
3. Klimata pārmaiņas.
4. Resursu efektīva izmantošana un aprites ekonomikas principu ieviešana.
5. Gaisa kvalitāte un vides troksnis.
6. Bioloģiskā daudzveidība.
7. Ūdens pārvaldība un apsaimniekošana.
8. Ražošanas un ķīmisko vielu pārvaldība.
9. Radiācijas drošība.

³³ http://tap.mk.gov.lv/doc/2021_06/VARAMZino_280521_TPTP.518.docx

³⁴ <https://www.varam.gov.lv/lv/media/25691/download>

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA, IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS UN SABIEDRĪBA

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir process, kura mērķis ir integrēt vides aspektus plānošanas dokumentos, izvērtējot to sagaidāmo ietekmi uz vidi un dabas resursiem, kā arī sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, noskaidrot un ņemt vērā sabiedrības, valsts institūciju un citu interešu grupu viedokļus plānošanas dokumentu izstrādes procesā. Šis process ir vērst uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumenta īstenošanas rezultātā un identificētu pasākumus būtiskās negatīvās ietekmes mazināšanai vai novēršanai plānošanas dokumenta ieviešanas laikā.

Stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām. Minētie normatīvie akti ietver Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27.jūnija Direktīvā 2001/42/EC “Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu” ietvertās nostādnes.

Darbības programmai kā valsts attīstības plānošanas dokumentam ir jāveic SIVN (Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 2.1.apakšpunkts).

SIVN procesā sagatavo Vides pārskatu, kurā, ņemot vērā plānošanas dokumenta saturu, ir identificēti tā būtiskās ietekmes uz vidi aspekti, novērtētas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi, sniegta informācija par risinājumiem negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai, kā arī plānošanas dokumenta ieviešanas monitoringam.

Darbības programmas SIVN Vides pārskats ir sagatavots, ievērojot iepriekšminēto starptautisko un Latvijas nacionālo normatīvo aktu prasības attiecībā uz stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu procesu un Vides pārskatā iekļaujamās informācijas saturu.

2.1. Vides pārskata izstrādes principi, etapi un metodika

Darbības programmas Vides pārskats ir sagatavots ievērojot šādus SIVN principus:

Integrācijas princips – vides aspekti ir jāintegrē politikas plānošanas dokumentā, tādēļ tie ir jāņem vērā plānošanas agrīnā stadijā, lai izvairītos no konceptuālām kļūdām. Tādējādi SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tos uzdevumus, kam no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to īstenošanas ietekmi uz vidi.

Piesardzības princips – pieņemot lēmumus, nepieciešams izmantot piesardzības principu, pat, ja plānotās darbības tieša negatīva ietekme nav pierādīta, jo ekosistēmu nestspēju jeb ietilpību un sakarība starp slodzēm un dabas kapitālu nav iespējams precīzi noteikt.

Starppaaudžu taisnīgums – pašreizējai paaudzei ir jāsaņem vai jāsaņem sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties.

Alternatīvu izvērtēšana – nepieciešams izvērtēt kā politikas plānošanas dokumentā paredzētās rīcības un to iespējamās alternatīvas ietekmēs dabas kapitālu un vides kvalitāti, antropogēnās slodzes uz vidi.

Pārskatāmības principu – SIVN procesa nodrošināšana normatīvajos aktu noteiktajai kārtībai – atklāta lēmumu pieņemšana, informācijas sniegšana, piekļuve dokumentiem, konsultēšanās ar vides institūcijām un sabiedrību sabiedriskās apspriešanas ietvaros.

SIVN procesā ir izmantotas šādas metodes:

Informācijas analīze – analizēti Darbības programmas dokumenti, ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Esošā vides stāvokļa un vides mērķu raksturošanā ir izmantoti publiski pieejamie pārskati, ziņojumi, datu bāzes par vides stāvokli, nozaru attīstības plānošanas dokumenti, kas ietver informāciju par nozares esošās situācijas un attīstības tendenču vērtējumiem, noteiktajiem mērķiem.

Salīdzinošā analīze – izmantota iepriekšējā pieredze SIVN veikšanā nacionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem, tostarp pieredze, kas iegūta Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam SIVN veikšanā, veikts dabas resursu, dabas vērtību un vides stāvokļa novērtējums salīdzinājumā ar starptautiskajiem un nacionālajiem vides mērķiem.

Diskusijas un konsultācijas – konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju, Dabas aizsardzības pārvaldi un Vides valsts dienestu par vides pārskatā iekļaujamo informāciju, diskusijas sabiedriskās apspriešanas procesā, gan vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksmē, gan saņemot priekšlikumus un komentārus par vides pārskata projektu un konsultējoties ar priekšlikumu iesniedzējiem.

Atbilstoši likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteiktajam, Vides pārskatā iekļauta informācija, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos.

Vides pārskats ir precizēts par Darbības programmas redakciju, kura ir izsludināta Valsts sekretāru sanāksmē 2021.gada 13.maijā (VSS–406)³⁵.

SIVN procesā un Vides pārskata sagatavošanā var izdalīt šādus galvenos etapus:

1. SIVN apjoma identificēšana: konsultācijas ar vides institūcijām, Darbības programmas projekta sākotnēja izvērtēšana, identificējot būtiskās ietekmes uz vidi aspektus, kā arī SIVN mērķu un kritēriju noteikšana.

Lai identificētu plānošanas dokumenta SIVN apjomu, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 7¹.punktu veiktas konsultācijas ar VPVB, VVD un DAP. Institūcijas, ņemot vērā Darbības programmas saturu, ir uzsvērušas, ka plānošanas dokumenta vides pārskats jā sagatavo atbilstoši likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.5’ pantā noteiktajam, vides pārskatā aptverot likuma 23.4’ pantā un atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 8.punktā minēto informāciju. Konsultāciju ietvaros institūcijas ir ieteikušas īpašu uzmanību pievērst:

- Esošā vides stāvokļa raksturojumā sagatavošanai, tajā iekļaujot gan ziņojumu EK par ES nozīmes biotopu un sugu stāvokli, ko nosaka Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17.pants, gan Putnu direktīvas ziņojumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību 12.pantu, kā arī iespējamo attīstību dabas aizsardzības mērķu sasniegšanā, ja darbības programmā šie iekļautie pasākumi netiktu īstenoti.
- Teritorijām ar paaugstinātu gaisa piesārņojumu un jaunu ražotņu atvēršanas iespējām tajās.
- Energoefektivitātes rādītājiem ražošanas sektorā.
- Vērtējumam par likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikuma vai 2.pielikuma darbībām saistībā ar Darbības programmas ieviešanu (piemēram, transporta, enerģētikas, ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas u.c. nozarēs).
- Iespējamās ietekmes uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas (*NATURA 2000*) teritorijām vērtējumam.

³⁵ <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40501972>

- Plānošanas dokumentā paredzēto un finansiāli atbalstāmo darbību/rīcību īstenošanas iespējamajām negatīvajām ietekmēm un risinājumiem negatīvo ietekmju mazināšanai/novēršanai.
- Izvērtējot dažādas alternatīvas, atspoguļot lēmumu pieņemšanas procesu, caur kuru nonākts pie konkrētajām nacionālā līmeņa attīstības prioritātēm (salīdzinot to ietekmes), un/vai vērtējumam par dažādiem iespējamajiem risinājumiem definēto mērķu sasniegšanai.
- Vides prasību nodrošināšanai, t.sk. ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai infrastruktūras objektu būvniecības gadījumā.
- Monitoringa programmu izstrādei un ieviešanai, lai novērtētu iespējamo negatīvo ietekmi un to mazinātu.

Lai noteiktu Darbības programmas ietekmes uz vidi aspektus (skatīt 3.tabulu), SIVN sākumstadijā SIVN eksperti ir izvērtējuši Darbības programmu, tajā ietvertos mērķus, prioritātes, SAM izklāstu. Darbības programmas SIVN vides aspekti identificēti, ņemot vērā Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 8.7.apakšpunktā norādītos ietekmes aspektus, atlasot tos, kas attiecas uz Darbības programmas saturu. SIVN mērķi un ietekmju vērtēšanas kritēriji noteikti, ņemot vērā Darbības programmas saturu³⁶ (īss apkopojums – 1.1.apakšnodaļa), kā arī vides aizsardzības mērķus un normatīvo aktu prasības (3.nodaļa).

3.tabula

SIVN aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji

<i>SIVN vides aspekts</i>	<i>Ietekmju vērtēšanas kritēriji: Vai Darbības programmas īstenošana sekmēs/nodrošinās virzību uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (3.nodaļa) attiecībā uz:</i>
Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība)	<ul style="list-style-type: none"> • SEG emisiju mazināšanu • AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā • Klimatnoturības paaugstināšanu
Virszemes ūdeņu kvalitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Ūdensobjektu ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu • virszemes ūdeņos nonākošā piesārņojuma mazināšanu
Gaisa kvalitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Gaisa kvalitātes uzlabošanu pilsētās (Rīga, Liepāja, Rēzekne), kurās ir konstatēti PM₁₀, PM_{2,5} robežlielumi pārsniegumi • Gaisa kvalitātes uzlabošanu
Augsnes un grunts kvalitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu izpēti, sanāciju, rekultivāciju • Iesaisti turpmākā izmantošanā (rekreācijai, saimnieciskajā darbībā)
Pazemes ūdeņu kvalitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Pazemes ūdeņu kvantitatīvā stāvokļa nepasliktināšanu, resursu racionālu izmantošanu • Pazemes ūdeņu piesārņojuma (no virszemes) novēršanu
Bioloģiskā daudzveidība	<ul style="list-style-type: none"> • ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības statusa paaugstināšanu • Īpaši aizsargājamo sugu labvēlīga aizsardzības statusa paaugstināšanu • Bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu teritoriju, objektu aizsardzību
Kultūras mantojums	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūras mantojuma objektu atjaunošanu • Kultūras mantojuma objektu aizsardzību
Ainavas	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijas raksturīgo, unikālo ainavu telpu saglabāšanu

³⁶ http://www.esfondi.lv/upload/2021-2027/fmprog_29042021_dp.docx

<i>SIVN vides aspekts</i>	<i>Ietekmju vērtēšanas kritēriji: Vai Darbības programmas īstenošana sekmēs/nodrošinās virzību uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (3.nodaļa) attiecībā uz:</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijas raksturīgo ainavu telpu atjaunošanu degradētās, piesārņotās utml. teritorijās
Cilvēka veselība, drošība	<ul style="list-style-type: none"> • Dzeramā ūdens pakalpojumu pieejamību • Dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanu • Notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu pieejamību • Rekreācijas teritoriju pieejamību • Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamību, t.sk. dalītai vākšanai • Tīru virszemes ūdeņu, peldvietu nodrošināšanu • Vides trokšņa mazināšanu robežlielumu pārsniegumu vietās (Rīga, citas pilsētas, autoceļu, dzelzceļu apkārtnē) • Aizsardzību tehnogēno avāriju un dabas katastrofu gadījumos • Informētību par vides stāvokli, rīcību tehnogēno avāriju un dabas katastrofu gadījumos
Resursu izmantošana	<ul style="list-style-type: none"> • Dabas resursu racionālu izmantošanu, t.sk. kontekstā ar aspektu “bioloģiskā daudzveidība” • Aprites ekonomikas principu ieviešanu ražošanā un pakalpojumos • Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jaudas palielināšanu • Atkritumu dalītās savākšanas sistēmas paplašināšanu

2. Esošās situācijas un nulles scenārija novērtējums: esošās situācijas, tendenču un problēmu raksturojumu sniegts atbilstoši identificētajiem būtiskas ietekmes uz vidi aspektiem, t.i. raksturojot Latvijas dabas resursus, dabas vērtības un vides kvalitāti, to ietekmējošos faktoros. Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota, jeb t.s. nulles scenārija vērtējums sniegts, ņemot vērā esošo situāciju, pieņemot, ka Darbības programmas plānotie risinājumus netiek ieviesti. Esošās situācijas un nulles scenārija izstrādei izmantota publiski pieejamā informācija: vides monitoringa ziņojumi, pārskati par vides stāvokli, valsts statistikas dati, ziņojumi par ES fondu līdzekļu ieviešanas efektivitāti un rezultātiem vides aizsardzības jomā, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskās sadaļas, inventarizāciju un pētījumu rezultāti, kā arī cita pieejamā informācija.
3. Darbības būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums. Tas sagatavots, ņemot vērā identificētos ietekmes uz vidi aspektus, vērtējot Darbības programmas politisko mērķu, prioritāšu, SAM iespējamo ietekmi uz starptautisko un nacionālo vides mērķu sasniegšanu, normatīvo aktu prasību nodrošināšanu un saistīto nozaru plānošanas dokumentu ieviešanu.

Ietekmes būtiskums vērtēts pēc šādiem kritērijiem:

- a) Pozitīva būtiska ietekme (nodrošinās vides mērķu sasniegšanu, vides kvalitātes normatīvu nodrošināšanu).
- b) Pozitīva ietekme (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk pozitīva).
- c) Ietekme nav būtiska (ietekmes nav, vai ietekme nav nosakāma).
- d) Negatīva ietekme (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk negatīva).
- e) Negatīva būtiska ietekme (nenodrošinās, apgrūtinās vides mērķu sasniegšanu, vides kvalitātes normatīvu nodrošināšanu, pasliktinās esošo situāciju).

Ietekmju novērtējums sagatavots, norādot tiešās, netiešās, īstermiņa, vidēja termiņa, ilgtermiņa, pozitīvās, negatīvās un kumulatīvās ietekmes.

Ar tiešajām ietekmēm novērtējumā tiek saprastas tādas ietekmes, kuras, ieviešot SAM, uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti, ar netiešajām – ietekmes, kuras mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē, ar pozitīvajām – ietekmes, kas vērstas uz vides kvalitātes uzlabošanu, slodzes uz apkārtējo vidi mazināšanu un ierobežošanu, dabas resursu stāvokļa uzlabošanu, dabas resursu racionālu izmantošanu vai vairošanu, ar negatīvajām – ietekmes, kuras var izraisīt vides kvalitātes pasliktināšanu, slodzes uz vidi palielināšanu un dabas resursu noplicināšanu, to stāvokļa pasliktināšanu. Īslaicīgās ietekmes izpaužas pasākumu norises laikā (piemēram, būvdarbi) vai īsu laiku pēc darbības ieviešanas, vidēja termiņa ietekmes – Darbības programmas ieviešanas laikā līdz 2027.gadam, ilgtermiņa ietekmes – pēc Darbības īstenošanas, t.sk. vidēja termiņa ietekmes, kuras, turpinot uzsākto attīstības virzienu un uzturot sasniegto rezultātu, saglabāsies ilgtermiņā.

Novērtējuma rezultāti apkopoti 6.nodaļā.

4. Pasākumu negatīvas ietekmes mazināšanai vai novēršanai noteikšana. Nepieciešamo monitoringa pasākumu izstrāde. Izklāsts sniegts vides pārskata 8. un 9.nodaļā.
5. Sabiedrības informēšana un konsultācijas. Procesa izklāsts atrodams Vides pārskata 2.2.apakšnodaļā.

2.2. Sabiedrības līdzdalība

Darbības programmas un Vides pārskata izstrādē sabiedrības, sabiedrisko organizāciju un institūciju līdzdalība ir nodrošināta atbilstoši Latvijas normatīvo aktu prasībām. Tajā izdalāmi šādi SIVN posmi:

1. Konsultācijas ar vides valsts institūcijām: ar VPVB, VVD un DAP par vides pārskatā ietveramās informācijas saturu un detalizācijas pakāpi, ar VPVB – arī par pārrobežu ietekmi un sabiedriskās apspriešanas sanāksmes nepieciešamību.
2. Darbības programmas Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas process, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanāksmes par Vides pārskata projektu organizēšana.
3. Sabiedrības pārstāvju un interešu grupu, kā arī vides institūciju priekšlikumu iekļaušana Vides pārskata projektā, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus par Vides pārskata projektu.
4. VPVB ieteikumu iestrāde Vides pārskata galīgajā redakcijā.

Darbības programmas SIVN Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana norisinājās no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim.

Plānošanas dokuments, Vides pārskats un tā kopsavilkums bija pieejams Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē (www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv), Vides pārskata projekts un tā kopsavilkums – SIA “Grupa93” tīmekļa vietnē (www.grupa93.lv).

Saskaņā ar “Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma” 20.pantu Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienēs formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim (videoprezentācija bija pieejama tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv un www.grupa93.lv, sākot ar 23.novembri). Tās laikā ieinteresētās puses varēja sūtīt jautājumus uz Finanšu ministrijas e-pasta adresi: pasts@fm.gov.lv vai SIA “Grupa93” e-pasta adresi: info@g93.lv. Tiešsaistes videokonference notika 2020.gada 27.novembrī plkst. 10.00.

Rakstiskus priekšlikumus/atsauksmes ar norādi “Priekšlikumi Vides pārskatam par Eiropas Savienības fondu 2021.–2027.gada plānošanas dokumenta “Darbības programma

Latvijai 2021.–2027.gadam” līdz 2020.gada 2.decembrim varēja iesniegt pa pastu Finanšu ministrijai vai arī elektroniski uz e-pasta adresēm: pasts@fm.gov.lv un info@g93.lv.

Vides pārskata projekts atsauksmju sniegšanai tika nosūtīts VPVB 2020.gada 7.septembra vēstulē Nr.4-01/822 norādītajām institūcijām un organizācijām (pavisam 19).

Par vides pārskatu ir saņemti 10 atzinumi, citi rakstiski priekšlikumi nav saņemti. Apkopojums par saņemtajiem priekšlikumiem, komentāriem un informācija par to ņemšanu vērā vai noraidīšanu ir sniegts 4.pielikumā.

Vides pārskatā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti.

3. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

Veicot SIVN Vides pārskata sagatavošanu ir apkopoti starptautiskie un nacionālie mērķi vides aizsardzības jomā, kas ietverti noslēgtajās starptautiskajās konvencijās, ES politikas dokumentos un nacionālajos politikas dokumentos. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi galvenokārt attiecas uz Darbības programmas 2.politikas mērķi “Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, “zaļas” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību”, 3.politikas mērķi “Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību” (attiecībā uz transporta infrastruktūras attīstību), 5.politikas mērķi “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa – pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību”, Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijām un tajos iekļautajiem SAM, kā arī 1.politikas mērķi “Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas” un 4.politikas mērķi “Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru”.

3.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030

Programma³⁷ ir apstiprināta 2015.gada 25.septembrī un tā nosaka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus un 169 apakšmērķus, kas sasniedzami, lai pasaulē mazinātos nabadzība un pasaules attīstība būtu ilgtspējīga. Ilgtspējīgas attīstības mērķi tiek līdzsvaroti trīs dimensijās: ekonomika, sociālie aspekti un vide.

Atjaunotā Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģija

Stratēģija³⁸ ir apstiprināta ES Padomē 2006.gada 26.jūnijā. Tajā noteikts mērķis – “Saglabāt Zemes spēju nodrošināt dzīvību visā tās daudzveidībā, ievērot, ka planētas dabas resursi ir ierobežoti, un nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, kā arī uzlabot vides kvalitāti. Nepieļaut un mazināt vides piesārņojumu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, lai likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju.”

ES vispārējā politiskā virzība un prioritātes ir noteiktas *ES Stratēģiskajā programmā 2019. – 2024.gadam*³⁹ (pieņemta 2019.gada 20.jūnijā). Viena no programmas prioritātēm ir “veidot klimatneitrālu, zaļu, taisnīgu un sociālu Eiropu”.

Darbības programmas un Vides pārskata izstrādes laikā notiek astotās Vides rīcības programmas 2027.gadam un stratēģiskā dokumenta “Eiropa2030” izstrāde, kas nosaka ar Darbības programmas īstenošanu saistītus attīstības mērķus un rīcības, it īpaši klimata pārmaiņu, aprites ekonomikas un bioloģiskās daudzveidības jomā (skatīt 1.pielikumu).

Vides aizsardzības mērķi klimata pārmaiņu jomā

*Pirmais vispārējais nolīgums cīņai pret klimata pārmaiņām (Parīzes nolīgums)*⁴⁰ (pieņemts ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 21.sesijā 2015.gada decembrī). Nolīguma mērķi:

1. Noturēt pasaules vidējās temperatūras pieaugumu būtiski zem 2°C robežas (un censties to ierobežot 1,5°C robežās).
2. Sekmēt investīciju novirzi saskaņā ar oglekļa mazietilpīgu un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību.

³⁷ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

³⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10917-2006-INIT/en/pdf>

³⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/39931/a-new-strategic-agenda-2019-2024-lv.pdf>

⁴⁰ https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

3. Uzlabot pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām.
4. Sasniegt līdzsvaru starp antropogēnajām SEG un SEG emisiju piesaisti 21.gadsimta otrajā pusē.

*Ceļā uz klimatnoturīgu Eiropu: jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija*⁴¹ (publicēta 2021.gada 24.februārī). Stratēģijas ilgtermiņa redzējums ir tāds, ka 2050.gadā Eiropa būs klimatnoturīga sabiedrība, kas būs pilnībā pielāgojusies nenovēršamajai klimata pārmaiņu ietekmei, kas nozīmē, ka līdz 2050. gadam būs nostiprināta pielāgoties spēja un līdz minimumam samazināta neaizsargātība pret klimata pārmaiņu ietekmi atbilstoši Parīzes nolīgumam un ierosinātajam Eiropas Klimata aktam.

*Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030.gadam*⁴² (2014.gada 22.janvāris) ES Parīzes nolīguma saistību izpildei ir apņēmusies līdz 2030.gadam sasniegt šādus mērķus:

1. Samazināt SEG emisijas vismaz par 40% salīdzinājumā ar 1990.gada līmeni.
2. Uzlabot energoefektivitāti par 27%.
3. Palielināt AER īpatsvaru līdz 27% no galapatēriņa.

*Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku*⁴³ (2018.gada 18.novembris). Dokumentā atbalstīts ierosinājums līdz 2050.gadam panākt klimatneitrālu ekonomiku.

*Eiropas zaļais kurss*⁴⁴ (2019.gada 11.decembris). Tā ir jauna izaugsmes stratēģija, kas tiecas ES pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā SEG neto emisijas 2050.gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa. Tās mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no vidiskiem apdraudējumiem un ietekmes. Eiropas Zaļais kurss paredz izstrādāt pilnīgi transformatīvu rīcībpolitiku kopumu un paredz ilgtspēju integrēt visās ES rīcībpolitikās.

Eiropas Zaļais kurss ietvarā ir pieņemtas vairākas būtiskas stratēģijas un iniciatīvas:

*Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: ES Biodaudzveidības stratēģija 2030.gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu*⁴⁵

Jaunā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas stratēģija vēršas pret tādiem svarīgiem bioloģiskās daudzveidības izzušanas faktoriem kā ilgtneapjūga zemes un jūras resursu izmantošana, dabas resursu pārmērīga ekspluatācija, piesārņojums un invazīvas sugas.

*Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Stratēģija "No lauka līdz galdam". Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā*⁴⁶

⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=EN>

⁴² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0015&from=EN>

⁴³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0773&from=LV>

⁴⁴ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF

⁴⁵ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

⁴⁶ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

Stratēģijas mērķis ir panākt, ka pārtikas ražošanas sistēmas kļūst globālu standartu attiecībā uz konkurētspējīgu ilgtspēju, cilvēka un planētas veselības aizsardzību, kā arī visu pārtikas ķēdes dalībnieku iztiku.

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: “Eiropas Renovācijas vilnis – par zaļākām ēkām, jaunām darbvietām un labāku dzīvi”⁴⁷

EK mērķis nākamajos desmit gados ir vismaz divkārtot renovācijas apjomu un sekot, lai renovācijas rezultātā tiktu panākta lielāka energoefektivitāte un resursefektivitāte. Līdz 2030.gadam ES varētu tikt renovētas 35 miljoni ēku un radītas līdz 160 000 jaunu zaļo darbvietu būvniecības nozarē. Ēku patērētā enerģija veido aptuveni 40% no enerģijas patēriņa ES, un ēkas rada 36% no SEG emisijas, kas izriet no enerģijas patēriņa.

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns⁴⁸

Šī 2021.gada 12.maija paziņojuma galvenais mērķis ir sagādāt kompasu piesārņojuma prevencijas iekļaušanai visās svarīgākajās ES rīcībpolitikās, rezultatīvi un proporcionāli maksimalizējot sinerģijas, pastiprinot īstenošanu un apzinot iespējamās nepilnības vai pretrunas starp mērķiem. Lai ES virzītu uz 2050.gada redzējumu par veselīgu planētu itin visiem, šajā rīcības plānā noteikti svarīgi 2030.gada mērķrādītāji ātrākai piesārņojuma samazināšanai.

Saskaņā ar ES tiesību aktiem, Zaļā kursa iecerēm un sinerģijā ar citām iniciatīvām ES līdz 2030.gadam būtu:

1. Par vairāk nekā 55% jāsamazina gaisa piesārņojuma ietekme uz veselību (priekšlaicīgas nāves gadījumi).
2. Jāpanāk, ka par 30% mazāk cilvēku pastāvīgi traucē transporta troksnis.
3. Jāpanāk, ka par 25% mazāk ES ekosistēmu gaisa piesārņojums apdraud biodaudzveidību.
4. Par 50% jāsamazina biogēno vielu zudumi, ķīmisko pesticīdu izmantojums un ar to saistītais risks, bīstamāko pesticīdu izmantojums un antimikrobiālo līdzekļu pārdošana izmantošanai lauksaimniecības dzīvniekiem un akvakultūrā.
5. Par 50% jāsamazina plastmasas piedrazojums jūrā un par 30% — mikroplastmasas daudzums, kas nonāk vidē.
6. Ievērojami jāsamazina atkritumu rašanās kopumā un par 50% — sadzīves atkritumu atliku daudzums.

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: „Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns „Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu”⁴⁹

Ar šo 2020.gada 11.marta paziņojumu ir pieņemta rīcības plānā izklāstīta tālejoša programma, kā kopā ar ekonomikas dalībniekiem, patērētājiem, iedzīvotājiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām celt tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu. Tā mērķis ir, balstoties uz aprites ekonomikas pasākumiem, kas īstenoti jau kopš 2015.gada, paātrināt pārmaiņas, ko prasa Eiropas Zaļais kurss. Plāns nodrošinās, ka tiek optimizēts tiesiskais regulējums, ka tas tiek pielāgots ilgtspējīgas nākotnes prasībām un maksimāli tiek izmantotas pārkārtošanās pavērtās jaunās iespējas, vienlaicīgi samazinot apgrūtinājumus cilvēkiem un komersantiem. Plānā ir

⁴⁷ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0638aa1d-0f02-11eb-bc07-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF

⁴⁸ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a1c34a56-b314-11eb-8aca-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF

⁴⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>

izklāstītas vairākas savstarpēji saistītas iniciatīvas, kas palīdzēs attīstīt ilgtspējīgus produktus, pakalpojumus un uzņēmējdarbības modeļus.

*Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomiskās un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Jauna Eiropas industriālā stratēģija“ COM/2020/102 final*⁵⁰

Ar šo 2020.gada 10.marta paziņojumu ir pieņemta jaunā industriālā stratēģija, kuras mērķis ir veicināt Eiropas konkurētspēju un stratēģisko neatkarību laikā, kad notiek lielas ģeopolitiskas pārmaiņas un pieaug globālā konkurence. Tajā ir izklāstīta jauna pieeja Eiropas industriālajai politikai, kuras pamatā ir Eiropas vērtības un sociālā tirgus tradīcijas. Tajā noteikts, kā rīkoties lai atbalstītu Eiropas rūpniecības dalībniekus, tai skaitā lielus un mazus uzņēmumus, kā arī inovatīvus jaunuzņēmumus, pētniecības centrus, pakalpojumu sniedzējus, piegādātājus un sociālos partnerus. Maziem un vidējiem uzņēmumiem paredzētā stratēģija mērķis ir samazināt birokrātiju un palīdzēt daudziem uzņēmumiem veikt uzņēmējdarbību visā vienotajā tirgū un ārpus tā, piekļūt finansējumam un uzņemties vadību digitālajā un zaļajā pārkaršošanā. Šajās iniciatīvās ietverti arī konkrēti pasākumi, ar kuriem novērst šķēršļus vienotajā tirgū.

*Stratēģija „Eiropa 2020“*⁵¹

„Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei” ir apstiprināta 2010.gada 17.jūnijā ar mērķi veicināt ES izaugsmi gan ES kopumā, gan tās dalībvalstīs, sasniedzot konkrētus mērķus nodarbinātībā, inovācijās, izglītībā, sociālajā integrācijā un enerģētikā (ieskaitot klimata pārmaiņu samazināšanu). Stratēģijā ir ietverti pieci mērķi, kuri jāsasniedz līdz 2020.gadam. Klimata/enerģētikas pamatmērķis paredz SEG emisiju samazinājumu par 20% salīdzinājumā ar 1990.gadu, 20% enerģijas iegūšanu no AER, kā arī energoefektivitātes paaugstināšanu par 20%.

*ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam*⁵²

ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam, kas pieņemta 2009.gadā, ir pirmā ES iekšējā stratēģija Eiropas makroreģionam, kuras pamatā ir inovatīva un integrēta ilgtermiņa pieeja ES politiku īstenošanai Baltijas jūras reģionā. 2021.gada 17.februārī EK ir izplatījusi stratēģijas rīcības plāna aktualizēto redakciju⁵³, kas atjauno atbildes uz globālām izmaiņām – klimata pārmaiņām, pandēmiju, demogrāfiskām pārmaiņās, migrāciju, kā arī ES daudzgadu finanšu shēmu 2021. – 2027.gadam. Stratēģijas mērķi ir palikuši nemainīgi – “Glābt jūru”, “Apvienot reģionu” un “Celt labklājību”.

*Vispārēja Savienības vides rīcības programma*⁵⁴

Šobrīd spēkā ir 7.vides rīcības programma, kas izstrādāta laikam līdz 2020.gadam – „Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem” (pieņemta 2013.gadā). Ar 7.vides rīcības programmu ES ir vienojusies pastiprināt tās centienus aizsargāt dabas kapitālu, veicināt resursu izmantošanas ziņā efektīvu izaugsmi un inovācijas ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību, vienlaikus ņemot vērā, ka Zemes resursi ir ierobežoti.

⁵⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX%3A52020DC0102>

⁵¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52010DC2020>

⁵² https://ec.europa.eu/regional_policy/lv/information/publications/factsheets/2018/factsheet-eu-strategy-for-the-baltic-sea-region

⁵³ <https://www.balticsea-region-strategy.eu/attachments/article/590824/Action%20Plan%202021.PDF>

⁵⁴ [Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 1386/2013/ES \(2013. gada 20. novembris\) par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2020. gadam Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52013DC0102) [Dokuments attiecas uz EEZ \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52013DC0102)

Latvijā, īstenojot ANO un ES mērķus klimata pārmaiņu jomā, ir apstiprināti šādi dokumenti:

1. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam.
2. Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam.
3. Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam.

Vides aizsardzības kvalitātes mērķi gaisa kvalitātes jomā

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Programma “Tīru gaisu Eiropā” COM(2013) 918 final⁵⁵

2013.gada 28.decembrī pieņemtajā programmā noteikti gaisa kvalitātes politikas mērķi 2030.gadam salīdzinājumā ar 2005.gadu:

- Ietekme uz sabiedrības veselību (priekšlaicīga nāve daļiņu un ozona ietekmē) – samazinājums par 52%
- Ekosistēmu platība, kurā pārsniegtas eutrofikācijas robežvērtības – 35 %.

Vides aizsardzības mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā

Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija (1992.gads) 10.konferences (COP 10) lēmums X/2⁵⁶

Šīs konvencijas 10.līgumslēdzēju pušu konferences sanāksmē Nagojā 2010.gadā pieņemts pārskatītais stratēģiskais plāns. Tajā iekļauti 20 mērķrādītāji saistībā ar bioloģisko daudzveidību.

Mērķi ainavu aizsardzības jomā

Eiropas ainavu konvencija (2000.gads)⁵⁷

Konvencijas mērķi ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā.

Vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā

EK paziņojums “ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku”

Rīcības plāns ietver pasākumus attiecībā uz aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām, kā arī priekšlikumiem atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros pieņemtas vairākas direktīvas, ar kurām izdarīti būtiski grozījumi atkritumu apsaimniekošanas normatīvajos aktos (skatīt 1.pielikumā).

Mērķus mobilitātes jomā nosaka Komisijas paziņojums “Eiropa kustībā: Programma sociāli taisnīgai pārejai uz tīru, konkurētspējīgu un savienotu mobilitāti visiem” (COM(2017)0283)⁵⁸.

Vides aizsardzības mērķi Baltijas jūras reģionā

Eiropas Savienības stratēģija Baltijas jūras reģionam⁵⁹

Stratēģija ir pirmā ES iekšējā stratēģija Eiropas makroreģionam - Baltijas jūras reģionam. Tajā ir noteikti trīs vispārējie stratēģijas mērķi – “Glābt jūru”, “Apvienot reģionu” un “Celt labklājību”.

⁵⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0918&from=LV>

⁵⁶ <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-02-en.pdf>

⁵⁷ <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1265>

⁵⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0283&from=LV>

⁵⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/lv/information/publications/factsheets/2018/factsheet-eu-strategy-for-the-baltic-sea-region

Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību – Helsinku konvencija (HELCOM) (1992.gads)⁶⁰. Konvencijas mērķis ir samazināt, aizkavēt un novērst Baltijas jūras vides piesārņošanu, sekmēt Baltijas jūras vides atveseļošanu un tās ekoloģiskā līdzsvara uzturēšanu.

Daudzi ES vides politikas mērķi ir noteikti tās normatīvajos aktos (direktīvās un regulās), tie pārņemti Latvijas normatīvajos aktos un arī ir jāņem vērā ieviešot Darbības programmu.

3.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija2030)

Latvija2030 kā vienu no mērķiem izvirza – būt ES līderi dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā, nosakot tādas prioritāros ilgtermiņa rīcības virzienus, kā dabas kapitāla pārvaldība, tirgus instrumentu izveide ekosistēmu pakalpojumiem, dabas aktīvu kapitalizēšana un ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.

Klimata pārmaiņu jomā nacionālos vides aizsardzības mērķus nosaka:

Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam Stratēģijas virsmērķis: Latvijas klimatneitralitāte 2050.gadā. Stratēģijā ir noteikti divi stratēģiski mērķi:

- SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros;
- CO₂ piesaistes palielināšana.

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam⁶¹

Plāna virsmērķis ir mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu. Plāna virsmērķa sasniegšanai ir izvirzīti pieci stratēģiskie mērķi (skatīt 1.pielikumā).

Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam

Plānā ir iekļauti mērķi visām ES Enerģētikas Savienības dimensijām, kuras nosaka ES tiesību akti. Līdz 2030.gadam noteiktie nacionālās politikas mērķi apkopoti 1.pielikumā.

Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns

Saistībā ar pārkārtošanos uz klimatneitrālu ekonomiku plānā ir noteikti mērķi (1.pielikums) tajā iekļautajiem rīcību virzieniem.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam. Plānā noteikti četri atkritumu apsaimniekošanas mērķi (skatīt 1.pielikumā).

Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam

Plānā izvirzīts mērķis: “Aprites ekonomikas ieviešana un attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību.” Plānā līdz 2027.gadam definēti rezultātu rādītāji (skatīt 1.pielikumā).

Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam

Plānā izvirzīti divi mērķi:

---

⁶⁰ <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1313>

⁶¹ Ministru kabineta 2019. gada 17.jūlija rīkojums Nr.380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030.gadam” <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

- Nodrošināt Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpildi laika periodā no 2020. – 2030.gadam.
- Panākt cilvēku veselības aizsardzībai atbilstošu gaisa kvalitāti pilsētās, kur tiek veikti gaisa kvalitātes mērījumi.

Mērķu izpildei plānā noteiktie rādītāji apkopoti 1.pielikumā.

Transporta attīstības pamatnostādnes 2021 – 2027.gadam

Transporta politikas mērķis ir integrēta transporta sistēma, kas nodrošina drošu, efektīvu, viedu un ilgtspējīgu mobilitāti, veicina valsts ekonomisko izaugsmi, reģionālo attīstību un dod ieguldījumu pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni.

Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021 – 2027.gadam

Plānā mērķis ir uzlabot ūdenssaimniecības pakalpojumu efektivitāti, nodrošinot atbilstošas infrastruktūras jaudas, uzlabojot darbības efektivitāti, lai nodrošinātu atbilstību Komunālo notekūdeņu direktīvas 91/271/EEK prasībām.

Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam

Plānā mērķis ir esošās ūdens apgādes pakalpojuma infrastruktūras uzlabošana un atjaunošana.

4. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI

SIVN Vides pārskata izstrādes procesā ir izvērtēti Darbības programmā ietvertu politikas mērķu, prioritāšu un SAM ietekmes uz vidi aspekti, ņemot vērā Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 8.7.apakšpunktā norādītos ietekmes aspektus, to iespējamās ietekmes būtiskums, salīdzinot ar esošo situāciju, starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem un vides kvalitātes normatīviem.

Darbības programmas vides aspekti un to ietekmes būtiskums ir vērtēti atbilstoši tās detalizācijas pakāpei. Darbības programmas detalizācijas pakāpe līdz SAM līmenim (ietver informāciju par atbalstāmajām darbībām, galvenajām mērķgrupām, darbībām, kas nodrošina vienlīdzību, iekļaušanu un nediskrimināciju, mērķteritorijām, starpreģionālajām, pārrobežu un transnacionālās darbībām, indikatīvajiem finanšu instrumentiem, iznākuma un rezultātu rādītājiem) ļauj vispārīgi novērtēt iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi. Taču faktiskās ietekmes vidē veidosies, realizējot konkrētus projektus, kuri Darbības programmas ieviešanas laikā tiks plānoti un projektēti daudz detalizētāk, līdz ar to šajā Darbības programmas plānošanas stadijā nevar novērtēt precīzāk ietekmes vietas un ietekmes būtiskumu tajās.

Vērtējot Darbības programmu atbilstoši tā detalizācijas pakāpei, secināts, ka tās būtiskā ietekme (tieša, pozitīva, negatīva, netieša, vidēja termiņa, ilgtermiņa, īstermiņa) ir saistīta ar šādiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem:

- Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība).
- Virszemes ūdeņu kvalitāte.
- Gaisa kvalitāte.
- Augsnes kvalitāte.
- Pazemes ūdeņu kvalitāte.
- Bioloģiskā daudzveidība.
- Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība.
- Ainavas aizsardzība.
- Cilvēku veselība, drošība.
- Resursu izmantošana.

Identificēto vides aspektu apkopojums katrā SAM sniegts 2.pielikumā. Tiešas vai netiešas ietekmes uz vidi iepriekšminētajos vides aspektos veidosies, īstenojot 2.politikas mērķi “Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, “zaļas” un “zilās” investīcijas, aprītes ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību”, 3.politikas mērķi “Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību” (attiecībā uz transporta infrastruktūras attīstību), 5.politikas mērķi “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa – pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību”, Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas, kā arī 1.politikas mērķi “Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas” un 4.politikas mērķi “Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru”.

5. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS, IETEKMĒTĀS TERITORIJAS UN IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS

Šajā nodaļā raksturota esošā situācija par vides tēmām, kuras ir saistītas ar Darbības programmas ieviešanu. SIVN procesā identificētie vides aspekti norādīti 4.nodaļā. Ņemot vērā Darbības programmas saturu un detalizācijas pakāpi, esošas situācijas apraksts sniegts par valsts teritoriju, jo SIVN secināts, ka Darbības programma ietekmēs visu valsts teritoriju.

Nodaļā sniegta informācija par esošās situācijas saikni ar Darbības programmas risinājumiem un iespējamām izmaiņām, ja Darbības programma netiktu īstenota.

5.1. Dabas resursi un dabas vērtības

5.1.1. Dabas resursi

Meži

Pēc Valsts zemes dienesta datiem pēc zemes lietojuma veida meži aizņem 48% (3084 tūkst. ha) no Latvijas teritorijas⁶². Pēc VMD datiem, kas apkopoti Meža valsts reģistrā (par inventarizētajām platībām, kas tiek izmantotas saimnieciskajā darbībā, kuru regulē Meža likums⁶³) mežainums ir 52%. Turpmāk ir prognozējams meža platību pieaugums, jo turpinās lauksaimniecībā neizmantoto zemju dabiska aizaugšana, kā arī to mākslīga apmežošana⁶⁴.

Salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm Latvija pieskaitāma pie mežiem bagātām valstīm. Latvijā valstij pieder mežs 1,49 milj. ha platībā (49% no kopējās), savukārt pārējiem īpašnieku mežu kopplatība ir 1,55 milj. ha (51% no visu mežu platības). Meža resursi Latvijā 2018.gadā tiek lēsti 1416,00 milj. *euro* apmērā⁶⁵.

Pēc sugu sastāva Latvijas mežus pārsvarā veido skuju koki, tomēr vērojamu daļu aizņem arī pārējās sugas. Lielākajai daļai mežaudžu valdošā koku sugas ir skuju koki – priede un egle. Skuju koku audzes aizņem 53% no visu audžu platībām, bērzu – 30%, baltalkšņu – 7% un apšu – 7%.

Kopumā valstī 71,8% ir saimnieciskie meži, 14,5% mežu platībām ir noteikts kāds no aizsardzības režīmiem, bet tajos nepastāv būtiski mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi (piemēram, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības vai neitrālā zona), 3,3% – pilnībā aizliegta mežsaimnieciskā darbība, 6,9% – aizliegta kailcirte, 2,3% – kopšanas un galvenā cirte, 1,2% – galvenā cirte.

Meži sniedz vairākus ekosistēmas pamata pakalpojumus – ūdens, gaisa un vielu aprites nodrošināšanu, augsnes veidošanu un tās auglības saglabāšanu, biotopu un sugu dzīvotnes (dzīvošanas, vairošanās, barības vietas) un sugu migrācijas ceļus, regulēšanas un uzturēšanas pakalpojumus, tajā skaitā erozijas samazināšanai, klimata un ūdens regulējošos, kā arī nodrošinājuma un kultūras, rekreācijas pakalpojumus.

Meži kā eksosistēma ir nozīmīgi bioloģiskajai daudzveidībai. Tajos ir izdalīti 11 ES nozīmes meža biotopi. Mežos ir sastopamas 111 īpaši aizsargājamas augu sugas (51% no visām īpaši aizsargājamām sugām Latvijā)⁶⁶. Informācija par ES nozīmes meža biotopu un sugu dzīvotņu stāvokli, kā arī prognozes par labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu sniegtas 5.1.2.nodaļā.

⁶² Centrālā statistikas pārvalde. Zemes sadalījums zemes lietošanas veidos, 01.01.2019.

⁶³ Saskaņā ar Meža likuma 1.panta 29.punktā noteikto.

⁶⁴ <https://www.vmd.gov.lv/valsts-meza-dienests/statiskas-lapas/-meza-apsaimniekosana-?nid=1472#jump>

⁶⁵ Eurostat, ZM Meža kontu statistika – dati par meža resursiem apjoma un vērtības izteiksmē, saražoto produkcijas apjomu un vērtību, kā arī ekonomiskos rādītājus, tādus kā nozares nodokļi, ieņēmumi, izdevumi u.tml. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=for_eco_cp&lang=en

⁶⁶ Ikauniece S.(red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 6.sējums. Meži. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda, 26 – 30 lpp.

Purvi

Pēc zemes lietojuma veidiem purvi aizņem 218 tūkst. ha jeb 3% no Latvijas teritorijas⁶⁷. Pēc ekspertu aplēsēm, purvi, kas uzskatāmi par kūdras atradnēm, Latvijas teritorijā aizņem ap 10,5% no valsts platības – ap 6782 km²⁶⁸. Atradnēs uzkrājušās aptuveni 1,5 mljrd. t kūdras, no kuriem 10 gadu griezumā vidēji gadā tiek iegūts 0,95 milj. t kūdras. 2018.gadā kūdras ieguve tika veikta 87 atradnēs, iegūstot 997,58 tūkst. t kūdras. Kūdras eksports 2018.gadā veidoja 1,5% no kopējā Latvijas eksporta.

Pēc veģetācijas īpašībām, kūdru veidojošo augu botāniskā sastāva, izšķir augstos jeb sūnu purvus, zemos jeb zāļu purvus un pārejas purvus. Latvijā 41,7% ir augstie purvi, 49,3% ir zemie purvi un 9% pārejas purvi.

Purviem ir tautsaimnieciska nozīme. Kūdras izmantošana ļauj saglabāt nodarbinātību laukos, attīsta vietējo ekonomiku, kas īpaši būtiski ir Latgalei, kurā koncentrēti arī kūdras resursi. Galvenā Latvijas kūdras krājuma izplatība koncentrēta Austrumlatvijas zemienē, Piejūras zemienē un Ziemeļvidzemes zemienē. Lielākais kūdras atradņu īpatsvars atrodas Latgales plānošanas reģionā – 31% no kopējā resursu apjoma. Kūdru Latvijā iegūst apmēram 4% no visiem purviem, un tas ir augstā tipa purvos.

Purvi veido īpašu un bioloģiskās daudzveidības ziņā ļoti vērtīgu ekosistēmu. Purvi piedalās pamatpakalpojumu nodrošināšanā – klimata uzturēšanā, ūdens, gaisa un vielu apritē, augsnes veidošanā, tie veido dzīvotni sugām – dzīvošanas, vairošanās, barošanās vietas, migrācijas ceļus, kā arī nodrošina aizsardzību pret plūdiem⁶⁹. Purviem piemīt dabas izziņas vērtība – gan zinātniskā, gan izglītojošā. Purvi nodrošina pārtikā lietojamās dabas veltes. Purvi uzglabā lielus oglekļa krājumus. Dažos purvos pieejamās dziednieciskās dūņas tiek sekmīgi izmantotas ārstniecībā, rehabilitācijā, medikamentu un kosmētikas ražošanā.

Lauksaimniecības zeme

Lauksaimniecības zeme aizņem 36% (2300 tūkst. ha)⁷⁰ no Latvijas teritorijas. No tām izmantotā lauksaimniecības zeme aizņem 84% no visas lauksaimniecības zemes. Lielākā daļa tiek izmantotas kā aramzeme, pļavas un ganības.

Lauku bloku platība Latvijā 2017.gada 1.janvārī ir 1 781 683 ha. Lielākās lauku bloku platības novērojamas Rēzeknes novadā (74 958 ha), Jelgavas novadā (72 672 ha) un Saldus novadā (62 614 ha), bet mazākās platības ir Pierīgas pašvaldībās – Carnikavas novadā (727 ha), Garkalnes novadā (31 ha) un Stopiņu novadā (203 ha)⁷¹. Tomēr neapstrādātās lauksaimniecības zemes veido aptuveni 13% no visas lauksaimniecības zemes.

Vērtējot pēc LIZ uz vienu iedzīvotāju, Latvija ieņem 2.vietu ES (aiz Lietuvas). Latvijā nav problēmu ar saldūdeņu pieejamību, un valstī ir labvēlīgi klimatiskie apstākļi lauksaimniecības preču ražošanai. Tajā pašā laikā ražotās primārās produkcijas vērtība uz vienu LIZ hektāru Latvijā ir viena no zemākajām ES⁷².

No bioloģiskā viedokļa īpaši nozīmīgas ir pļavas un ganības jeb zālāji. Zālāji veic ekosistēmu regulējošo funkciju (nodrošina primārās biomasas ražošanu un CO₂ piesaisti) un pati ir ekosistēmu pakalpojums (apputeksnētāji, ārstniecības augi).

⁶⁷ Centrālā statistikas pārvalde. Zemes sadalījums zemes lietošanas veidos, 01.01.2019.

⁶⁸ Lagzdīņš, A., Popluga D., Pelše M., Lazdāne S., pētījums „Kūdras ieguves un izmantošanas sociāli – ekonomiskais izvērtējums”, kas izmantots VARAM sagatavoto pamatnostādņu “Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2018. – 2050.gadam” 1.pielikumā “Situācijas raksturojums purvu un kūdras izmantošanā”

⁶⁹ Priede A. 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā, 4.sējums. Purvi, avoti un avoksnāji, Dabas aizsardzības pārvalde

⁷⁰ <https://www.vzd.gov.lv/lv/zemes-sadalijums-zemes-lietosanas-veidos>

⁷¹ <https://raim.gov.lv/lv/node/177>

⁷² Informatīvais ziņojums Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40433525&mode=mk&date=2017-12-19>

Lauksaimniecības zemju apsaimniekošana ir saistīta ar mēslojuma un citu ķīmikāliju (augu aizsardzības līdzekļi) lietošanu. Tas ietekmē apkārtējās vides kvalitāti, it īpaši virszemes ūdeņu, gruntsūdeņu un augsnes kvalitāti, kas paaugstināta piesārņojuma gadījumā var ietekmēt saražotās lauksaimnieciskās produkcijas kvalitāti un tādejādi ietekmēt cilvēku veselību.

Ūdeņi, ūdens resursi

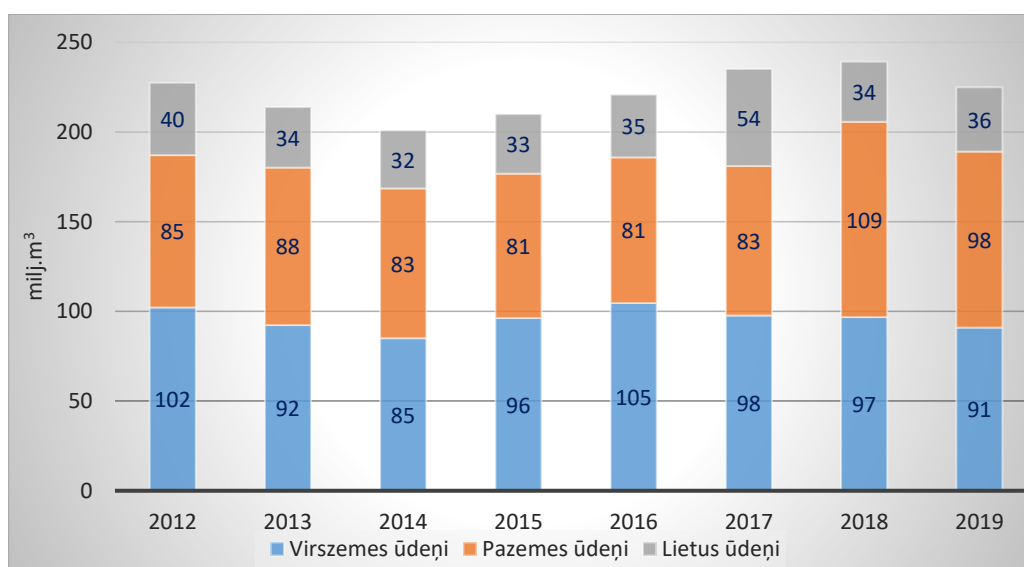
Saldūdeņu resursus veido virszemes ūdeņi (upes, ezeri, ūdensteces) un pazemes ūdeņi. Latvija ir bagāta ar ūdens resursiem, jo atbilstoši Eurostat ilgtermiņa datiem katram tās iedzīvotājam vidēji ir pieejami 17,4 tūkst. m³ saldūdeņu⁷³.

Ūdens resursu stāvokli raksturo ūdens izmantošanas indekss, kas parāda, cik daudz no pieejamiem resursiem tiek iegūti. Ja indekss ir virs 20%, tad reģions izjūt ūdens nepietiekamību, virs 40%, tad ūdens resursi netiek izmantoti ilgtspējīgi. Saskaņā ar Eurostat datiem Latvijai šis indekss pēdējos gadus ir robežās no 0,5% līdz 0,7%, 2017.gadā – 0,6%. Tas kas parāda, ka ūdens ieguve valstī kopumā nerada slodzi uz resursiem.

Ūdens patēriņa pieaugums liecina par tautsaimniecības izaugsmi. Ūdens ņemšana no dabīgajiem avotiem⁷⁴ un līdz ar to arī izmantošana tautsaimniecībā ir pieaugusi. No 2014. līdz 2018.gadam ūdens ieguve no dabīgajiem avotiem ir palielinājusies no 201 milj. m³ līdz 239 milj.m³, samazinoties 2019.gadā līdz 226 milj.m³ (skatīt 1.attēlu).

1.attēls

Ūdens ņemšana no dabīgajiem avotiem 2012. – 2018.gadā (milj. m³/gadā)

Avots: LVĢMC

No 2014. līdz 2018. gadam ūdens izmantošana tautsaimniecībā ir palielinājusies no 147 milj.m³ līdz 210 milj.m³, samazinoties 2019.gadā līdz 183 milj.m³. 2019.gadā lielāko daļu (53%) ūdens patērē komunālo pakalpojumu joma, lauksaimniecība – gandrīz trešdaļu (30%), ražošana – 13%, citas nozares – 4% no kopējā izmantotā ūdens apjoma (183 milj.m³). Ūdens izmantošana rūpniecībā samazinās. Tas galvenokārt ir skaidrojams ar racionālāku ūdens izmantošanu (atgriezeniskās sistēmas, zudumu novēršana u.c.).

Salīdzinot kopējos iegūtā un patērētā daudzumus, saskaņā ar LVĢMC informāciju, starpību starp iegūtā un patērētā ūdens daudzumiem veido ūdens zudumi.

⁷³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Water_statistics#Water_as_a_resource

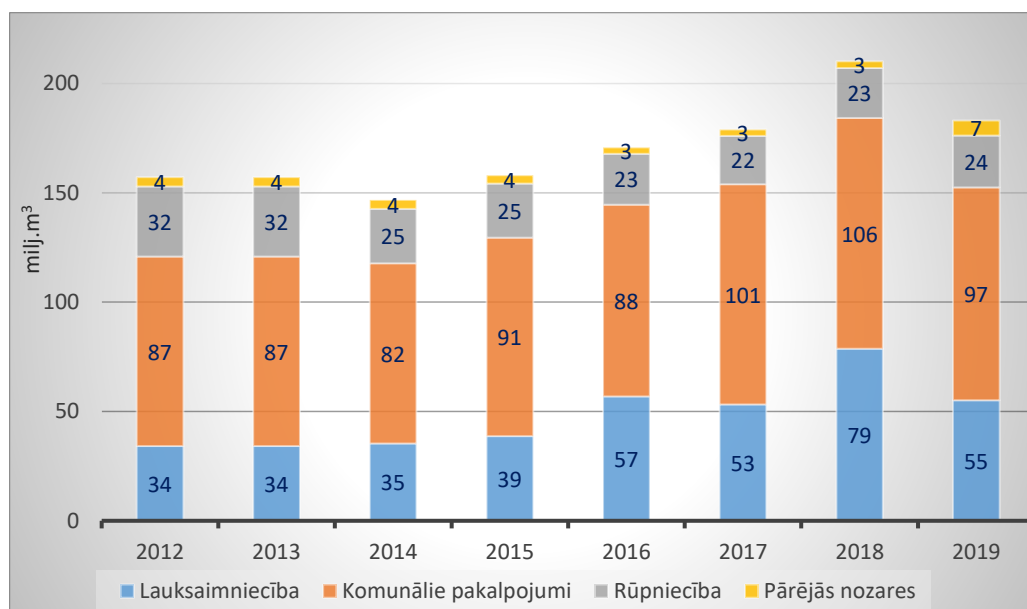
⁷⁴ Atbilstoši valsts statistiskā pārskata "2Ūdens" datiem, LVĢMC, <http://parissrv.lvģmc.lv/#viewType=water2reports&incrementCounter=1>

Ūdens patēriņa kontekstā pēc datiem par ūdeņu ņemšanu no dabīgiem avotiem (1.attēls) un ūdens patēriņu tautsaimniecībā (2.attēls) var secināt, ka Latvijā izmanto tikai nelielu daļu no pieejamajiem ūdens resursiem, nav prognozējams, ka ūdens ieguve un patēriņš varētu atstāt nelabvēlīgu ietekmi vai samazināt pieejamos ūdens resursus.

Dzeramā ūdens apgādei Latvijā tiek izmantoti visi aktīvās ūdens apmaiņas zonas nesējslāņi, bet dominējošie ūdens nesējslāņi reģionāli ir atšķirīgi. Veicot dzeramā ūdens krājumu novērtējumu, ir konstatēts, ka pašreizējais patēriņš ir būtiski mazāks nekā potenciālie krājumi, kas liecina, ka Latvija ir ļoti labi nodrošināta ar dzeramā ūdens resursiem. Vienlaikus atsevišķās vietās Latvijā (piemēram, Kolkā un Liepājā) ir problēmas ar kvalitatīva dzeramā ūdens ieguvu pietiekamā daudzumā. To nosaka ūdens ieguves slāņa dabiskais sastāvs (ūdeņi ar paaugstinātu mineralizācija, hlorīda jonu koncentrācija)⁷⁵. Visā Latvijas teritorijā pazemes ūdeņos ir paaugstināts dzelzs jonu saturs, daudzviet arī mangāna jonu saturs. Tādēļ, lai nodrošinātu atbilstošas kvalitātes dzeramā ūdens piegādi patērētājiem, ir jāveic dzeramā ūdens sagatavošana.

2.attēls

**Ūdens izmantošana pa galvenajām tautsaimniecības nozarēm
2012. – 2019. gadā (milj. m³/gadā)**

Avots: LVĢMC

Ūdeņu ekosistēmas rada dzīvo organismu izdzīvošanai nepieciešamo vidi un apstākļus, nodrošinot ūdens un vielu apriti, skābekļa sintēzi, dzīvotni sugām tās visplašākajā izpratnē dzīvošanas, vairošanās, barošanās vietas, migrācijas ceļus. Ūdeņu ekosistēmu pamatpakalpojumu vērtību ir grūti vai pat neiespējami izmērīt un pārvērst monetārā izteiksmē. Ūdenstilpēm un ūdenstecēm ir arī liela loma regulēšanas un uzturēšanas pakalpojumu nodrošināšanā, īpaši klimata un ūdens aprites regulēšanā. No ekosistēmu pakalpojumu aspekta Ūdens kā dzīvības nodrošinātāja nozīme ir nenovērtējama⁷⁶, tādēļ dabas resursu izmantošanas kontekstā ūdeņu aizsardzībai no piesārņojuma un racionālai izmantošanai ir prioritāra nozīme.

⁷⁵ Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027. gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts. Precizētā redakcija. SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment", 2020

⁷⁶ Urtāns A. V. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. II Upes un ezeri. Dabas aizsardzības pārvalde

Upju, ezeru, piekrastes ūdeņu ekosistēmas ir nozīmīgas no bioloģiskās daudzveidības viedokļa, tajos ir izdalīti ES nozīmes biotopi, ūdens ir daudzu retu un apdraudētu sugu pastāvēšanas dzīves vide. To aizsardzības stāvoklis raksturots 5.1.2.nodaļā.

Baltijas jūras resursi

Baltijas jūra ir unikāla Latvijas un visa Baltijas jūras reģiona vērtība, kurā saskaras daudzu tautsaimniecības nozaru, dabas un valsts aizsardzības intereses. Baltijas jūra ir viena no pasaules mazākajām, taču vienlaikus arī viena no lielākajām iesālūdens (sājūdens) jūrām. Baltijas jūra ir viena no jutīgākajām pasaules jūru ekosistēmām specifisko klimata apstākļu un ģeogrāfiskā novietojuma dēļ⁷⁷.

Baltijas jūras, tanī skaitā Rīgas līča vides kvalitāte pašlaik neatbilst labas vides stāvoklim. Lai to sasniegtu, Latvijai, līdzīgi kā citām ap Baltijas jūru esošajam valstīm, jāsamazina kopējā slāpekļa un kopējā fosfora slodzes uz Rīgas līci un kopumā uz Baltijas jūru, jāierobežo svešzemju sugu izplatība un jāsamazina jūras piesārņojums ar kaitīgajiem ķīmiskajiem savienojumiem un cietajiem atkritumiem, jānodrošina bioloģiskās daudzveidības aizsardzība.

Šobrīd tikai atsevišķi jūras vides stāvokļa rādītāji rāda pozitīvu uzlabošanās tendenci, lielākais vairums rādītāju rāda, ka šobrīd labs jūras vides stāvoklis nav sasniegts⁷⁸. Kā galvenā Baltijas jūras vides problēma tiek uzskatīta eutrofikācija, kas ir novērojama vismaz sākot ar 20.gadsimta sākumu, slāpekļa un fosfora slodzēm sasniedzot maksimālās vērtības ap 1980.gadu. Turpmākajos gados Baltijas jūrā ir novērota slodžu samazināšanās galvenokārt punktveida avotu slodžu samazināšanās dēļ, jo upju slodzes samazinājās tikai par nepilniem 10%. 2005.gadā Starptautiskā jūrniecības organizācija ir atzinusi Baltijas jūru par īpaši jutīgu jūras teritoriju. Baltijas jūra ir īpaši jutīga pret slodzi uz vidi, jo tā ir noslēgta un ar salīdzinoši nelielu bioloģisko daudzveidību, turklāt garā ziemas sezona ierobežo tās produktivitāti un iesāļais ūdens rada apgrūtinātus apstākļus gan sālsūdens, gan saldūdens organismiem. Sakarā ar tās ierobežoto ūdensapmaiņu ar citām jūrām, biogēno vielu un citu vielu ieplūdes akumulējas Baltijas jūrā un sadalās ļoti lēnām. Tipiskie slodzes veidi ir eutrofikācija, piesārņojums, jūru piesārņojošie atkritumi, invazīvās sugas, zemūdens troksnis, zvejniecība un dzīvotņu izzušana.

Baltijas jūra ir viens no attīstītākajiem reģioniem Eiropā tuvsatiksmes jūras kravu pārvadājumos ar 22% īpatsvaru pēc pārvadāto kravu tonnāžas. Tuvsatiksmes jūras kravu pārvadājumi veido apmēram 85% no Latvijas ostu kopējā kravu apgrozījuma (2016.gadā). Saskaņā ar Baltijas ostu organizācijas prognozi, Baltijas jūras reģiona ostu kopējā kravu caurlaidspēja 2010. – 2030.gadā pieaugs par 30% jeb 228 miljoniem tonnu (no 757,1 miljona tonnu 2010. gadā līdz 984,8 miljoniem tonnu 2030. gadā). Aprēķināts, ka nozīmīgākais pieaugums būs vērojams konteineru segmentā. Latvijas ostas, ostu industriālās teritorijas, autoceļi un dzelzceļi ir nozīmīgākie infrastruktūras elementi multimodālā piegādes ķēdē, kas nodrošina kuģniecības sasaisti ar sauszemes transportu. Latvijas mazās ostas ir nozīmīgi reģionālās ekonomiskās aktivitātes centri, kas gan pieņem zvejas produktus, gan vasaras mēnešos veiksmīgi darbojas kā jahtu ostas, veicinot tūristu piesaisti Latvijā. Latvijas ostu industriālās teritorijas ir nozīmīgs elements kravu piegādes loģistikas ķēdēs, nodrošinot kravu uzglabāšanas un palīgdarbības, kā arī piedāvājot ražošanas teritorijas tiešā jūras un maģistrālās sauszemes transporta infrastruktūras tuvumā.

Baltijas valstu elektrotīklu integrācija ES elektroenerģijas sistēmā ir izvirzīta kā viena no ES enerģētikas politikas stratēģiskajām prioritātēm, lai veicinātu drošas un uzticamas elektrosistēmas izveidi. Latvijas elektroenerģijas tirgus darbības pilnveidošana notiek, lai stiprinātu savienojumus ar ES tīkliem, pakāpeniski attīstot elektropārvades infrastruktūru un

⁷⁷ Ministru kabineta 2019.gada 21.maijā rīkojums Nr.232 "Par Jūras plānojumu Latvijas Republikas iekšējiem jūras ūdeņiem, teritoriālajai jūrai un ekskluzīvās ekonomiskās zonas ūdeņiem līdz 2030.gadam", <https://likumi.lv/ta/id/306969-par-juras-planojumu-latvijas-republikas-ieksejiem-juras-udeniem-teritorialajai-jurai-un-ekskluzivas-ekonomiskas-zonas>

⁷⁸ Jūras vides stāvokļa novērtējums, 2018., <https://www.varam.gov.lv/lv/juras-vides-stavokla-novertejums-2018>

palielinot elektropārvades tīkla kapacitāti. Līdz 2018.gadam Latvijas jūras ūdeņos nav izbūvēti elektropārvades kabeļi. Jaunu zemūdens kabeļu ierīkošana būs nepieciešama, ja tiks ierīkotas vēja elektrostacijas vai viļņu elektrostacijas jūrā vai pieņemts lēmums par jaunu starpsavienojumu veidošanu jūrā (ar Zviedriju vai Igauniju).

Uzņēmuma “Augstsprieguma tīkls” vērtējumā optimistiskā attīstības nākotnes scenārija gadījumā Latvijā tiek prognozēta samērā neliela atkrastes vēja elektrostaciju attīstība, 2028.gadā sasniedzot 143 MW kopējo jaudu. Atbilstoši esošajiem Gdaņskas jūras institūta modelēšanas datiem, teritorijas ar piemērotiem apstākļiem vēja enerģijas ražošanai ar vidējo vēja ātrumu > 8 m/s 100 m augstumā un dziļumā līdz 50 m, ne tuvāk par 8 km attālumā no krasta atrodas atklātā jūrā pie Kurzemes piekrastes un Rīgas līča ziemeļu daļā pie Salacgrīvas. Pēc “Augstsprieguma tīkls” elektropārvades infrastruktūras attīstības plāniem un elektropārvades tīklā “Kurzemes loks” projekta realizācijas, elektropārvades tīklā būs iespējams nodot līdz pat 800 MW saražotās elektroenerģijas.

Pēdējos gados galvenā nozīme tūrisma eksporta plūsmas izaugsmē Latvijā ir gaisa transportam, tomēr ostas (Rīga, Ventspils, Liepāja) joprojām saglabā nozīmīgu daļu (1999.gadā – 7%, 2012.gadā – 9%) no ienākošā tūrisma apjoma, ar turpmāku attīstības potenciālu. Lielās pasažieru ostas Rīgā, Liepājā un Ventspilī (pasažieru prāmjiem, kruīzu satiksmei tūrisma kontekstā) un jahtu piestātnes ostās (Pāvilosta, Roja, Mērsrags, Engure, Jūrmala, Skulte, Salacgrīva, t.sk. Kuiviži, Liepāja, Ventspils un Rīga) ir Latvijas eksporta tūrisma plūsmas vārti. Prāmju satiksmei nozīmīgas ostas ir Rīga, Ventspils un Liepāja. Ar jūras pasažieru pārvadājumiem nodarbojas ekskursiju kuģi. Tie savieno starptautiskus galamērķus (piemēram, Roja-Roņu sala) vai nodrošina pārvietošanos piekrastes tuvumā, tostarp sasaistē ar iekšzemi (Rīga-Jūrmala, Ventspils osta, Liepājas osta, Kuivižu osta u.c.). Latvijā pagaidām vēl nav pilnvērtīgi attīstītas jahtu tūrisma iespējas. Lai to nodrošinātu, nepieciešams pilnveidot jahtu ostu un piestātņu tīklu, nodrošinot pietiekamu attālumu starp ostām, kas būtu veicams vienas dienas laikā, un tādējādi veicinot drošu un ērtu burāšanu. Tuvākajos gados jaunu jahtu ostu/piestātņu izveidošana atbalstāma Kolkā un Papē.

Latvijas jūras ūdeņos, aptuveni, 21,5 tūkstošu km² lielā platībā, atrodas naftas atradnes, apmēram, 360 milj. barelu apjomā. Lielākās iegulas ir koncentrētas Latvijas kontinentālā šelfa dienvidrietumu daļā. Naftu saturošie iežu slāņi atrodas 650 līdz 1900 m dziļumā. Ģeoloģiskie un ekonomiskie aprēķini liecina, ka naftas ieguve būs ekonomiski lietderīga vairākās lielās naftas iegulās, pārējo apguve varētu sākties pēc atbilstošas infrastruktūras izveides pie lielajām iegulām. Aprēķināts, ka potenciāli iegūstamie naftas resursi Latvijas jūras ūdeņos ir 40 – 60 milj. m³.

Baltijas jūras piekraste

Baltijas jūras piekraste visā tās aptuveni 495 kilometrus garumā, 3859 km² jeb 5,9 % Latvijas teritorijas ir unikāla Latvijas un visa Baltijas jūras reģiona vērtība. Piekraste ar savu vienoto dabas un kultūras mantojumu, 3 lielām un 7 mazām ostām un Baltijas jūras reģionā garākajām smilšu pludmalēm ir būtiska valsts tēla komponente un nozīmīgs attīstības resurss, kas daudzu gadsimtu garumā ir veicinājis Latvijas attīstību un starptautisko atpazīstamību. 13,7% no Baltijas jūras piekrastes teritorijas aizņem četras valstspilsētas – Rīga, Jūrmala, Liepāja un Ventspils.

Piekrastes attīstību ietekmē (1) Piekrastes dabas un kultūras mantojuma faktori (bioloģisko daudzveidību veidojošos biotopus un sugas, jūras krasta ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko uzbūvi, klimata pārmaiņu radīto ietekmi, piekrastes ainavas, kultūras mantojumu – ostas, bākas, fortifikācijas būves Rīgā un Liepājā, senās zvejnieku sētas u.c. valsts kultūras pieminekļus un savdabīgo nemateriālo kultūras mantojumu u.c.) (2) Sociālie un ekonomiskie faktori (apdzīvojuma atšķirīgo telpisko struktūru un blīvumu, iedzīvotāju skaita samazināšanos, demogrāfiskās tendences, saimnieciskās aktivitātes, pieaugošu interesi par piekrastes izmantošanu tūrismam un atpūtai, tūrisma nozarei nozīmīgos izmitināšanas un

ēdināšanas pakalpojumus, apmeklējumu skaitu tūrisma piesaistes objektos, piekrastes apmeklējuma (atpūtas, izklaides un izzināšanas) motīvus, kūrorta tradīcijas un priekšnoteikumus kūrortpakalpojumu attīstībai, inženiertehniskās infrastruktūras nodrošinājumu un kvalitāti) un (3) Cilvēka darbības ietekme uz vidi (apmeklētāju radīto antropogēno slodzi uz ekosistēmām, ostu hidrotehnisko inženierbūvju, t.sk. molu, un dažādu būvju radīto ietekmi uz mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem.

Piekraste ir izteikti daudzveidīga, tai raksturīga atšķirīga starptautiska un vietēja mēroga dabas un kultūras mantojuma vērtību koncentrācija. Aptuveni trešdaļu jūras krasta kopgaruma veido stāvkrasti un vienu piektdaļu pilsētu un ciemu teritorijas. Piekrastes pilsētās un piekrastes novadu pagastos ir atšķirīga sociāli ekonomiskā situācija un potenciāls – dažāda piekrastes novadu pagastu/ platība (Saulkrastu pilsēta – 6,1 km²; Ventspils novada Tārgales pagasts 364,2 km²), vai iedzīvotāju blīvums (Pāvilostas novada Sakas pagasts – 1,7 cilv./km², Rīgas pilsēta – 2298,2 cilv./km²). Piekrastē vēsturiski attīstījusies daudzveidīga apdzīvojuma struktūra (pilsētas un zvejniekciemi, vasarnīcu un dārzienu teritorijas) un dažādas ir ekonomiskās aktivitātes (zvejniecība, zivjapstrāde, mežistrāde, lauksaimniecība, tranzīts, apstrādes rūpniecība, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi u.c.), kuru telpiskais izvietojums atšķiras pilsētās un novados, kā arī dažādos piekrastes posmos. No 2005. gada līdz 2014.gadam līdzīgi kā visā Latvijā, pastāvīgo iedzīvotāju skaits ir samazinājies arī gandrīz visās piekrastes pašvaldībās, kamēr vasaras sezonā iedzīvotāju skaits un to radītā ietekme uz vidi piekrastes novados būtiski palielinās, jo īpaši Pierīgā, kur vasaras atpūtnieku dzīvesvietas sezonālās maiņas rezultātā iedzīvotāju skaits pieaug vairākkārtīgi⁷⁹.

Daudzveidīgi ir dabas un kultūras mantojuma resursi un to potenciāls, kā arī atšķirīgs ir ĪADT *NATURA 2000* teritoriju īpatsvars no krasta garuma pašvaldībā (pamatojoties uz administratīvo iedalījumu 2015.gadā) (%) īpatsvars, kurš dažās pašvaldībās sasniedz pat 100% no krasta garuma pašvaldībā, piemēram, Rucavas novadā, Dundagas novadām Lapmežciema pagastā, Carnikavas novadā.

Pašlaik piekrastē kopumā ir vairāk ierobežojumu saimnieciskai darbībai kā vidēji Latvijas pašvaldībās. Būtiskākie saimnieciskās darbības ierobežojumi ir saistīti ar aizsargjoslām (Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla, t.sk. krasta kāpu aizsargjosla, jūras aizsargjosla un ierobežotas saimnieciskās darbības josla, mežu aizsargjoslas ap pilsētām, aizsargjoslas ap militārajiem jūras novērošanas tehniskajiem līdzekļiem (novērošanas torņiem) u.tml.) un piekrastē esošajām ĪADT, tomēr ierobežojoši ir arī dabiskie apstākļi. Viens no dabisko apstākļu radītajiem ierobežojumiem piekrastē ir vidēji zemākā lauksaimniecībā izmantojamo zemju auglība, salīdzinot ar teritorijām citviet Latvijā. Klimata pārmaiņu ietekmē pakāpeniski paaugstinās jūras līmenis un novērojamas biežākas un intensīvākas vētras, pastiprinās krastu erozija.

Piekraste ir viens no nozīmīgākajiem tūrisma un atpūtas galamērķiem un tajā ir salīdzinoši augsta tūristu mītnu un tajās esošu gultasvietu koncentrācija – 2013.gadā Latvijā šis rādītājs pārsniedza ES vidējo rādītāju, jo 67% jeb 25,7 tūkst. gultasvietu atradās novados, kas ir pie jūras vai kuriem vismaz puse no teritorijas atrodas 10 km attālumā no jūras. Kopumā apmeklējumu skaits pludmalē pēc 2015.gada vasarā veiktā apsekojuma vērtējams ~4,7 miljoni gadā⁸⁰. Salīdzinot to ar citu tūrisma piesaistes objektu apmeklējumiem – populārākajiem tūrisma objektiem vai pasākumiem, jāsecina, ka piekraste ar tās pludmalēm ir piekrastes pašvaldību (izņemot Rīgu) nozīmīgākais apmeklētāju piesaistes resurss.

Baltijas jūras un Rīgas līča pludmales ir ļoti nozīmīgs tūrisma resurss, kas vasaras sezonā piesaista tūristus no Baltijas jūras reģiona un citām valstīm. Kopējais apmeklējumu skaits pludmalē pēc 2015.gada vasaras apsekojuma vērtējams ~4,7 miljoni gadā. Piekrastes zonā ir daudz nozīmīgu kultūras tūrisma objektu, tostarp, 261 arhitektoniski vērtīga ēka, 182 baznīcas,

⁷⁹ <http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file5892622093490821516.DOCX>

⁸⁰ Piekrastes apmeklētības un antropogēnās slodzes izvērtējums pašvaldību griezumā” dati, http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027

123 muzeji, 206 pieminekļi vai 36 pilskalni, arī 14 estrādes. Līdzīgi piekrastē koncentrējusies liela daļa dabas objektu, kas kopumā veido piekrasti kā ainavisku un izziņas bagātu tūrisma galamērķi ar blīvu tūrisma objektu koncentrāciju. Pēdējos 10 gados Baltijas jūras Latvijas piekrastes ūdeņos populārākas kļuvas tādās tūrisma aktivitātes kā putnu vērošana, laivošana jūrā, kaitborda aktivitātes, makšķerēšana jūrā un niršana. 2018.gadā gar Latvijas piekrasti izveidoto garās distances kājāmgājēju maršrutu “Jūrtaka”, kas iekļaujas Eiropas garo distanču kājnieku tūrisma maršrutu tīklā E9.

Publiskās infrastruktūras trūkums vai tā neatbilstošā kvalitāte būtiski ierobežo tūrisma un rekreācijas, uzņēmējdarbības attīstības iespējas un iedzīvotāju mobilitātes iespējas. Aptuveni 80% piekrastes garuma publiskās infrastruktūras (gājēju un veloinfrastruktūra, pievedceļi pie jūras un citi autoceļi, autonovietnes, peldvietu labiekārtojums u.tml.) nodrošinājums un kvalitāte piekļuvei pie jūras tiek vērtēts kā nepietiekošs⁸¹.

Zemes dzīļu resursi

Latvijas zemes dzīļu resursus veido tagad vai nākotnē izmantojamie Zemes garozas nogulumi, ieži un minerāli, iežos sastopamie šķidrie derīgie izrakteņi, zemes dzīļu siltums un saimnieciskai izmantošanai derīgas ģeoloģiskās struktūras.

Latvijā nozīmīgos dabas resursus veido tādi derīgie izrakteņi kā dolomīts, ģipsakmens, kaļķakmens, smilts-grants, smilts, kvarca smilts, māls un kūdra. Šie derīgie izrakteņi ir pietiekami labi izpētīti un nodrošina ar izejmateriāliem dažādas rūpniecības un tautsaimniecības nozares, tiek izmantoti lauksaimniecībā, kā dabīgie būvmateriāli un to izejvielas, retāk arī enerģētikā.

Jaunākie dati par derīgo izrakteņu krājumiem pieejami par Derīgo izrakteņu krājumu bilancē⁸² iekļautajām atradnēm ar krājumu novērtējumu 2019.gada 1.janvārī. Bilancē apkopoti dati par 471 aktīvo atradni, t.sk. 383 būvmateriālu izejvielu atradnēm un 88 kūdras un dziedniecības dūņu atradnēm. Bilances dati liecina, ka lielākos derīgo izrakteņu krājumus⁸³ veido būvmateriālu atradnēs veido dolomīts – 390 milj. m³, smilts un grants – 371 milj. m³, kaļķakmens – 255 milj. m³, smilts – 172 milj. m³, māls – 103 milj. m³, kā arī kūdras un dziedniecības dūņu atradnēs kūdras krājumi – 120 milj. m³ un dziedniecības dūņu – 0,68 milj.m³.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā uz resursu, t.sk. dabas resursu racionālu izmantošanu, resursu aprites ekonomikas attīstību tieši vai netieši attiecas 2.2.prioritāte “Vides aizsardzība un attīstība”, 2.1.prioritāte “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām”, 2.3.prioritāte “Ilgspējīga mobilitāte”, 3.2.prioritāte “Ilgspējīga TEN-T infrastruktūra” 5.1.prioritāte “Reģionu līdzsvarota attīstība”, 6.1.prioritāte “Pāreja uz klimatneitralitāti” un tajās plānotie SAM.

Neīstenojot Darbības programmu:

- Netiktu uzlabota ūdenssaimniecības pakalpojumu efektivitāte, nodrošinot atbilstošas infrastruktūras jaudas un uzlabojot darbības efektivitāti un energoefektivitāti, kas plānota Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plānā 2021. – 2027.gadam.
- Netiktu ieviesti aprites ekonomikas principi, kas t.sk. ir vērsti uz resursu izmantošanas samazināšanu.

⁸¹ Publiskās infrastruktūras izvērtējums pašvaldību griezumā”, http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027

⁸² Derīgo izrakteņu (būvmateriālu izejvielu, kūdras, sapropeļa un dziedniecības dūņu) krājumu bilance par 2018.gadu, LVĢMC, 2019.

⁸³ Derīgo izrakteņu apjomi uzrādīti, apvienojot A (izpētīto) un N (novērtēto) kategorijas krājumus

- Netiktu īstenots Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam un Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam.

5.1.2. Bioloģiskā daudzveidība, dabas vērtības un ainavas

Bioloģiskā daudzveidība veido pamatu visiem ekosistēmu pakalpojumiem. Samazinoties bioloģiskai daudzveidībai, ekosistēmu funkcijas un pakalpojumi var tikt degradēti vai pat iznīcināti, kā rezultātā sabiedrībai būs jāiegulda ievērojami finanšu līdzekļi, lai tos uzturētu maksimāli.

Kopumā Latvijā reģistrētas ap 27,7 tūkstošiem sugu, taču patiesais skaits varētu būt vēl ievērojami lielāks⁸⁴. Latvijā ES nozīmes biotopiem atbilst 61 Latvijas biotops (2 jūras un 59 piekrastes un iekšzemes biotopu (dzīvotņu) veidi.

Saskaņā ar DAP sagatavoto ziņojumu⁸⁵ EK par ES nozīmes biotopu (dzīvotņu) un sugu stāvokli katrā valstī, ko nosaka Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17.pants (2019.gada Ziņojums)⁸⁶ par laika periodu no 2013. līdz 2018.gadam salīdzinot dzīvotņu kopējo aizsardzības stāvokļa vērtējumu par periodu 2007. – 2012.gads (2013.gada ziņojums⁸⁷) un 2013. – 2018.gads (2019.gada ziņojums) par dzīvotnēm, nedaudz samazinājies nelabvēlīga, slikta vērtējuma apjoms, tomēr pieaudzis tādu dzīvotņu īpatsvars, kuru aizsardzība novērtēta kā nepietiekoša (skatīt 3.attēlu). Tas skaidrojams galvenokārt ar to, ka iegūti jauni dati un plašākas zināšanas par dzīvotņu izplatību un kvalitāti, tomēr maz ir tādu dzīvotņu veidu, kuru kvalitātes un izplatības vērtējums būtu uzlabojies veikto aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu dēļ. Visnelabvēlīgākais aizsardzības stāvoklis joprojām konstatēts zālāju dzīvotņu grupā, jo šobrīd visstraujāk izzūdošās ir dabisko pļavu dzīvotnes. Atbilstoši 2019.gada ziņojumā iekļautajam vērtējumam:

1. 9 aizsargājamo zālāju biotopu vērtējums ir nelabvēlīgs – slikts (U2), viena – 6430 Eitrofas augsto lakstaugu audzes – nelabvēlīgs – nepietiekams (U1). Aizsardzības stāvokļa tendencu vērtējums lielākajai daļai (6 biotopi) zālāju biotopu ir stāvokļa pasliktināšanās, 1 – stāvoklis ir stabils, 3 biotopiem – tendences nav zināmas.
2. 5 aizsargājamo meža biotopu (9010* Veci vai dabiski boreāli meži, 9020* Veci jaukti platlapju meži, 9060 Skujkoku meži uz osu reljefa formām, 9080* Staigājumu meži, 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži) vērtējums ir nelabvēlīgs – slikts (U2), sešu biotopu – nelabvēlīgs – nepietiekams (U1) un viena biotopa aizsardzības aizsardzības stāvoklis nav zināms. Aizsardzības stāvokļa tendences lielākajai daļai (9 biotopi) meža biotopu nav zināmas, viena – stabila, divu – stāvoklis pasliktinās.
3. Lielākās daļas (10 biotopu) aizsargājamo jūras piekrastes biotopu vērtējums ir nelabvēlīgs – nepietiekams (U1), piecu biotopu – nelabvēlīgs – slikts (U2), viena biotopa – 1230 Jūras stāvkrasti – labvēlīgs (FV) un viena biotopa aizsardzības stāvoklis nav zināms. Aizsardzības stāvokļa tendences 6 jūras piekrastes biotopiem ir stabilas, 4 – stāvokļa pasliktināšanās, 2 – stāvokļa uzlabošanās un 4 biotopiem – tendences nav zināmas.

⁸⁴ Zinātnieki uzskata, ka apzinātas ir tikai 75% kukaiņu sugu un 60% vienšūņu sugu

⁸⁵ Latvijai atbilstoši vadlīnijām vērtējums bija jāsniedz par 2 jūras un 59 piekrastes un iekšzemes dzīvotņu veidiem, kas raksturo Latvijas ainavas mazietekmētāko un dabiskāko daļu, kā arī par 115 sugām (34 bezmugurkaulnieku, 14 zivju, 14 abinieku un rāpuļu, 30 zidītāju, 16 vaskulāro augu un 7 nevaskulāro augu sugām). Putnu sugu aizsardzības stāvokļa vērtējumu šis Ziņojums neietver.

⁸⁶ Pilnais ziņojums par sugām un dzīvotnēm pieejams EIONET (Eiropas Vides aģentūra) tīmekļa vietnē <https://rod.eionet.europa.eu/obligations/269/deliveries>

⁸⁷ ziņojums EK par ES nozīmes biotopu un sugu stāvokli katrā valstī, ko nosaka Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17.pants (2019.gada Ziņojums) par laika periodu no 2013. līdz 2018.gadam

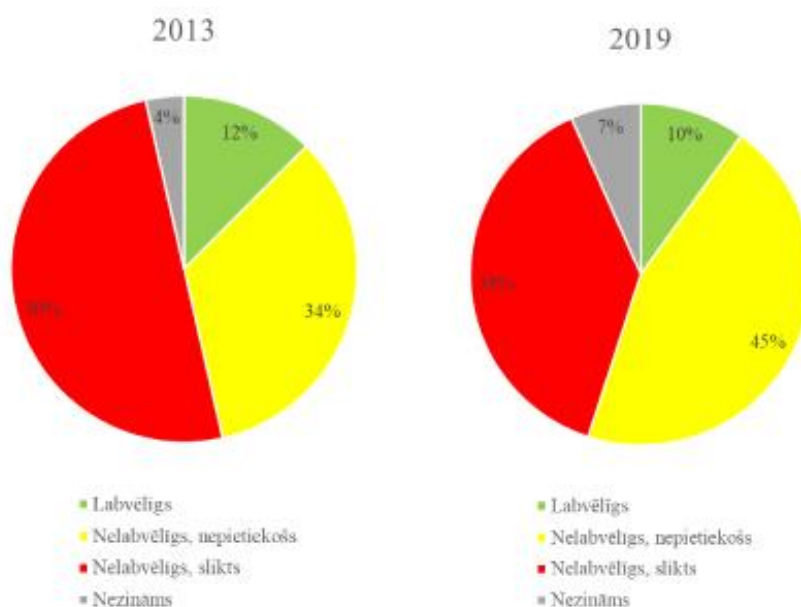
4. 3 aizsargājamo saldūdeņu biotopu stāvoklis ir nelabvēlīgs – nepietiekams (U1), viena biotopa – 3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām – nelabvēlīgs – slikts (U2), viena biotopa – 3169 Distrofi ezeri – labvēlīgs (FV) un divu biotopu aizsardzības stāvoklis nav zināms. Aizsardzības stāvokļa tendences 3 saldūdeņu biotopiem ir stabilas, 1 – stāvokļa pasliktināšanās. Saistībā ar saldūdeņu biotopu stāvokli jāuzsver, ka ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte ietekmē arī biotopa stāvokli, tādēļ ir svarīga virzība ūdensobjektu vides kvalitātes mērķu sasniegšanu (5.2.3.nodala).
5. 5 aizsargājamo purva biotopu vērtējums ir nelabvēlīgs – nepietiekams (U1), divu biotopu – nelabvēlīgs – slikts (U2), viena biotopa – 7210 Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi – labvēlīgs (FV). Aizsardzības stāvokļa tendences 5 purva biotopiem ir stabilas, 3 – tendences nav zināmas⁸⁸.

Līdzīga situācija 2019.gada ziņojumā konstatēta arī attiecībā uz ES nozīmes aizsargājamām sugām. Pateicoties veiktajiem pētījumiem un iegūtajiem datiem pārskata periodā, mainījušies sugu aizsardzības stāvokļa vērtējumi, tomēr joprojām ir vairākas sugas, par kuru aizsardzības stāvokli vērtējums ir nezināms un nepieciešama specifisku pētījumu veikšana. Vienlaikus joprojām daudzu sugu aizsardzības stāvoklis novērtēts kā nelabvēlīgs, slikts, ar tendenci tam pasliktināties.

Baltijas jūrā ir unikāla sugu, biotopu un ainavu daudzveidība – tajā ir apzinātas apmēram 200 zivju sugas, 450 makroaļģu sugas, 1500 zoobentosa sugas, 3000 planktona sugas un daudz nezināmu baktēriju un vīrusu, kas veido Baltijas jūras bioloģisko daudzveidību.

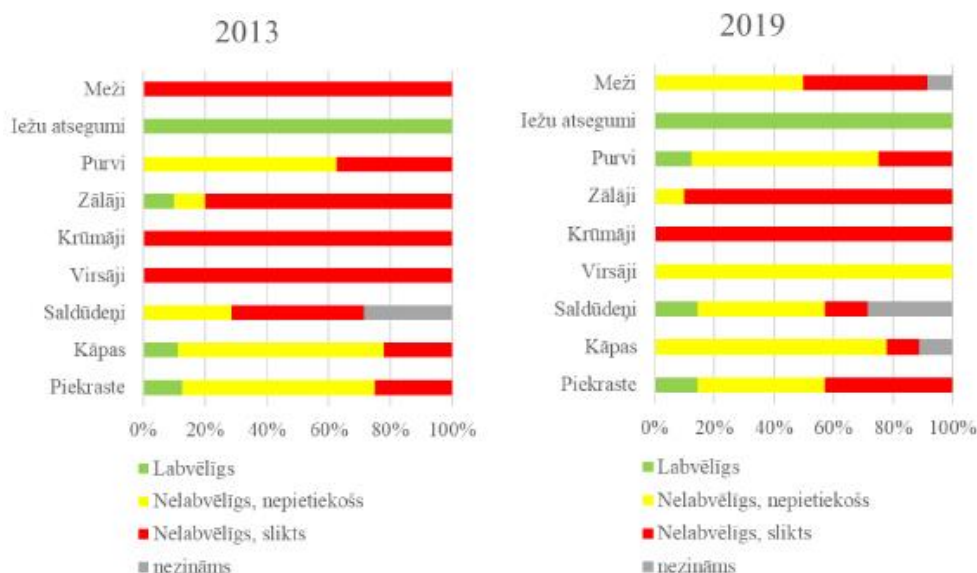
3.attēls

***Kopējais ES nozīmes biotopu vērtējums par periodu
2007. – 2012.gads (2013.gada ziņojums) un 2013.-2018.gads (2019.gada ziņojums)***

⁸⁸ https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas/REP_EK_2019_1_ES_dzivotnu_stavoklis_LV.pdf

Avots: DAP

Latvijā ir 4 nacionālie parki, 1 biosfēras rezervāts, 42 dabas parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, 4 dabas rezervāti, 7 aizsargājamās jūras teritorijas un 261 dabas liegumiem, kā arī 327 dabas pieminekļi. Nozīmīgi ir aizsargājami ir dabas pieminekļi – dižakmeņi un dižkoki. To precīzs skaits valstī nav zināms, informācija tiek papildināta. Dabas vērtību (retu un apdraudētu sugu vai ES nozīmes biotopu) aizsardzību nodrošina arī mikroliegumi.

NATURA 2000 tīklā ir iekļautas 333 teritorijas, kas kopumā aizņem 12% no Latvijas sauszemes teritorijas un ap 35% no Latvijas teritoriālajiem ūdeņiem⁸⁹.

Latvijas ainavas ir veidojušās ilgā laika posmā ciešā dabas procesu un cilvēku aktivitāšu mijiedarbībā. Pēc valdošā cilvēku darbības veida ir izšķiramas mezsaimniecības, lauksaimniecības, kā arī urbānās ainavas, kuras raksturo noteiktas funkcijas un atbilstošs vizuālais veidols. Savukārt reljefa atšķirību dēļ var izdalīt līdzenumu un pauguraiņu ainavas. Izdala reģionālas ainavu telpas, parasti tās telpiski piesaistot Latvijas kultūrvēsturiskajiem novadiem – Kurzemei, Zemgalei, Vidzemei un Latgalei un funkcionālajiem reģioniem – jūras piekrastei, Pierīgai.

Viens no Latvijas ekoloģiski nozīmīgākajiem ainavu kompleksiem ir Baltijas jūras un Rīgas līča piekraste, kuras ainavas daudzveidību veido eolo kāpu ainavu mežaine, smilšaino Baltijas jūras agrāko stadiju fluvioglaciālo un limnoglaciālo līdzenumu āriene un smilšaino līdzenumu mežaine. To aizsardzību nodrošina augstais ĪADT piekrastē. Piekrastes pašvaldību krasta līnija pilnībā vai lielākajā tās daļā ĪADT, kas aizņem gandrīz trešo daļu (30%) no piekrastes sauszemes 5 km joslas.

Ainavu aizsardzībai Latvijā šobrīd ir izveidoti 9 aizsargājamo ainavu apvidi, kas iekļauti arī NATURA 2000 tīklā, tiek ieviesta ainavu ekoloģiskā plānošana kā teritorijas pārvaldības instruments⁹⁰, ainavu aizsardzība tiek integrēta teritorijas un dabas aizsardzības plānošanā.

Mērķtiecīga un zinātniski pamatota dabas vērtību saglabāšana un atjaunošana, t.sk. ES nozīmes biotopu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšana, kā arī NATURA 2000 teritoriju apsaimniekošana notiek saskaņā ar sugu un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāniem. Pavisam 2020.gada 1.janvārī izstrādāti un spēkā esoši dabas aizsardzības plāni ir tikai 33% no NATURA 2000 teritorijām⁹¹. Izstrādātu dabas aizsardzības plānu trūkums

⁸⁹ https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/natura_200011/

⁹⁰ Ainavu ekoloģiskie plāni ir izstrādāti Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervātam un Rāznas Nacionālajam parkam

⁹¹ Dabas aizsardzības pārvaldes informācija, 01.12.2020. vēstule Nr. 1.6/6087/2020-N

traucē mērķtiecīgi, atbilstoši ĪADT, kas lielākajā daļā gadījumu ir arī *NATURA 2000* teritorijas, izveidošanas mērķiem atbilstošas apsaimniekošanas un izmantošanas nodrošināšanai. Sugu aizsardzības plāni ir izstrādāti 18 īpaši aizsargājamām sugām, 2 – plāni pašlaik tiek izstrādāti⁹². Sugu aizsardzības plāni ir instruments konkrētu sugu aizsardzības mērķu sasniegšanā un sugas aizsardzību veicinošu pasākumu integrēšanai citās tautsaimniecības nozarēs bioloģiskās daudzveidības kontekstā. Gan *NATURA 2000* teritoriju, gan īpaši aizsargājamo sugu plānu izstrādes nepieciešamība ir noteikta arī kā uzdevumi NAP2027 ieviešanai un tiek risināts Darbības programmā.

- LIFE Nature+ programmas projektā “*NATURA 2000* teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma” (NAT-PROGRAMME projekts) ir sagatavotas ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīniju rokasgrāmatas: https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas.
- Realizēts LIFE+ programmas "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā", uzsākot ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu pilotteritorijās <https://ekosistemas.daba.gov.lv/public/lat/>.
- Papildus iepriekšminētajiem projektiem LIFE vides un klimata apakšprogrammās īstenoti arī citi projekti. Plašākā informācija par to rezultātiem pieejama: https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/istenotie_projekti/.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā uz bioloģiskās daudzveidību, ainavu aizsardzību un saglabāšanu attiecas 2.2. prioritāte “Vides aizsardzība un attīstība” un tajā plānotais 2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu”.

Neieviešot Darbības programmu, netiktu izstrādāti jauni ĪADT dabas aizsardzības plāni un netiktu īstenoti dabas aizsardzības pasākumi *NATURA 2000* teritorijās. Darbības programmā kā viens no 2.2.3. SAM iznākuma rādītājiem plānots “*NATURA 2000* teritoriju platība, uz kurām attiecas aizsardzības un atjaunošanas pasākumi”. Neieviešot Darbības programmu, netiktu sekmēta virzība uz starptautisko vides aizsardzības mērķu sasniegšanu dabas aizsardzības jomā un realizēti arī NAP2027 rīcības virziena “Daba un vide” uzdevumā “Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību” plānotie pasākumi.

5.2. Vides kvalitāte un to ietekmējošie faktori

Latvija ir sasniegusi noteiktu progresu ekonomiskās izaugsmes atsaistīšanā no vides apdraudējumiem, piemēram, no SEG emisijām un lielākās daļas gaisa piesārņotāju. Īstenojot ES finansētos ieguldījumus, ir uzlabojušies vides raksturlielumi tādās jomās kā mājokļu energoefektivitāte, notekūdeņu attīrīšana un atkritumu apsaimniekošana. Tomēr daži vides apdraudējumi, visticamāk, turpinās pastāvēt līdz ar noturīgu ekonomikas izaugsmi un ienākumu līmeņa paaugstināšanos. Tie ir SEG un gaisa piesārņotāju emisijas, materiālu izmantošana un atkritumu rašanās, biogēno vielu nonākšana jūrā, kā arī biotopu un sugu apdraudējums⁹³.

⁹² https://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/sugu_un_biotopu_aizsardzibas_plani/

⁹³ ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Saīsinātā versija. ESAO 2019.gads

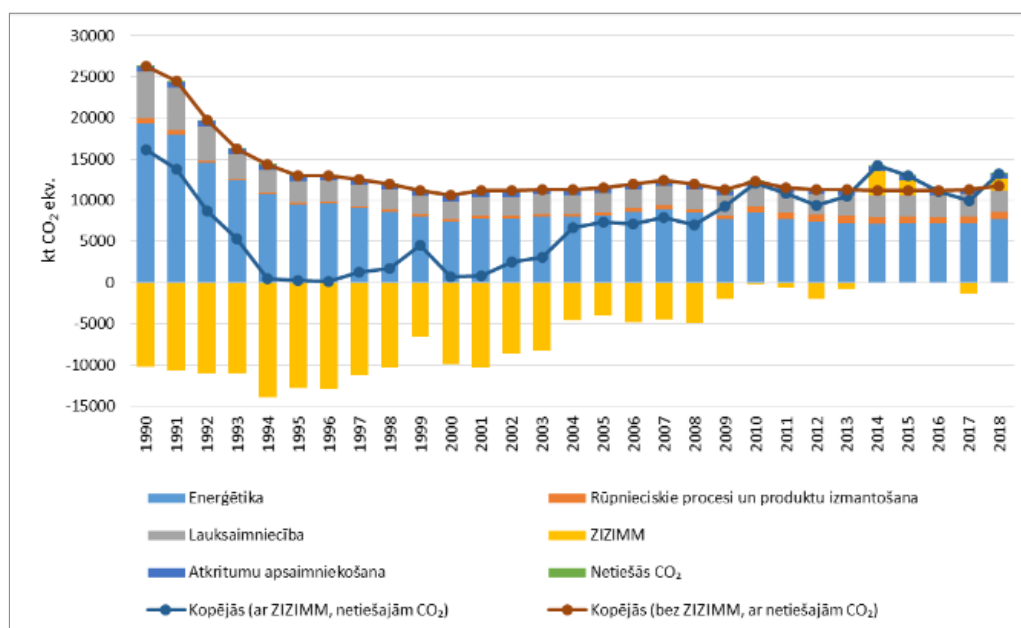
5.2.1. SEG emisijas⁹⁴

SEG emisijas lielāko daļu veido oglekļa dioksīds, metāns un vienvērtīgā slāpekļa oksīds, kā arī fluorogļūdeņraži, perfluorogļūdeņraži un sēra heksafluorīds.

Saskaņā ar inventarizācijas par SEG emisijām⁹⁵ un oglekļa dioksīda piesaisti valstī datiem, 2018.gadā Latvijas SEG emisijas, neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO₂ emisijas, bija 11 757,06 kt CO₂ ekv., savukārt 13174,61 kt CO₂ ekv., ieskaitot ZIZIMM un netiešās CO₂ emisijas. Kopumā Latvijas SEG emisijas kopš 1990.gada ir samazinājušās par 55,3%, neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO₂ emisijas. Salīdzinot 2018.gada SEG emisijas datus ar 2005.gada datiem, 2018.gadā SEG emisijas, neskaitot ZIZIMM, ir palielinājušās par 2,5%, bet savukārt, ieskaitot ZIZIMM, SEG emisijas ir pieaugušas par 78,2% (skatīt 4.attēlu). 2014., 2015. un 2018.gadā mežizstrādes palielinājumu un nedzīvās koksnes apjoma svārstību dēļ ZIZIMM ir veidojies CO₂ piesaistes samazinājums meža zemes kategorijā, tādēļ CO₂ piesaiste meža zemē nav nosegusi sektora SEG emisijas (galvenokārt no organiskajām augsnēm, kūdras ieguves un zemes izmantošanas veida maiņas – atmežošanas). Iepriekš minēto sakarību rezultātā ZIZIMM sektorā ziņotas neto emisijas (sektora kopējās emisijas pārsniedz kopējo piesaisti), kas ietekmē Latvijas kopējās SEG emisijas, radot to palielinājumu. Tas ietekmē arī kopējo ZIZIMM sektora CO₂ piesaistes samazinājuma tendenci kopš 2001.gada.

4.attēls

Latvijas SEG emisijas un CO₂ piesaiste pa sektoriem (1990. – 2018.)(kt CO₂ ekv.)

Avots: LVĢMC

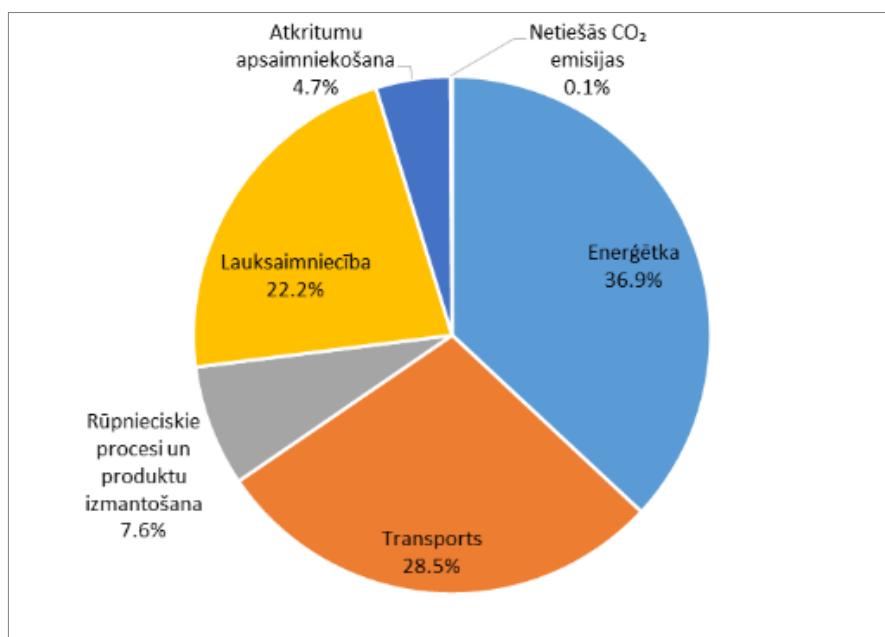
Latvijas kopējais SEG emisiju sadalījums pa sektoriem 2018.gadā, no enerģētikas nozares atsevišķi izdalot transportu, redzams 5.attēlā.

⁹⁴ Nodaļa sagatavota, izmantojot 2020.gadā iesniegtās SEG inventarizācijas kopsavilkumu. LVĢMC, 2020.

ftp://ftp2.meteo.lv/Klimats/SEG_emisiju_un_ETS_monitorings/Zinojums_par_klimatu/SEG_kopsavilkums/Majas_lapai_LV_GMC_2020_seginkopsavilkums_151020.pdf

⁹⁵ SEG emisijas veido tiešās SEG (CO₂, CH₄, N₂O, PFC, HFC, SF₆), gan arī netiešās SEG (CO, NO_x, NMGOS). Latvijā SEG emisiju aprēķina laika posmam sākot no 1990.gada līdz gadam x-2 (piemēram, 2020. gadā par 2018.gadu), ņemot vērā to globālo sasilšanas potenciāla (GSP) koeficientus 100 gadu periodam

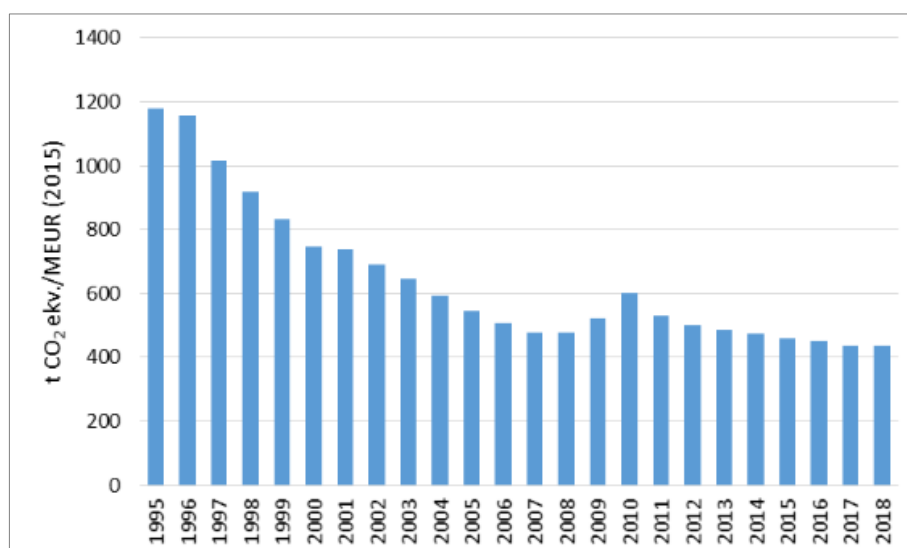
**Latvijas SEG emisijas un CO₂ piesaiste pa sektoriem 2018.gadā
(neskaitot ZIZIMM)**

Avots: LVĢMC

2018.gadā SEG intensitāte⁹⁶ bija 435,86 t CO₂ekv./milj. euro 2015.gada salīdzināmajās cenās), kas ir 63,0% samazinājums attiecībā pret 1995.gadu (skatīt 6.attēlu).

SEG intensitāte 1995. – 2018.gadā (t CO₂ekv./milj. euro)

Avots: LVĢMC

Vislielākais SEG emisiju avots 2018.gadā ir enerģētikas sektors (ieskaitot transportu), radot 65,6% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. To lielā mērā nosaka

⁹⁶ Aprēķina kā SEG emisijas pret IKP

Latvijas atrašanās mērenajā klimata joslā, kur siltumenerģijas ražošana ir svarīga, tādējādi ietekmējot SEG un gaisa piesārņojošo vielu emisijas.

Enerģētikas sektora emisijas sastāv no kurināmā sadedzināšanas (98,8% no kopējām enerģētikas sektora emisijām), kas ietver kurināmā sadedzināšanu stacionārās sadedzināšanas iekārtās un transporta emisijas, kā arī kurināmā difūzajām emisijām (1,2% no kopējām enerģētikas sektora emisijām). Transporta sektors veido 43,6% no sektora emisijām, 25,1% rodas enerģētikas nozaru apakšsektorā, 20,1% no citām nozarēm, kas ietver ēku apkuri, kā arī kurināmā un degvielas izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, 9,9% enerģētikas sektora emisiju rodas no kurināmā sadedzināšanas rūpniecības nozaru un būvniecības sektorā.

Enerģētikas sektora kopējās emisijas 2018.gadā ir samazinājušās par 60,2%, salīdzinot ar 1990.gadu. Salīdzinot ar 2005.gadu, emisijas ir samazinājušās par 5,4%. Vienīgi transporta emisijas ir pieaugušas par 10,3%, salīdzinot ar 1990.gadu. Emisijas apjoma izmaiņu iemesli ir patērētā kurināmā daudzuma izmaiņas. Kopš 1990.gada izmantotās biomasas apjoms ir palielinājies par 150,7%, tajā pašā laikā fosilā kurināmā izmantošana ir samazinājusies – šķidrā kurināmais par 59,8%, cietais kurināmais par 92,8%, kūdra par 95,8% un dabasgāze par 51,3%. Biodegvielas (biodīzeļdegviela un bioetanolis) veido 3,3% no kopējā degvielas patēriņa transporta sektorā.

2018.gadā autotransports veidoja 93,6%, dzelzceļa transports 5,6% no kopējām SEG emisijām transporta nozarē. Autotransporta emisijas 2018.gadā ir palielinājušās par 11,4%, salīdzinot ar 2005.gadu, dzelzceļa transporta emisijas – samazinājušās par 35,6%.

Lauksaimniecība⁹⁷ ir otrs lielākais emisiju sektors Latvijas SEG inventarizācijā, kas radīja 22,3% (2609,40 kt CO₂ekv.) no kopējām Latvijas SEG emisijām 2018.gadā, neskaitot ZIZIMM. 2018.gadā emisijas no lauksaimniecības augsnēm veidoja lielāko daļu (59,3%) no sektora kopējām emisijām, 32,6% – lauksaimniecības dzīvnieki, 6,5 – kūtsmēsļu apsaimniekošana. Kopš 2005.gada lauksaimniecības emisijas ir pieaugušas par 12,3% 2018.gadā. Emisiju pieaugumu šajā laika periodā galvenokārt sekmēja lauksaimnieciskās ražošanas rādītāju paaugstināšanās galvenokārt augkopības sektorā, palielinoties sējplatību un izmantoto minerālmēsļu daudzumam.

SEG emisijas no rūpnieciskajiem procesiem un produktu izmantošanas⁹⁸ 2018.gadā sektors veidoja 7,6% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Lielāko apjomu – 63,1% – no sektora emisijām rada minerālu rūpniecība. Ozona slāni noārdošo vielu aizvietošanai izmantotie produkti rūpniecības sektorā veido 30,1% no kopējām rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas sektora emisijām.

SEG emisijas no atkritumu apsaimniekošanas veido 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM 2018.gadā. Tās ietver CH₄ emisijas no cieto atkritumu apglabāšanas (69,6%) no kopējām SEG emisijām atkritumu apsaimniekošanas sektorā, CH₄ un N₂O emisijas veidojas cieto atkritumu bioloģiskās apstrādes (8,7%), no notekūdeņu attīrīšanas un novadīšanas (21,6%) un neliels daudzums (0,1%) no atkritumu sadedzināšanas.

Neto SEG emisijas no ZIZIMM⁹⁹ 2018.gadā bija –1417,54 kt CO₂ ekv., salīdzinot ar –10 208,72 kt CO₂ ekv. 1990.gadā. Salīdzinājumā ar bāzes gadu, 2018.gadā izmaiņas ZIZIMM emisijās/piesaistē ir –113,9%. CO₂ piesaistes samazinājums ZIZIMM sektorā saistāms ar

⁹⁷ Lauksaimniecības emisijas veido metāna (CH₄) emisijas no lauksaimniecības dzīvnieku zarnu fermentācijas procesiem, CH₄ un vienvērtīgā slāpekļa oksīda (N₂O) emisijas no kūtsmēsļu apsaimniekošanas, kā arī N₂O emisijas no lauksaimniecības augšņu apstrādes un CO₂ emisijas no kalķošanas un karbamīda izmantošanas

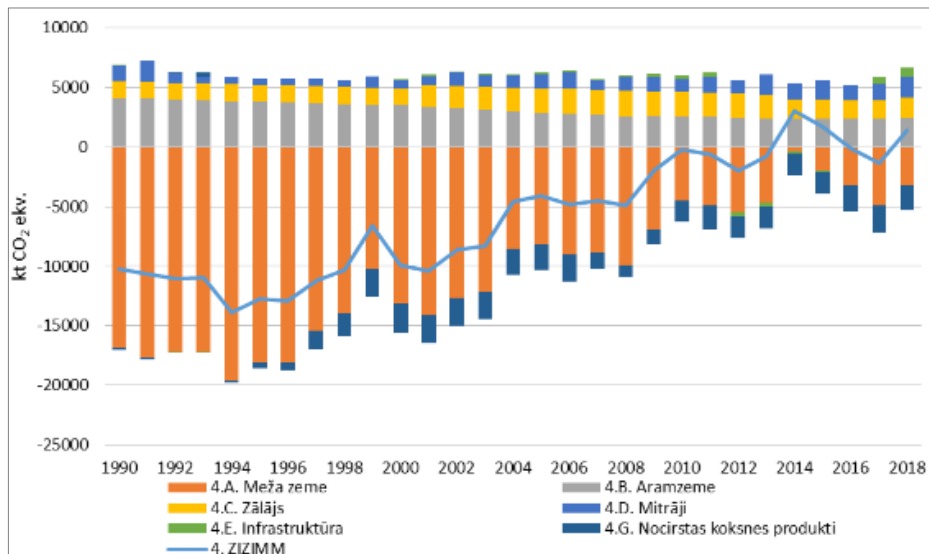
⁹⁸ Šī sektora emisijas ietver CO₂, CH₄, N₂O un fluorētās SEG (fluorogļūdeņraži (HFC) un sēra heksafluorīds (SF₆))

⁹⁹ Saskaņā ar 2006.gada Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes vadlīnijām zemes platības zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) kategorijā tiek iedalīta sešs zemes lietojuma kategorijās – meža zeme, aramzeme, pļavas, mitrāji, apbūves un citas. Latvijā ZIZIMM sektors ietver emisijas un CO₂ piesaisti no augstāk uzskaitītajām kategorijām, kas sadalītas sīkākās apakškategorijās “zemes, kas nav mainījušas zemes lietojuma veidu pēdējo 20 gadu laikā” un “zemes, kas ir mainījušas zemes lietojuma veidu pēdējo 20 gadu laikā”. Kategorijā “Citas” tiek ieskaitītas zemes, kas nav apsaimniekotas un nesatur ievērojamu organiskā oglekļa daudzumu, tādēļ emisijas no tām netiek ziņotas. ZIZIMM kategorijā tiek ierēķinātas arī emisijas no koksnes produktiem.

mežistrādes apjoma pieaugumu. Ievērojama nozīme SEG emisiju palielinājumā ir meža zemes transformēšanai par apbūvi (autoceļiem un cita veida infrastruktūru), kā arī dabiski apmežojušos zemju pārveidošanai par aramzemēm un zālājiem. Šīs tendences, saskaitot ar SEG emisijām, kas rodas pārējās ZIZIMM zemes izmantošanas kategorijās, veidojušas to, ka vairākos gados (2014., 2015., 2018.gadā) ZIZIMM sektorā kopumā ir ziņotas neto SEG emisijas (skatīt 7.attēlu).

7.attēls

**ZIZIMM sektora emisijas un CO₂ piesaiste 1990. – 2018.gadā
(kt CO₂ ekv.)**

Avots: LVGMC

Netiešās CO₂ emisijas Latvijā rodas enerģētikas sektorā¹⁰⁰. Kopā netiešās CO₂ emisijas veidoja 11,81kt CO₂ekv.2018.gadā, kas ir 0,1% no kopējām emisijām, neskaitot ZIZIMM 2018.gadā. 2018.gadā netiešās CO₂ emisijas ir samazinājušās par 70,8%, salīdzinot ar 1990.gadu.

Latvijas verificētās ETS emisijas 2018.gadā ir 2612,63 kt CO₂ ekv. Attiecīgi Latvijas ne-ETS emisijas 2018.gadā ir 9111,21 kt CO₂ ekv., kas veido 77,7% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neieskaitot ZIZIMM un iekļaujot netiešās CO₂ emisijas.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu ieviesta

Darbības programmā ar klimata pārmaiņu jomu ir saistīta 2.1. prioritāte “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām”, 2.2. prioritāte “Vides aizsardzība un attīstība” un 2.3. prioritāte “Ilgtspējīga mobilitāte” un šajās prioritātēs plānotie SAM.

Ja Darbības programma netiks ieviesta, laikā līdz 2027.gadam tiktu traucēta mērķtiecīga valsts attīstība klimatnoturības virzienā, netiktu ieviesti energoefektivitātes pasākumi siltumapgādē, transportā, tautsaimniecībā un līdz ar to netiktu mazinātas SEG emisijas. Pasākumu ieviešana ir īpaši svarīga enerģētikas un transporta jomā, kā arī lauksaimniecībā, jo šīs nozares atbilstoši rada 36,9%, 28,5% un 22,2% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Tādejādi tiktu apdraudēta valsts virzība uz klimatneitralitāti.

¹⁰⁰ Tās ir NMGOS emisijas no benzīna iztvaikošanas ceļu transportā, CH₄ un NMGOS emisijas no dabasgāzes noplūdēm, kā arī NMGOS emisijas no benzīna izplatīšanas

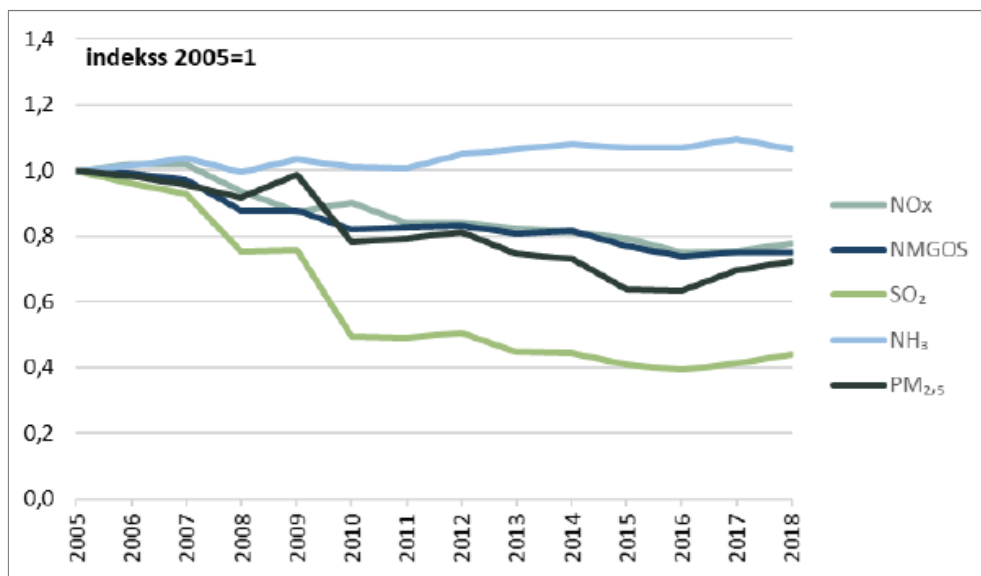
Neīstenojot Darbības programmu, tiktu pārtraukta iepriekšējā plānošanas periodā uzsāktā attīstība. Kopumā netiktu arī sasniegti starptautiskie un nacionālie vides mērķi (3.nodaļa) attiecībā uz SEG emisiju samazināšanu un klimatneitralitātes sasniegšanu (plānota 2050.gadā) un nodrošināta NAP2027 prioritātes “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” rīcības virziena “Dabas un vide” īstenošana.

5.2.2. Gaisa kvalitāte¹⁰¹

Latvijā laikā no 2005. līdz 2018.gadam gaisu piesārņojošo vielu emisijas (slāpekļa oksīdu, sēra dioksīda, nemetāna gaistošo organisko savienojumu un daļiņu PM_{2,5}) ir samazinājušās, bet amonjaka emisijas, salīdzinot ar 2005.gadu, ir pieaugušas (skatīt 8.attēlu). Lielākā daļa no visas Latvijas emisijām koncentrējas Rīgas apkārtnē, kā arī citās lielākajās Latvijas pilsētās.

8.attēls

Gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju izmaiņu tendences 2005. – 2018.gadā

Avots: LVĢMC

Slāpekļa oksīdu emisijas

Laika periodā no 2005. līdz 2018.gadam NO_x emisiju daudzums ir samazinājies par 22%: 2005.gadā – 44,09 kt, 2018.gadā – 34,25 kt.

2018.gadā galvenais emisiju avots ir transporta sektors (42,7%), it īpaši autoceļu transports, kas veido 31,3% no kopējām NO_x emisijām. Kopš 2005.gada transporta sektora emisijas ir samazinājušās par 38,1%, jo ir palielinājies automašīnu skaits ar EURO4, EURO5 un EURO6 klasēm.

Otrs lielākais NO_x emisiju avots ir kurināmā izmantošana sektorā – citas nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un

¹⁰¹ Nodaļas sagatavošanā izmantots 2020.gadā iesniegtās gaisa piesārņojošo vielu inventarizācijas kopsavilkums LVĢMC, 2020. un 2020.gada ziņojuma emisiju dati, <https://www.meteo.lv/lapas/vide/gaiss/gaisa-piesarnojums/maksimali-pielaujamas-emisijas-konkretam-atmosferas-gaisu-piesarnojosa/maksimali-pielaujamas-emisijas-konkretam-atmosferas-gaisu-piesarnojosa?id=1030&nid=514>

Informācijas par gaisa kvalitāti 2014. – 2019.gads avoti šajā nodaļā: Pārskats “Gaisa kvalitātes novērtējums Latvijā 2014. – 2018.gads”, VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2019. un Pārskats par gaisa kvalitāti Latvijā 2019.gadā, VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2020. <https://www.meteo.lv/lapas/vide/gaiss/gaisa-kvalitate/parskati-un-novertejumi-par-gaisa-kvalitati/parskati-un-novertejumi-par-gaisa-kvalitati?&id=1037&nid=509>

mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 6,77 kt jeb 19,8% no kopējām emisijām. Kopš 2005.gada emisijas ir samazinājušās par 29,1%. Viens no emisiju samazinājuma iemesliem ir ēku energoefektivitātes palielināšanās, kas ļauj samazināt patērētā kurināmā apjomu.

Lauksaimniecības sektors ir trešais lielākais emisiju avots 2018.gadā, kas emitēja 4,25 kt jeb 12,4% no kopējām valsts emisijām. Kopš 2005.gada emisijas sektorā ir palielinājušās par 44,8%, kas ir saistīts ar dzīvnieku skaita pieaugumu un lauksaimniecības zemju apstrādi.

Laikā no 2014.gada līdz 2019.gadam Rīgā pilsētas fona novērojumu stacijās “Parks” un “Ķengarags” bija pārsniegts NO₂ stundas koncentrācijas apakšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis. Pārējās monitoringa stacijās¹⁰² (t.sk. Liepājā, Ventspilī, Rēzeknē, lauku fona stacijās) no 2014.gada līdz 2019.gadam NO₂ stundas apakšējā piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegšanas gadījumi konstatēti tikai atsevišķos gados, visbiežāk novērojumu stacijā “Liepāja”. Gada vidējo koncentrāciju rādītāji valsts gaisa monitoringa stacijās atbilst normatīvo aktu prasībām.

Nemetāna gaistošo organisko savienojumu emisijas

Kopējās NMGOS emisijas laika periodā no 2005. līdz 2018.gadam ir samazinājušās par apmēram 24,7%: 2005.gadā – 53,1 kt, 2018.gadā – 39,99 kt. Emisiju samazinājuma avots galvenokārt ir transporta sektors. Jāatzīmē, ka NMGOS emisijas salīdzinot ar 2017.gadu, ir palielinājušās par 0,5%.

2018.gadā lielākais emisiju avots ir nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 31,1% no kopējā NMGOS emisijām. Kopš 2005.gada emisijas šajā sektorā ir samazinājušās par 40,6%, kā vienu no samazinājuma iemesliem var minēt energoefektivitātes pasākumu ieviešanu.

Rūpniecisko procesu sektors ir otrs lielākais NMGOS emisiju avots 2018.gadā ar 29,9% no kopējām emisijām. Galvenais NMGOS avots ir citu šķīdinātāju un produktu izmantošanas sektors (26,6% no kopējām valsts emisijām). Kopš 2005.gada emisijas šajā sektorā ir pieaugušas par 16,3%. Emisiju izmaiņas šajā sektorā ir saistītas ar cilvēku labklājības līmeni un ekonomisko situāciju valstī.

Lauksaimniecības sektorā veidojas 17,9% NMGOS emisiju. Lielākā daļa no emisijām rodas no kūtsmēslu apsaimniekošanas – 84,5%. Kopš 2005.gada emisijas lauksaimniecības sektorā ir palielinājušās par 16,3%, un tāpat kā NO_x emisijām tas ir saistīts ar dzīvnieku skaita pieaugumu un lauksaimniecības zemju apstrādi.

Transporta sektora nozīme kopš 2005.gada ir krietni samazinājusies (–77,4%). 2005.gadā transporta sektors radīja 19,1% no kopējām NMGOS emisijām, bet 2018.gadā tie ir tikai 5,7%. Iemesls tik lielam kritumam ir automašīnu ar zemāku ietekmi uz vidi palielinājums, kā arī ir samazinājies benzīna patēriņš pasažieru automašīnās.

Amonjaka emisijas

Kopējās NH₃ emisijas laika periodā 2005.–2018.gads ir palielinājušās par 6,7%: 2005.gadā – 14,49 kt, 2018.gadā – 15,46 kt.

NH₃ emisijas galvenokārt (83% no kopējā emisiju apjoma) veidojas ar lauksaimniecisko ražošanu saistītajos procesos. Svarīgākie emisiju avoti lauksaimnieciskajā ražošanā ir kūtsmēslu apsaimniekošanas sistēmas un sintētisko minerālmēslu un kūtsmēslu izmantošana. Kopš 2005. gada NH₃ emisijas sektorā ir palielinājušās par 13,2%. Emisiju palielinājums saistīts ar lauksaimniecības zemju un mājlopu skaita pieaugumu.

---

¹⁰² Gaisa kvalitātes novērojumu tīklā iekļautas 7 pilsētu novērojumu stacijas, kurās tiek novērota gaisa kvalitāte pilsētās Rīgā, Liepājā, Ventspilī, Rēzeknē, un 2 lauku fona stacijas https://www.meteo.lv/lapas/noverojumi/gaisa-kvalitate/gaisa-kvalitate_ievads?&id=1273&nid=468

Otrs lielākais NH₃ emisiju avots ir citas nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 10,1% no kopējām NH₃ emisijām. Kopš 2005.gada emisijas sektorā ir samazinājušās par 37,3%, ko var izskaidrot ar energoefektivitātes uzlabošanu ēkās.

Pārējie sektori, kuros tiek uzskaitītas amonjaka emisijas, ir kurināmā izmantošana rūpniecībā (3,8%), transporta sektoros (1,1%) un atkritumu apsaimniekošana (1,9%). Niecīgs NH₃ emisiju avots ir rūpniecisko procesu sektors.

Daļiņu PM_{2,5} emisijas

Kopējās daļiņu PM_{2,5} emisijas laika periodā 2005. – 2018.gads ir samazinājušās par apmēram 28%: 2005.gadā – 28,23 kt, 2018.gadā – 20,45 kt. Emisiju samazinājumu galvenokārt nosaka patērētā kurināmā apjoma samazinājums mājsaimniecības sektorā.

2018.gadā lielākais PM_{2,5} emisiju avots ir nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 64,7% jeb 13,23 kt no kopējām PM_{2,5} emisijām. Kopš 2005.gada emisijas sektorā ir samazinājušās par 38,6%, jo ir uzlabota ēku energoefektivitāte, kas ļauj samazināt patērētā kurināmā apjomu.

Otrais un trešais lielākais PM_{2,5} emisiju avots ir enerģijas un siltuma ražošana (12,6%) un kurināmā izmantošana rūpniecībā (11,3%). Kopš 2005.gada emisijas šajos sektoros ir palielinājušās, un tas ir saistīts galvenokārt ar biomasas plašāku izmantošanu.

Gaisa kvalitātes mērījumi monitoringa stacijās 2014. – 2019.gada periodā parāda daļiņu PM_{2,5} gada vidējo koncentrāciju vērtību samazināšanās tendenci. Neraugoties uz šo uzlabošanos, daļiņu PM_{2,5} emisijas joprojām ir viena no visaktuālākajām Latvijas gaisa kvalitātes problēmām pilsētās.

Laikā no 2014. līdz 2018.gadam Rēzeknē ir pārsniegts daļiņu PM_{2,5} gada vidējais augšējais un apakšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis cilvēka veselības aizsardzībai, Rīgā – gada vidējais apakšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis. Gada vidējo koncentrāciju rādītāji valsts gaisa monitoringa stacijās 2014. – 2019.gads atbilst normatīvo aktu prasībām, bet pārsniegti ir Pasaules Veselības Organizācijas rekomendētie piesārņojuma līmeņi.

Sēra dioksīda emisijas

Laika periodā no 2005. līdz 2018.gadam kopējās SO₂ emisijas ir samazinājušās par 56%: 2005.gadā – 8,76 kt, 2018.gadā – 3,86 kt. Latvijā nav nozīmīgu SO₂ emisijas izraisītu tautsaimniecības nozaru, piemēram, celulozes, sērskābes un sērorganisko savienojumu ražošana vai arī naftas pārstrādes rūpnīcu.

2018.gadā lielākais SO₂ emisiju avots ir citas nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas veidoja 47,2% no kopējām valsts emisijām. Kopš 2005.gada emisijas ir samazinājušās par 50,3%, jo sektorā ir samazinājies kurināmā patēriņš dažādu energoefektivitātes pasākumu ieviešanas dēļ, kā arī ir ievērojami samazinājies cietā fosilā kurināmā patēriņš.

Enerģijas un siltuma ražošana un kurināmā izmantošana rūpniecības procesos ir attiecīgi otrs un trešais lielākais emitētājs 2018.gadā, attiecīgi emitējot 25,4% un 22,9%. Kopš 2005.gada SO₂ emisijas abos sektoros ir samazinājušās par 39,1% un 43,4%, jo cietais un šķidrās fosilais kurināmais ar augstu sēra saturu tika aizstāts ar dabasgāzi un biomasu.

SO₂ emisijas transporta sektorā kopš 2005.gada ir samazinājušās par 85,5%, jo tika ieviestas stingrākas prasības par pieļaujamo sēra saturu autotransportā un dzelzceļā izmantotajām degvielām.

Bez tam atbilstoši valsts gaisa kvalitātes monitoringa stacijās iegūtajai informācijai laikā no 2014. līdz 2018.gadam:

1. Rīgā tiek pārsniegti daļiņu PM₁₀ gada vidējais augšējais un apakšējais piesārņojuma novērtējumu sliekšnis cilvēka veselības aizsardzībai, diennakts robežlielums cilvēka veselības aizsardzībai, Rēzeknē un Liepājā – PM₁₀ gada vidējais apakšējais, kā arī diennakts augšējais piesārņojuma novērtējumu sliekšnis cilvēka veselības aizsardzībai.
2. Benzola gada vidējā koncentrācija Rīgā pārsniedz apakšējo piesārņojuma novērtēšanas cilvēka veselības aizsardzībai, bet Liepājā un Rēzeknē – apakšējo un augšējo piesārņojuma novērtēšanas cilvēka veselības aizsardzībai.
3. Bnza(a)pirēna gada vidējā koncentrācija Rīgā, Liepājā un Ventspilī pārsniedz apakšējo un augšējo piesārņojuma novērtēšanas cilvēka veselības aizsardzībai.
4. Rīgā, Liepājā, Rēzeknē un Ventspilī tiek pārsniegta arī benzola un benza(a)pirēna Pasaules Veselības Organizācijas atsaucis vērtība vēža saslimstības riska minimizēšanai.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenots

Ar ietekmi uz gaisa kvalitāti Darbības programmā galvenokārt ir saistīta 2.1. prioritāte “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām”, 2.2. prioritāte “Vides aizsardzība un attīstība” un 2.3. prioritāte “Ilgtspējīga mobilitāte” un tajās plānotie SAM.

Neīstenojot Darbības programmu, laikā līdz 2027.gadam nenotiktu mērķtiecīga valsts attīstība gaisa kvalitātes uzlabošanas jomā, it īpaši pilsētās (Rīga, Rēzekne, Liepāja), kurās līdz šim ir konstatēti normatīvajos aktos noteikto robežlielumu vai novērtēšanas sliekšņu cilvēka veselības aizsardzībai un Pasaules Veselības organizācijas rekomendēto vērtību pārsniegumi. Bez tam netiktu mazinātas emisijas, ko rada transporta un enerģētikas joma, lauksaimniecība. Kopumā netiktu sekmēta starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu attiecībā uz gaisa kvalitāti sasniegšana (3.nodaļa) un nodrošināta NAP2027 prioritātes “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” rīcības virziena “Dabas un vide” īstenošana.

5.2.3. Virszemes ūdeņu kvalitāte

Saskaņā ar vērtējumu UBAAP 2016. – 2021.gadam Latvijā aptuveni piektā daļa (21%) no virszemes ūdensobjektiem (upes, ezeri) atbilst labai vai augstai ekoloģiskajai kvalitātei (vai potenciālam). Lielākā daļa ūdensobjektu (63%) atbilst vidējai ekoloģiskajai kvalitātei, 12,5% – sliktai un 3,5% – ļoti sliktai ekoloģiskajai kvalitātei. Sliktākā situācijā atrodas ūdensobjekti Lielupes un Daugavas upju baseinos. Pārejas ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte ir vidēja, piekrastes ūdeņu ūdensobjektu – vidēja (2 ūdensobjekti) un sliktā (2 ūdensobjekti)¹⁰³. UBAAP minētais liecina par to, ka ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes rādītāji Latvijā ir zemāki par ES vidējiem rādītājiem. Lielākajai daļai virszemes ūdensobjektu joprojām nav zināmi ķīmiskās kvalitātes rādītāji¹⁰⁴.

Atbilstoši sākotnējās ekoloģiskās kvalitātes (vai potenciāla) novērtējumam 2020.gadā 6 ūdensobjektu (1%) ekoloģiskā kvalitāte novērtēta kā augsta, 241 (32%) – laba, 432 (57%) – vidēja, 71 (9%) – sliktā un 12 ūdensobjektu (2%) ekoloģiskā kvalitāte (vai potenciāls) novērtēta kā ļoti sliktā. Salīdzinot ar iepriekšējā perioda UBAAP noteikto ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu, ir samazinājies ūdensobjektu skaits ar augstu ekoloģisko kvalitāti, savukārt

¹⁰³ LVĢMC, <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-upju-baseinu-apsaimniekosanas-plani-upju-baseinu-apsaimniekosanas-plani?&id=1107&nid=424>

¹⁰⁴ ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Saīsinātā versija. ESAO 2019. gads

pieaudzis to ūdensobjektu skaits, kuru ekoloģiskā kvalitāte ir novērtēta kā laba¹⁰⁵. Iekšzemes ūdensobjektu kvalitāte ietekmē vides situāciju Baltijas jūrā.

Ūdens kvalitāti ietekmē gan punktveida piesārņojuma avoti (komunālo un rūpniecisko notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izplūdes, NAI dūņu lauki, piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas), gan izkliedētie avoti (lauksaimniecība, mežsaimniecība, mājsaimniecības), arī hidromorfoloģiskie pārveidojumi (hidroelektrostaciju dambji, hidrotehniskās būves upju krastos – nostiprinājumi, meliorētas upes, u.c.).

Slāpekļa mēslojuma izmantošanas pieauguma dēļ ir palielinājies slāpekļa pārpalikums (lai arī no relatīvi zema līmeņa), kas var ietekmēt ūdens un augsnes kvalitāti¹⁰⁶. UBAAP 2016. – 2021.gadam norādīts, ka lauksaimniecība ir viens no galvenajiem izkliedētā piesārņojuma cēloņiem un piesārņojuma ar barības vielām avotiem¹⁰⁷. Paaugstinātas biogēno elementu koncentrācijas ūdenī izraisa eutrofikāciju. Piesārņojumu ar biogēnajiem elementiem rada izkliedētais piesārņojums no lauksaimniecības, kā arī no punktveida avotiem.

Būtiska ietekme uz ūdeņu kvalitāti ir pārrobežu piesārņojumam, jo 56% no kopējās upju noteces rodas ārpus Latvijas – mūsu kaimiņvalstīs Lietuvā, Igaunijā, Baltkrievijā un Krievijā. Līdz ar to šajās valstīs radies ūdeņu piesārņojums nokļūst Latvijas teritorijā. Robežšķērsojošā ūdeņu piesārņojuma pārnese no kaimiņvalstīm ir viena no nozīmīgākajām Latvijas iekšējo ūdeņu problēmām visām piesārņojošo vielu grupām, īpaši biogēnajiem elementiem un noturīgajām vidi piesārņojošām vielām¹⁰⁸.

Atbilstoši UBAAP 2016. – 2021.gadam ūdensobjektiem noteiktais vides kvalitātes mērķis 2021.gadā ir laba ekoloģiskā kvalitāte. Daudziem ūdensobjektiem ir risks nesasniegt šo mērķi, ko apliecina 2020.gada sākotnējā virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes vērtējums. UBAAP 2016. – 2021.gadam 43 ūdensobjektiem (ūdensobjektu kopskaits 467) vides kvalitātes mērķa sasniegšanai ir noteikts izņēmums, plānojot, ka tie sasniedz labu ekoloģisko kvalitāti līdz 2027. gadam.

Visu peldvietu ilglaicīgā ūdens kvalitāte pēc 2016. – 2019.gada peldsezonu datiem atbilst obligātajām kvalitātes prasībām – vismaz pietiekama ūdens kvalitāte. Turklāt Latvijā lielākā daļa peldvietu ir ar izcilu kvalitāti (47 peldvietas), bet pārējās peldvietās ir laba ūdens kvalitāte (9 peldvietas). 2019.gada peldsezonā starptautiskais „Zilā karoga” sertifikāts tika piešķirts 21 Latvijas peldvietai, sasniedzot vēsturiski lielāko šādu peldvietu skaitu valstī¹⁰⁹.

Pēdējos gadus (2017. – 2019.gads) kopējais novadīto notekūdeņu apjoms ir samazinājies (9.attēls). Notekūdeņu kopējā apjoma samazināšanās ir kompleksu pasākumu rezultāts, kas galvenokārt vērsti uz ūdenssaimniecības sistēmu sakārtošanu un atjaunošanu, samazinot gruntsūdens pieplūdi kanalizācijas sistēmās. Tāpat to ietekmē arī iedzīvotāju skaita samazināšanās.

---

¹⁰⁵ LVGMC, informācija 3.perioda UBAAP 2022. – 2027. gadam izstrādei, Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plāna 2021. – 2027. gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts, 1. redakcija, SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”, 06.2020., datu izmantošana saskaņota ar LVGMC 09., 2020.

¹⁰⁶ ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Saīsinātā versija. ESAO 2019.gads

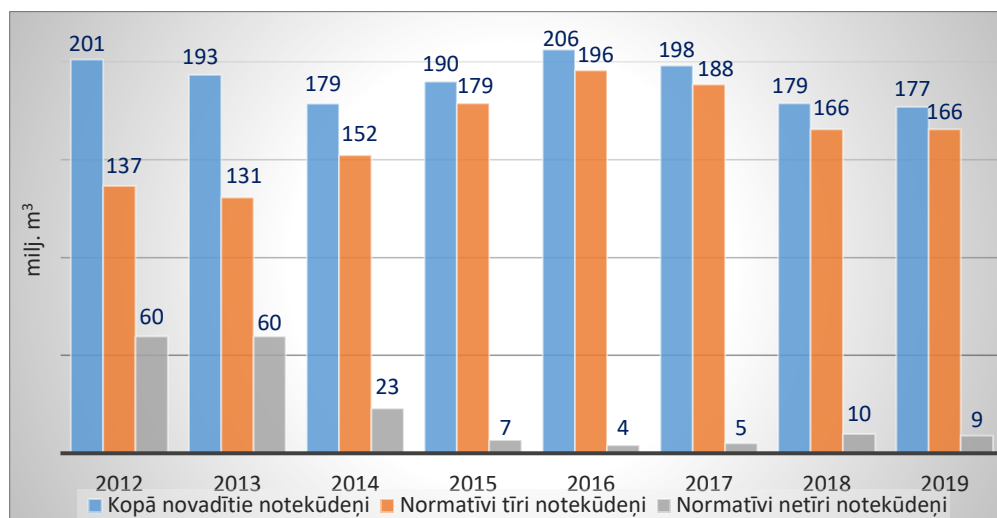
¹⁰⁷ Freshwater Quality. 2015. European Environment Agency. Pieejams: <http://www.eea.europa.eu/soer-2015/europe/freshwater>

¹⁰⁸ Ziņojums ANO par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu. Pārresoru koordinācijas centrs, 2018.

¹⁰⁹ Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti un uzraudzību 2019.gada peldsezonā. Veselības inspekcija, 2020.

https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/parskats-par-peldvietu-udens-kvalitati-un-uzraudzibu-2019_-gada.pdf

Apkārtējā vidē novadīto notekūdeņu apjomi un to atbilstība normatīvo aktu prasībām (2012. – 2019.gads)

Avots: LVĢMC

Nozīmīga daļu no kopējā vidē novadītā notekūdeņu apjoma tiek novadīts no Rīgas centralizētās kanalizācijas savākšanas un attīrīšanas sistēmas (NAI, sūkņu stacijas). No Rīgas pēdējo gadu laikā novadīto notekūdeņu apjoms ir samērā vienmērīgs – laikā no 2017. līdz 2019.gadam tas veido 28 – 30% no kopējā Latvijas vidē novadītā apjoma. Ievērojamus notekūdeņu apjomus 2019.gadā novadīja arī Rēzeknes novads (19,1 milj.m³), Ķeguma novads (13,6 milj.m³, t.sk. 74% jeb 10,1 milj.m³ novada zivju audzētavas “Tome”), Salaspils novads (8,7 milj.m³), Saldus novads (6,9 milj.m³) un Liepājas pilsēta (6,3 milj.m³)¹¹⁰.

Ar notekūdeņiem vidē novadītā biogēno vielu (kopējā slāpekļa un kopējā fosfora) paliekošā piesārņojuma daudzums kopš 2012.gada ir samazinājies (skat. 10.attēlu), nedaudz palielinoties pēdējos gados (2018., 2019.gads). Piesārņojuma samazināšanās tendence ir skaidrojama ar Direktīvas par komunālo notekūdeņu attīrīšanu 91/271/EEK intensīvu ieviešanu – šīs direktīvas prasības ir tieši orientētas uz biogēno elementu emisiju būtisku samazinājumu no komunālajiem notekūdeņiem valstī īstenotajos ūdenssaimniecības projektos.

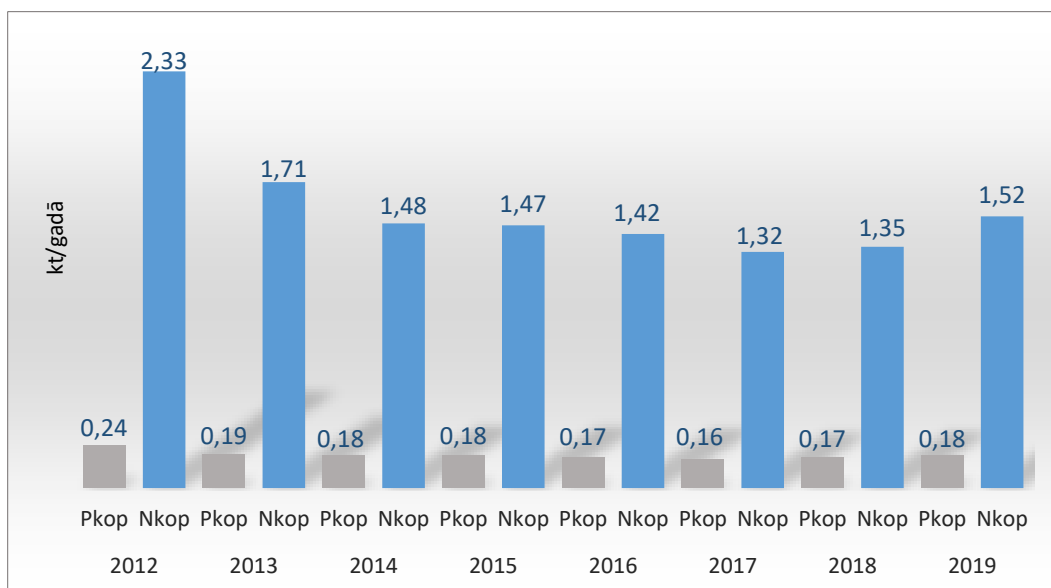
Liela daļa aglomerāciju NAI nodrošina normatīvajos aktos noteiktās slāpekļa un fosfora koncentrācijas attīrīto notekūdeņu izplūdēs, turklāt vairākās iekārtās tika sasniegtas arī ievērojami zemākas koncentrācijas izplūdēs, nekā noteikts normatīvo aktu prasībās, piemēram, Daugavpils, Liepājas, Ventpils, Rīgas, Valmieras, Jelgavas un Madonas aglomerācijās.

Saskaņā ar VARAM informāciju aglomerāciju grupā, kur CE >100 000, iedzīvotāju īpatsvars, kam ir nodrošināti kvalitatīvi centralizētās kanalizācijas pakalpojumi pārsniedz 97%, bet faktiski pieslēgto māsaimniecību iedzīvotāju īpatsvars – pārsniedz 87%. Centralizēto kanalizācijas pakalpojumu pieejamība visās aglomerācijās iedzīvotājiem nav nodrošināta 100% apmērā, tāpēc daļa māsaimniecību notekūdeņu attīrīšanai turpina izmantot decentralizēto kanalizācijas sistēmu risinājumus, kas palielina vides piesārņojuma risku. Centralizēto kanalizācijas tīklu izbūve ir jāveic vietās, kur tas ir tehniski un ekonomiski pamatots, pārējā teritorijas daļā nodrošinot vides kvalitātes normatīviem atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu ar alternatīvām metodēm¹¹¹.

¹¹⁰ LVĢMC dati

¹¹¹ Komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošana Latvijā. VARAM, 2018., https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/notekudeni/Zinojums_notekud_parskats_062019.pdf

Ar notekūdeņiem vidē novadītais kopējā slāpekļa un kopējā fosfora paliekošais piesārņojums (N_{kop} un P_{kop}) (2012. – 2019.gads)

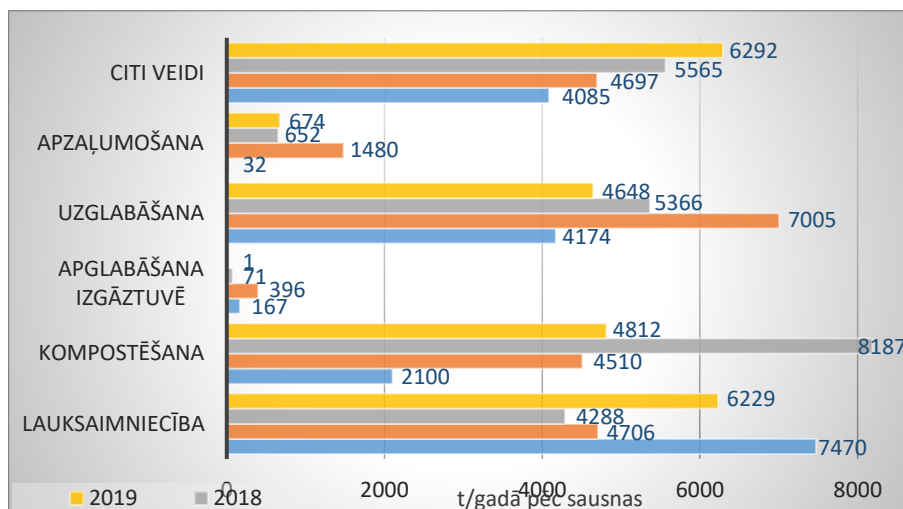
Avots: LVĢMC

2019.gadā Latvijā kopumā tika saražotas 24 182 tonnas (pēc sausas) notekūdeņu dūņu. Lielākais notekūdeņu dūņu daudzums tika saražots Rīgā (9253 t/gadā pēc sausas), Daugavpilī (1556 t/gadā pēc sausas) un Jelgavā (1254 t/gadā pēc sausas)¹¹².

Saistībā ar notekūdeņu attīrīšanu aktuāla vides problēma ir notekūdeņu dūņu apsaimniekošana. Notekūdeņu dūņas un to kompostu izmanto augsnes mēslošanai lauksaimniecības zemēs, teritoriju apzaļumošanai, degradēto platību rekultivācijai, kā arī mežsaimniecībā. Neatbilstoša dūņu apsaimniekošana var radīt vides piesārņojumu. Dūņu izmantošana lauksaimniecībā atsevišķos gadījumos ierobežo dažādas bīstamas vielas, piemēram, smagie metāli, kas notekūdeņu dūņās var uzkrāties ievērojamos daudzumos, tādā gadījumā, lai novērstu vides piesārņojumu, notekūdeņu dūņas tiek apglabātas atkritumu poligonos un izgāztuvēs. Dūņu izmantošanā pa veidiem nav izteiktas tendences. 2019.gadā aptuveni puse (49%) no dūņu daudzuma tiek izmantota lauksaimniecībā un kompostēšanai, 21% – pagaidu uzglabāšanai dūņu laukos vai teritorijās, 3% – apzaļumošanai un 28% – citiem veidiem, t.sk. mežsaimniecībā (11.attēls). Dūņu izmantošana ir ES fondu 2021. – 2027.gada plānošanas periodā risināms jautājums, jo būtisks notekūdeņu dūņu apjoms ik gadu atrodas pagaidu uzglabāšanā notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņu laukos vai teritorijās.

¹¹² LVĢMC dati

Notekūdeņu dūņu izmantošana 2012., 2015., 2018. un 2019.gadā

Avots: LVĢMC

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā virszemes ūdeņu kvalitātes, notekūdeņu un to pārstrādes procesā radušos dūņu apsaimniekošanas uzlabošana plānota 2.2.prioritātē “Vides aizsardzība un attīstība”, kur paredzēti dzīvotņu atjaunošanas pasākumi, kuriem būs ietekme arī uz virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu.

Neieviešot Darbības programmu, laikā līdz 2027.gadam nenotiktu mērķtiecīga valsts attīstība virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošana, būtu apgrūtināta UBAAP ieviešana un līdz ar to laba ūdens stāvokļa sasniegšana, kas gan ES, gan nacionālajos normatīvajos aktos ir noteikts kā vides mērķis. Netiktu ieviests Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plāns 2021. – 2027. gadam attiecībā uz notekūdeņu un dūņu apsaimniekošanu. Bez tam netiktu nodrošināta arī NAP2027 prioritātes “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” rīcības virziens “Dabas un vide” īstenošana.

5.2.4. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Latvijas teritorijā ir saglabājušās intensīva vēsturiskā piesārņojuma zonas, no kurām piesārņojums izplatās tālāk, nonākot gruntī un pazemes ūdeņos. Valstī ir izveidots “Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs”, ko uztur LVĢMC. Reģistrā (2019.gada oktobra dati) ir iekļautas 3580 vietas, no kurām 241 ir reģistrēta kā piesārņota vieta, 2624 – kā potenciāli piesārņotas un 715 vietas, kas nav piesārņotas, t.i. tās apzinot ir secināts, ka tajās nav paaugstināts piesārņojums vai arī tajā ir veikta piesārņojuma attīrīšana.

Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas veido bijušās padomju armijas teritorijas, rūpniecisko atkritumu izgāztuves, sadzīves atkritumu izgāztuves, degvielas uzpildes stacijas un naftas bāzes, bijušās ķīmikāliju un pesticīdu noliktavas, lopbarības kompleksi, cūku un putnu fermas. Nerekultivētas slēgtās sadzīves atkritumu izgāztuves un rūpniecības atkritumu izgāztuves ir uzskatāmas par potenciāli piesārņotām vietām.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā uz vēsturiski piesārņoto vietu sanācību, revitalizāciju un līdz ar to uz augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojuma novēršanu, kā arī klimata

pārmaiņu radīto risku samazināšanu, attiecas 2.2. prioritātē “Vides aizsardzība un attīstība” plānotās aktivitātes.

Neieviešot Darbības programmu netiktu turpināts uzsāktais darbs vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju turpināšanā, kas ilgtermiņā negatīvi ietekmētu laba augsnes stāvokļa un ūdens stāvokļa sasniegšanu. Turklāt sekas būs plašākas – saimnieciskajā darbībā neizmantojamas teritorijas un šāda veida teritoriju platības pieaugs, ja savlaicīgi netiks veikta sanācija, jo piesārņojums var izplatīties uz blakus esošajām teritorijām, kas ilgtermiņā var negatīvi ietekmēt šo teritoriju apkārtnē dzīvojošo cilvēku veselību. Ņemot vērā, ka Eiropas vides politikas pamatā ir piesardzības princips, preventīvas darbības princips un princips, ka piesārņojums ir jānovērš, novēršot tā cēloni, kā arī princips “piesārņotājs maksā”, sanācija būtu jāveic pēc iespējas ātrāk, negaidot piesārņojuma izplatīšanos pieguļošajās teritorijās, turklāt attiecībā uz vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju ne vienmēr ir iespējams piemērot principu “piesārņotājs maksā”, gadījumā, ja piesārņojums ir radīts padomju laikā.

Bez tam vides riski būtiski var pieaugt ne tikai neveicot piesārņoto vietu sanāciju, bet arī neturpinot piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanu un detalizētu izpēti, jo atbilstoši LVĢMC Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā publiski pieejamajai informācijai, vairāk nekā 2249 ha piesārņotajās teritorijās Latvijā joprojām nav veikta sanācija, bet tikai 219 no šajā reģistrā kopumā iekļautām 241 piesārņotajām vietām ir novērtēta kopējā piesārņotās teritorijas platība.

5.2.5. Īpaši apdraudētās teritorijas

Saskaņā ar 2015.gada Plūdu riska pārvaldības plāniem¹¹³, visos četros ūdens baseinu apgabalos Latvijā ir uzskaitīti vairāk par 2000 km² applūstošo teritoriju, kas veido 3,4 % no valsts teritorijas. Daļā no šīs teritorijas iespējami katastrofāli plūdi. Applūstošajās teritorijās atrodas ievērojamas lauksaimniecības teritorijas, apdzīvotas teritorijas ar salīdzinoši lielu iedzīvotāju blīvumu un infrastruktūru, uzbūvētas lielas hidrotehniskās būves (piemēram, Daugavas HES kaskāde), polderu sistēmas u.c.

Saskaņā ar Sākotnējā plūdu riska novērtējumu 2019. – 2024.gadam¹¹⁴ plūdu apdraudētās teritorijas pēc to izcelsmes Latvijā vairākās grupās:

- Dabiskās (ar plūdu vai jūras uzplūdu) apdraudētās teritorijas, kuras tiek appludinātas dabas apstākļu ietekmes rezultātā. Šīs kategorijas teritorijas ir apzinātas Latvijas līdzenumos: palieņu teritorijas, kas ir upes vai ezera ielejas daļa, kura applūst palu vai plūdu gadījumā, iekļauj lietus plūdu un jūras uzplūdu apdraudētās teritorijas, kur stipru vēju laikā notiek jūras ūdeņu ieplūšana upju ietekās un piejūras ezeros, kā arī jūras krastu erozija un ar to saistīta applūšana. Jūras uzplūdu rezultātā tiek paaugstināti ūdens līmeņi daudzu upju grīvās un to lejtecēs. Lielākās no tām ir: Sakas, Užavas, Ventas, Lielupes, Daugavas, Gaujas, Salacas upju grīvas un to lejteces. Jūras uzplūdu rezultātā tiek paaugstināti ūdens līmeņi arī daudzos lagūnu tipa ezeros un ar tiem hidrogrāfiski saistītajos ezeros: Papes, Liepājas, Engures, Babītes un Kaņiera ezerā, Baltezerā, Ķīšezerā u.c. Plūdu riskam pakļautās palieņu platības ir visos Latvijas lielāko upju baseinos: Bārtas, Užavas, Sakas un Lielupes baseinā, Lubānas zemienē, Daugavas senlejā, Gaujas lejtecē, Salacas un citu ūdens teču līdzenumos. Līdzīga situācija ir arī lielākajiem Latvijas ezeriem, kuru pieguļošās platības tiek pakļautas plūdu riskam.

¹¹³ <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

¹¹⁴ Apstiprināts ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2019.gada 6.marta rīkojumu Nr.1-2/35 “Par sākotnējo plūdu riska novērtējuma 2019. – 2024.gadam apstiprināšanu”, novērtējums pieejams:

https://videscentrs.lv/files/Udens/Udens_apsaimniekosana_plani_2021_2027/03%20Sakotnejais_pludu_riska_NOVE RTEJUMS.pdf

- Mākslīgās – cilvēku radītās (antropogēni izraisītās) appludinātās vai appludinājuma ietekmētās teritorijas. Dažādu mērķu īstenošanas nolūkā no 16 Latvijā esošajiem lielākajiem ezeriem ar virsmas laukumu 1000 ha, regulēti ar ūdens līmeni regulējošām hidrotehniskajām būvēm ir 6 ezeri. Ezeru tipa ūdenskrātuves ir Rušons un Rāzns ezers, bet Lubāns, Alūksnes, Babītes un Papes ezers ir pēc nolaišanas atjaunoti, izmantojot viena vai otra veida hidrotehniskās būves. Plūdi, kas ir saistīti ar ūdeņu dabiskā režīma mākslīgām izmaiņām – upju gultnes vai krasta, kā arī ezeru tipa ūdenskrātuves un polderu teritorijas, ja netiek ievērota to uzturēšana tehniskā kārtībā, kā arī pareiza uzraudzība un ekspluatācija, HES un citu mākslīgu uzpludinājumu teritorijas. Upju gultnēs ar ūdens līmeni regulējošām būvēm pamatā ir saistītas mazo HES ūdenskrātuves. Pašreiz lielākajās upēs straumes ātruma samazināšanās rezultātā augšpus ūdenskrātuvēm var veidoties sastrēgumi ledus iešanas laikā, ko izraisa viņņu veidošanās. Tas var izraisīt teritorijas applūšanu augšpus ūdenskrātuves.

Latvijā tradicionāli tiek izdalītas šādas applūstošās un applūšanas riska teritorijas – palieņu teritorijas, kas ir upes vai ezera ielejas daļa, kura applūst palu vai plūdu gadījumā, jūras uzplūdu apdraudētās teritorijas, kad stipru vēju laikā notiek jūras ūdeņu ieplūšana upju ietekās un piejūras ezeros, kā arī jūras krastu erozija un applūšana un polderu teritorijas, HES un citu mākslīgu uzpludinājumu teritorijas. Applūšanas riska teritorijas visvairāk sastopamas potamālo, jeb samērā lēzeno (ar slīpumu no $\leq 0,1\text{m/km}$ līdz $\leq 0,2\text{m/km}$) upju posmos. Plūdu laikā, īpaši ledus sastrēguma rezultātā tiek appludinātas lielas apdzīvotas vai citādi saimnieciski intensīvi izmantotas platības, nodarot zaudējumus saimnieciskajai un sociālajai videi. Jūras uzplūdi, kaut arī parasti īslaicīgi, ir aktuāla problēma līdzenajās piejūras teritorijās. Virs Baltijas jūras pastāvot zema atmosfēras spiediena apgabalā, līmenis jūrā ilgāku laiku var saglabāties apmēram 0,5 m augstumā virs normālā jūras ūdens līmeņa. Krastu izskalošanu un plūdu draudu pieaugumu lielā mērā veicina cilvēka saimnieciskā darbība (ostu ārējās hidrotehniskās būves un pieejas kanāli u.c.), kā rezultātā būtiski tiek izjaukta sanešu plūsmas dabiskā pārvietošanās un samazināta sanešu plūsmas papildināšanās ar smilšu materiālu.

Polderu sistēmas ne tikai nodrošina optimālu mitruma režīmu lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, bet arī daudzviet aizsargā apdzīvotas vietas no applūšanas. Neskatoties uz to, ka polderu galvenā funkcija ir platību aizsardzība no applūšanas, tos var uzskatīt arī par potenciālajām applūšanas riska teritorijām, jo tie visi uzbūvēti iepriekšējā gadsimtā, bet līdz 2018.gadam tikai daļai veikta rekonstrukcija. Dažu polderu aizsargdambji atrodas neapmierinošā tehniskā stāvoklī, slikti tiek ekspluatēti polderu pievadkanāli un atvadkanāli – aizauguši un piesērējuši. Netiek nodrošināta zemju nosusināšanas nepieciešamā pakāpe, degradējas detālās nosusināšanas tīkls un lielas polderētās platības nav iespējams racionāli izmantot. Nepieciešama katra poldera hidrobūvju un platību izmantošanas izpēte, lai izstrādātu to rekonstrukcijas nepieciešamību un prioritātes. Latvijā patreiz ir 42 polderi, kas aizņem 51 787 ha, kas ir aptuveni 2,1% no kopējās lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Vislielākās polderēto zemju platības ir ap Babītes ezeru, Carnikavas un Ādažu apkārtnē, ap Liepājas un Papes ezeru, Jelgavas novadā Lielupes un Vecbērzes apkārtnē, pie Burtnieka ezera un pagastos Lubānas ezera apkārtnē.

Hidroelektrostaciju un citu hidrotehnisko būvju uzpludinājumi ir upju gultnes vai krasta ūdenskrātuves, kā arī ezeru tipa ūdenskrātuves un citi ūdens uzstādīnājumi upju gultnēs ar ūdens līmeni regulējošām būvēm. Svarīgs plūdu riska novēršanas faktors ir hidrotehnisko būvju pareiza uzraudzība, uzturēšana tehniskā kārtībā, kā arī to ekspluatācijas režīma stingra ievērošana. Ievērojamākās no upju gultnes un ezeru tipa ūdenskrātuvēm ir Daugavas HES kaskādes un mazo HES ūdenskrātuves. Mazo HES ūdenskrātuvju avārijas gadījumā īpaši bīstama situācija veidojas tad, kad HES atrodas kaskādē. Daugavas HES kaskāde (Pļaviņu HES, Ķeguma HES un Rīgas HES) ir atzīta par nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju, jo Daugavas HES kaskādes būvju iespējamā avārija rada plūdu draudus daudz lielākās teritorijās un daudz

lielākam iedzīvotāju skaitam, salīdzinot ar dabisko faktoru izraisīto plūdu apdraudētajām teritorijām. Kā viena no galvenajām ar Daugavas HES kaskādi saistītajām problēmām ir Jēkabpils un Pļaviņu pilsētas un to tuvākās teritorijas pretplūdu aizsardzība. Mazo HES ūdenskrātuves ir relatīvi nelielas, tāpēc nopietnus plūdus avārijas gadījumā nevar izraisīt, taču ne vienmēr uz vienas upes kaskādē izvietotie mazie HES darbojas savstarpēji saskaņotā režīmā, kas varētu radīt plūdu draudus. Apsaimniekojot mazos HES, it īpaši tos, kas izvietoti kaskādēs, ne vienmēr tiek ņemti vērā iespējamie avāriju draudi palu un plūdu laikā, tai skaitā iespējamais domino efekts kaskādēs, kad avārija upes augštecē ierīkotā HES var radīt nopietnus draudus pa straumi zemāk esošām HES. Mazo HES kaskādes izvietotas uz Gaujas (tās augštecē), Ogres, Aiviekstes, Amatas, Abula, Svētes, Bērzes, Alokstes, Cieceres, Edas u.c. upēm. Lielākais plūdu apdraudējums ir 9 upēm, uz kurām kaskādē ir vairāk par divām mazajām HES, visbīstamākā situācija ir uz Gaujas upes ar 9 kaskādē uzbūvētajām mazajām HES.

Atsevišķās vietās Latvijā pilnībā vai daļēji atrodas plūdu draudiem pakļautās teritorijās atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, no kurām daļa ir iekļautas *NATURA 2000* tīklā. Plūdu un erozijas rezultātā var tikt nodarīts būtisks kaitējums aizsargājamām dabas vērtībām. Tieši vētras uzplūdiem un erozijas procesiem Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē ir pakļautas, piemēram, šādas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: dabas parks “Pape”, dabas parks “Bernāti”, dabas liegums “Ziemeupe”, dabas liegums “Užava”, dabas liegums “Ovīši”, Slīteres nacionālais parks, dabas parks „Engures ezers” un citi. Vētras uzplūdiem upju grīvās un saistītos virszemes ūdensobjektos ir pakļautas šādas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: dabas liegums “Liepājas ezers”, dabas parks “Užavas lejtece”, Kaņiera ezers Ķemeru nacionālajā parkā, dabas liegums “Lielupes grīvas pļavas”, dabas liegums “Babītes ezers” un citi. Liels skaits īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ir tādas, kas ir pakļautas regulārai applūšanai un tieši regulārais applūšanas režīms nosaka attiecīgās dabas teritorijas īpašo stāvokli un ir viens no priekšnosacījumiem tajās esošo dabas vērtību eksistencei. Līdz ar to applūšanas režīma saglabāšana ir galvenais uzdevums par ko jā rūpējas šajās teritorijās. Tādas ir, piemēram, dabas parks “Daugavas loki”, dabas parks “Dvietes paliene”, Rāznes nacionālais parks, dabas parks “Daugavas ieleja”, dabas liegums “Lielā Baltezera salas”, dabas liegums “Jaunciems”, dabas liegums “Vecdaugava”, dabas liegums “Babītes ezers”, aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” un citi.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma “Upju baseinu apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plāni 2022. – 2027.gadam” Vides pārskatā¹¹⁵ ir uzskaitītas teritorijas ar vislielāko apdraudējumu:

- Pavasara plūdus apdraudēto iedzīvotāju skaitu Latvijā ir Jelgava – 16 580 iedzīvotāji, bet jūras vējuzplūdus – Rīga – 23 692. Šīm pašām pilsētām ir arī vislielākais plūdu risks videi: Jelgavā pilsētā applūst 17 notekkuģu attīrīšanas iekārtas, ūdens ņemšanas vietas un izgāztuves. Vislielākais plūdu risks kultūras mantojumam ir Rīgā, kurā applūdinātas kultūras mantojuma platības ir 126,26 ha pavasara plūdus un 185,74 ha jūras vējuzplūdus.
- Daugavas ūdens baseina apgabalā applūstošo teritoriju kopējā platība pavasara plūdus ir 690 km², no kuriem 473 km² aizņem nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas un gandrīz 217 km² – pārējās teritorijas. Jūras vējuzplūdu laikā tiek applūdināta Rīgas pilsētas teritorija 23 km². Galvenās plūdu riska teritorijas ir Daugavas grīva, ieskaitot Rīgu un Bullupi, Daugava no Pļaviņām līdz Daugavpilij, Lielā Jugla un Mazā Jugla, Ogres lejtece, Aiviekstes izteka no Lubāna ezera līdz Lubānai, Aiviekstē ietekošo upju Pededzes, Balupes un Ičas lejteces, kā arī Lubāna līdzenums, Rēzekne, Dubnas lejtece pie Līvāniem, kā arī Lielā Baltezera, Juglas un Ķīšezeru apkaime. 25 upes un ezeri ir pakļauti plūdu riskam pavasara palu laikā, bet Daugavas lejtece, Ķīšezers un Babītes ezers ir pakļauti arī plūdu riskam vēja

¹¹⁵ https://videscentrs.lv/gmc.lv/files/Udens/Udens_apsaimniekosana_plani_2021_2027/%20SIVN

izraisītu jūras uzplūdu gadījumā. Visa apgabala teritorija ir pakļauta nokrišņu izraisītiem plūdiem. Par mākslīgi radīto nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju Daugavas upju baseinu apgabalā ir atzīta HES kaskāde (Pļaviņu HES, Ķeguma HES un Rīgas HES), jo Daugavas HES kaskādes būvju iespējamā avārija radītu plūdu draudus milzīgās teritorijās, apdraudot lielu skaitu iedzīvotāju. Galvenās ar Daugavas HES kaskādi saistītās plūdu riska teritorijas ir Jēkabpils un Pļaviņu pilsētas un to tuvākā apkārtnē, jo šo teritoriju applūšanas risks daļēji ir saistīts ar HES darbību un vižņu veidošanos lejpus Pļaviņu HES ūdenskrātuves. Daugavas HES kaskāde rada plūdu risku arī Rīgas HES inženieraizsardzības būvēm – sūkņu stacijām, kuru iespējamā avārija ietekmētu Salaspils, Ķekavas, Ikšķiles, Ķeguma un Ogres novadus, kas nenovēršamas gruntsūdeņu celšanās rezultātā var novest pie plūdiem. Daugavas ūdens baseina apgabalā atrodas 42 mazās HES uz 25 upēm, un 28 no tām atrodas kaskādē uz Ogres, Aiviekstes, Dubnas, Lielās Juglas u.c.

- Gaujas ūdens baseina apgabalā applūstošo teritoriju kopējā platība pavasara plūdus ir 17 km², no kuriem 14 km² ir nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas un 3,1 km² - pārējās teritorijas. Jūras vējuzplūdu laikā tiek appludinātas Carnikavas novada un Ādažu novada teritorijas. Applūstošo teritoriju kopējā platība vējuzplūdus ir 6,25 km². Savukārt Valmierā lielu skaitu iedzīvotāju apdraud Gaujas pali. Šīs trīs Gaujas ūdens baseina apgabalā ir nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas (kopumā Latvijā tādas ir noteiktas 25).
- Lielupes ūdens baseina apgabalā applūstošo teritoriju kopējā platība pavasara plūdus ir 422 km², no kuras 223 km² aizņem nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas un 199 km² – pārējās teritorijas. Jūras vējuzplūdu laikā tiek appludinātas divas teritorijas: Jūrmalas pilsēta un Babītes ezera polderi. Applūstošo teritoriju kopējā platība vējuzplūdus ir 21 km². Kopumā ir noteiktas 6 nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas, kas ir pakļautas plūdu riskam pavasara palos. Lielupes lejtece un Babītes ezers ir pakļauti arī plūdu riskam vēja izraisīto jūras uzplūdu gadījumos. Lielupes augštece ir iekļauta nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju sarakstā, ņemot vērā apdzīvoto vietu atrašanos tiešā upes tuvumā, regulāru applūšanas varbūtību pavasara palu un sniega kušanas rezultātā, kā arī klimata pārmaiņu ietekmi.
- Ventas ūdens baseina apgabala nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju kopējā applūstošā platība pavasara plūdus ir 64 km². Applūstošo teritoriju kopējā platība vējuzplūdus ar vidēju varbūtību ir 50 km². Augstākie plūdu riski ir saistīti ar apdraudētajiem iedzīvotājiem – Ventspilī plūdu riskam pakļauto iedzīvotāju skaits pavasara plūdus ir visaugstākais (1138 cilvēki). Jūras vējuzplūdus visvairāk apdraudēti ir Liepājas pilsētas iedzīvotāji (1544 cilvēki). Ventas ūdens baseina apgabalā ir 8 nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas, kas ir pakļautas plūdu riskam pavasara palos. Papes ezera polderis ir pakļauts tikai jūras uzplūdu riskam, bet Engures ezera polderis, Ventspils, Pāvilostas un Liepājas pilsētas, Užavas un Liepājas ezera polderi, kā arī Bārtas lejtece ir pakļauti gan palu, gan plūdu riskam vēja izraisīto jūras uzplūdu gadījumos. Skrunda ir iekļauta nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju sarakstā, ņemot vērā apdzīvoto vietu atrašanos tiešā upes tuvumā, regulāru applūšanas varbūtību pavasara palu un sniega kušanas rezultātā, kā arī klimata pārmaiņu ietekmi.

Neieviešot Darbības programmu netiktu turpināts uzsāktais darbs plūdu risku novēršanā, ekstremālu laikapstākļu un krastu erozijas risku samazināšanā, kā arī vēsturiski piesārņoto vietu u.c. piesārņojuma izplatīšanās risku, kas prasa veikt preventīvu, reaģēšanas gatavības, seku novēršanas un pielāgošanās pasākumu ieviešanu. Savlaicīgi neinvestējot šajās aktivitātēs pieaugs ekonomiskajā attīstībā neizmantojamu teritoriju platību un ēku pieaugums,

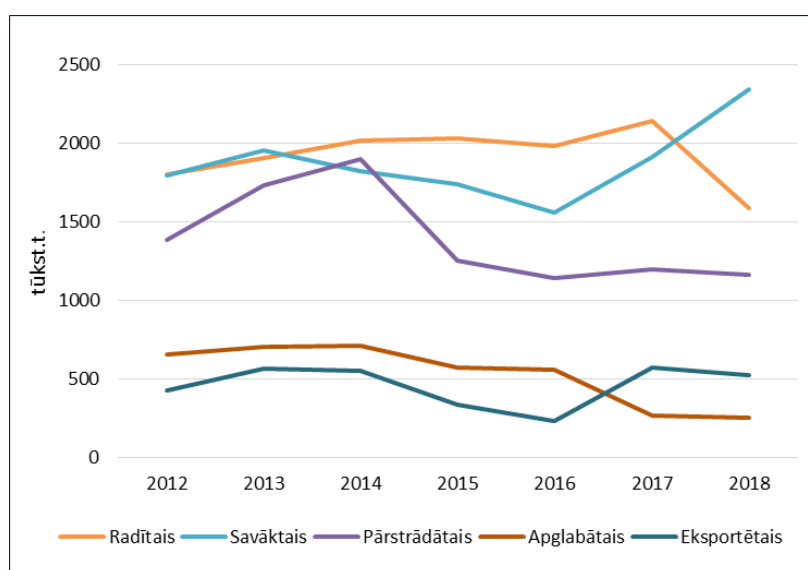
apdrošināšanas prēmiju pieaugums, kā arī ilgtermiņa ilgtermiņā var negatīvi ietekmēt šo teritoriju apkārtnē dzīvojošo cilvēku drošību.

5.2.6. Atkritumu apsaimniekošana

Saskaņā ar Eurostat datiem Latvijā no 2004. līdz 2018.gadam radīto atkritumu kopējais daudzums ir palielinājies par 41%¹¹⁶. Sadzīves atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju ir palielinājies par 27%: 2005.gadā – 320 kg, 2018.gadā – 407 kg uz vienu iedzīvotāju¹¹⁷. Šo pieaugumu ir veicinājusi ekonomikas attīstība un nepietiekami stimuli īstenot pasākumus atkritumu daudzuma samazināšanai, pārstrādei un otrreizējai izmantošanai. Pēdējo gadu laikā radīto sadzīves atkritumu daudzumam līdzīgi kā iepriekšējos gados, saglabājas pieauguma tendence (12.attēls).

12.attēls

Sadzīves atkritumu daudzumi, to savākšana, pārstrāde un apglabāšana

Avots: VIG040. Sadzīves un bīstamo atkritumu daudzums, to savākšana un pārstrāde. CSP, izmantoti LVGMC dati

2018.gada dati liecina par radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazinājumu, turpmākās tendences ir jāvērtē Darbības programmas ieviešanas laikā. Pieejamie dati par kopējo radīto sadzīves atkritumu daudzumu ir novērtēti aptuveni, jo visi iedzīvotāji (piemēram, lauku teritorijās) nav iesaistīti atkritumu savākšanas sistēmā.

Radīto bīstamo atkritumu daudzumam laika posmā no 2012.gadam līdz 2018.gadam nav izteiktas tendences, to apjoms variē robežās no 63,7 tūkst.t 2016.gadā līdz 118,1 tūkst.t 2018.gadā.

Pieaug savākto sadzīves atkritumu daudzumi – 2018.gadā tika savākti 2346 tūkst. t sadzīves atkritumu, savākto bīstamo atkritumu daudzumam nav izteiktas tendences, 2018.gadā savāktas 123 tūkst. t bīstamo atkritumu.

Sadzīves atkritumu sastāvā lielāko daudzumu – 34% – veido bioloģiski noārdāmie atkritumi, izlietotais iepakojums – 22%, plastmasas atkritumi – 13%, inertie atkritumi – 12%, citi atkritumi (koksne, tekstils, gumija, higiēnas preču atkritumi) – 15%, pārējo daļu veido papīra, stikla un metāla atkritumi. Sadzīves bīstamo atkritumu un videi kaitīgu preču atkritumu īpatsvars sadzīves atkritumos svārstās no 1,3% līdz 2,3%¹¹⁸.

¹¹⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_wasgen/default/table?lang=en

¹¹⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Municipal_waste_statistics

¹¹⁸ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. VARAM, 2021.

Dati par pārstrādājamiem atkritumiem (12.attēls) ir mainīgi, būtisks pārstrādāto atkritumu daudzuma samazinājums vērojams pēc 2014.gada. Savukārt, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028.gadam materiālos (VARAM, 2020.) sniegta informācija, ka laika posmā no 2014. līdz 2018.gadam atkritumu pārstrādes apjomi kopumā ir pieauguši: 2014.gadā tika pārstrādāti aptuveni 400 tūkstoši tonnas atkritumu, 2017.gadā – jau uz pusi vairāk jeb 584 tūkstoši tonnu atkritumu, 2018.gadā – neliels samazinājums un kopējie atkritumi pārstrādes apjomi ir 558 tūkstoši tonnu. Jāuzsver, ka statistisko datu kvalitāte dažādos avotos ir neatbilstoša un tas rada neviennozīmīgo to interpretāciju. Turpmāk materiālu plūsmas izsekojamības paaugstināšanai un uzskaites sistēmas attīstīšanai un izveidei, paplašinot esošo uzskaiti un savienojot vairākas datu bāzes, ir jāoptimizē datu ieguves un analīzes metodes.

Pārstrādes jaudas Latvijā ir uzlabojušās ES fondu 2014. – 2020.gada plānošanas periodā, ieviešot Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 5.2.1.SAM “Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju” 5.2.1.2.pasākumu “Atkritumu pārstrādes veicināšana”, kura ietvaros tika sniegts atbalsts ieguldījumiem atkritumu pārstrādes, kompostēšanas un reģenerācijas iekārtās¹¹⁹.

EK agrīnā brīdinājuma ziņojumā secināts, ka Latvija ir viena no 14 dalībvalstīm, kur pastāv risks līdz 2020.gadam nerasniegt 50% mērķrādītāju atkritumu kā otrreizējo izejvielu izmantošanai (pārstrādei) atbilstoši Atkritumu pamatdirektīvas 11.panta 2.punkta a)apakšpunktam, pamatojoties uz dalībvalstu izvēlēto aprēķināšanas metodi par majsaimniecības atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai [atkārtotai izmantošanai] un reciklēšanai [pārstrādei]¹²⁰.

2019.gadā Latvijā ir izveidoti aptuveni 5000 dalītās vākšanas punkti un aptuveni 90 atkritumu šķirošanas laukumi uz 1 919 968 iedzīvotājiem. Dalītās atkritumu vākšanas punktu skaits ir ievērojami pieaudzis kopš 2012.gada, kad Latvijā bija vien 570 punkti, tādējādi līdz 2020.gadam pieaugot par 9 reizēm. Progress ir atšķirīgs dažādos atkritumu apsaimniekošanas reģionos. Aptuveni 13 pašvaldībās ir nepietiekams atkritumu dalītās vākšanas punktu skaits (vērtējums veikts atbilstoši Ministru kabineta 2017.gada 16.jūnija noteikumu Nr.328 “Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem” 3.punktam), tai skaitā Rīgā. Dalītās vākšanas laukumu nepietiekamība ir tikai dažās pašvaldībās¹²¹.

Pašlaik Latvijas teritorija ir sadalīta desmit atkritumu apsaimniekošanas reģionos, katrā reģionā darbojas viens sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons. 2019.gadā Latvijā 63,8% sadzīves atkritumu tika apglabāti atkritumu apglabāšanas poligonos (mērķis 2035.gadā ir poligonos apglabātu tikai līdz 10% sadzīves atkritumu)¹²². Latvijā pieejamā tehniskās infrastruktūras kapacitāte atkritumu pārstrādei vērtējama kā salīdzinoši laba, vienlaikus salīdzinoši augstais nešķiroto majsaimniecības atkritumu īpatsvars apglabāto atkritumu daudzumā – aptuveni ceturtdaļa no poligonos pieņemtajiem atkritumiem – norāda uz trūkumiem atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbībā¹²³.

Darbības programmas izstrādes laikā ir sagatavots Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam. Tā ieviešana tiek plānota arī Darbības programmā. Cita starpā plānā

¹¹⁹ Ministru kabineta 2016.gada 30.augusta noteikumi Nr.588 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 5.2.1.specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju” 5.2.1.2.pasākuma “Atkritumu pārstrādes veicināšana” īstenošanas noteikumi

¹²⁰ Komisijas ziņojums Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES atkritumu apsaimniekošanas tiesību aktu īstenošanu, tostarp agrīnā brīdinājuma ziņojums par dalībvalstīm, kuras varētu nerasniegt 2020. gadam izvirzīto mērķrādītāju attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai/reciklēšanai. Eunomia, 2018.gads, ETC/WMGE, 2018.gads

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/LV/COM-2018-656-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>

¹²¹ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam. VARAM, 2021.

¹²² Informatīvais ziņojums “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību Latvijā pēc 2020.gada”. VARAM, 2020. https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/Normat%C4%ABvo%20aktu%20projekti/Vides%20aizsardz%C4%ABbas%20jom%C4%81/varaminf_atkritumu_reģioni_160920_2.pdf

¹²³ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam. VARAM, 2021.

plānota sadzīves atkritumu reģionu robežu un sadzīves atkritumu poligonu funkciju pārskatīšana, lai efektīvāk izmantotu resursus un sasniegtu jaunus atkritumu apsaimniekošanas mērķus. Notiek diskusija par pāreju no desmit sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģioniem uz pieciem.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Ar atkritumu apsaimniekošanas jomu Darbības programmā galvenokārt ir saistītas 2.2.prioritātes “Vides aizsardzība un attīstība” 2.2.2.SAM. “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”, netieši arī citās prioritātēs un SAM.

Ja Darbības programma netiktu realizēta, Latvijā tiktu traucēta virzība uz vides aizsardzības mērķu (attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, un apglabāšanu atkritumu poligonos, (skatīt 3. nodaļu)) sasniegšanu atkritumu apsaimniekošanas jomā, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam, Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam (rīcības virzienu “Daba un Vide”) ieviešana. Darbības programmas īstenošana atkritumu apsaimniekošanas un resursu aprites ekonomikas jomā ir īpaši nozīmīga, jo Latvija jau līdz 2020.gadam nesasniedz atkritumu apsaimniekošanas mērķus.

6. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

Šajā nodaļā sniegts Darbības programmas īstenošanas būtiskās ietekmes un vidi vērtējums (metodiku skatīt 2.1.apakšnodaļā). Ietekmes uz vidi novērtējums veikts SIVN procesa identificētajiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem (4.nodaļa). Novērtējums sagatavots, balstoties uz Darbības programmas saturu un tās detalizācijas līmeni, ko nosaka SAM izklāsts.

Novērtējums strukturēts, sniedzot par katru SAM (6.1.nodaļa), atsevišķā nodaļā apkopots ietekmju mijiedarbību un kumulatīvo ietekmju vērtējums (6.2.nodaļa), kā arī sagaidāmās pārrobežu ietekmes vērtējums (6.3.nodaļa) un alternatīvu pamatojums (6.4.nodaļa).

6.1. Būtiskās ietekmes vērtējums

Būtisko ietekmju vērtējums ir sagatavots atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei līdz SAM līmenim, t.sk. atbalstāmajām darbībām, iznākuma un rezultātu rādītājiem.

Darbības programmas detalizācijas pakāpe neļauj novērtēt ietekmes kvantitatīvi, jo Darbības programma neietver informāciju par plānotajiem projektiem un par vairākiem vides aspektiem nav ietverti kvantitatīvi rezultātu rādītāji. Faktiskās ietekmes vidē veidosies, realizējot konkrētus investīciju projektus, kuri tiks plānoti un projektēti daudz detalizētāk, līdz ar to ir iespējams, ka Darbības programmas ieviešanas laikā var veidoties jaunas būtiskas ietekmes uz vidi. Taču kopumā sagaidāms, ka tās būs lokālas ietekmes projektu realizācijas vietās un tās attieksies uz šajā vides pārskatā identificētajiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem.

Nodaļā ietverta informācija par Darbības programmas būtisko ietekmi. Informācija par tiem SAM, kuriem SIVN nav identificēta būtiska ietekme uz vidi, pieejama 2. un 3.pielikumā.

Novērtējuma kopsavilkums pa Darbības programmas SAM apkopots 4.tabulā (tiešās ietekmes), 5.tabulā (netiešās ietekmes) un 3.pielikumā (vērtējums pa ietekmes aspektiem).

4.tabula

Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums

SAM nosaukums	Vērtējums
1.politikas mērķis “Konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību”	
Prioritāte: 1.2.Atbalsts uzņēmējdarbībai	
1.2.3.SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām”	<p>Plānots atbalsts inovācijas un uzņēmējdarbības motivācijai, uzņēmējdarbības uzsākšanai, jaunu produktu, tehnoloģiju vai pakalpojumu attīstīšanai, kā arī visaptverošs atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai, kas saistīts ar jaunu MVU attīstību vai jaunu, inovatīvu tehnoloģiju un darba vietu rašanos esošajos uzņēmumos. Atkarībā no uzņēmējdarbības veida SAM ieviešanas rezultātā veidosies ietekmes uz vides kvalitātes aspektiem (gaisa, ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāte, vides troksnis u.c.), klimata pārmaiņām, kā arī resursu apriti un izmantošanu.</p> <p>Kaut arī saimnieciskā darbība ir saistīta ar vides piesārņojuma un slodžu uz resursiem veidošanos, ja MVU attīstībā, tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti, tad sagaidāms, ka jaunu MVU attīstības vietās ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, summāri (SAM ietvaros vai ar citu SAM rezultātiem) tiks mazināts fona piesārņojums. Tomēr atkarībā no uzņēmējdarbības veida jaunu inovāciju vai tehnoloģiju ieviešanai gadījumos, ja to attīstīšana ir saistīta ar enerģijas vai materiālu pieaugumu, atbalsta pasākumu ieviešanai var būt arī negatīva ietekme uz</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>klimate pārmaiņām (SEG emisijas) un resursu izmantošanu. Negatīva ietekme nav prognozējama, ja tiek attīstīti produkti un pakalpojumi, kas ir vērsti uz klimatneitralitātes sasniegšanu un resursu racionālu izmantošanu.</p> <p>SAM iznākuma rādītājs: “Atbalstīto jaunizveidoto uzņēmumu skaits” – 2029.gadā – 538 uzņēmumi, rezultātu rādītāji: “Privātās investīcijas, kas piesaistītas publiskajam atbalstam (tostarp granti un finanšu instrumenti)” – 2029.gadā – 235 000 000 euro, “Jaunizveidotie uzņēmumi, kas ir izdzīvojuši tirgū” – 2029.gadā – 189 uzņēmumi.</p> <p>Attīstoties jaunām MVU degradētās teritorijās, potenciāli piesārņotās vai piesārņotās vietās, kā arī esošās ražošanas teritorijās, var prognozēt vides piesārņojuma mazināšanos, salīdzinot ar esošo situāciju, jo tiks ieviestas jaunas tehnoloģijas vai arī pārprofilētas esošās ražotnes uz zinātnes sasniegumiem un inovācijām balstītā pakalpojumu un produktu izveidē.</p> <p>Ja MVU attīstās bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā, ievērojot normatīvo aktu prasības un attīstāmo pakalpojuma vai produkta veidu plānojot balstoties uz šīm teritorijām vai objektiem noteiktajiem aizsardzības mērķiem, ietekme uz tiem būs pozitīva vai arī nebūs būtiska.</p> <p>Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā uzņēmējdarbības veida, produkcijas apjoma un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka atsevišķos gadījumos, attīstot ražotnes, var būt jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma kritērijiem.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme atkarībā no izvēlētajā uzņēmējdarbības veida uz klimata pārmaiņām (SEG emisijas), virszemes ūdeņu kvalitāti, gaisa kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, pazemes ūdeņu resursiem un kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu (lokāli), ainavu (lokāli), kā arī resursu apriti un izmantošanu.</i></p> <p><i>Negatīva ietekme uz klimatneitralitāti un resursu izmantošanu, ja jaunu produktu vai pakalpojumu attīstīšana ir saistīta ar enerģijas vai materiālu pieaugumu.</i></p>
<p>2. politikas mērķis “Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte”</p>	
<p>Prioritāte: 2.1.Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām</p>	
<p>2.1.1.SAM “Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana”</p>	<p>Plānota dzīvojamo ēku, valsts un pašvaldību īpašumā esošo ēku atjaunošana, izglītības iestāžu infrastruktūras modernizācija un uzlabošana, paaugstinot to energoefektivitāti, nomainot lokālajā un individuālajā apkurē izmantoto apkures iekārtas pret modernākām un efektīvākām iekārtām, veicot AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē, AER izmantošanu ēkās, kā arī esošo rūpnieciskās ražošanas jaudu un inženiertīklu modernizēšana, paaugstinot ēku un to apkures sistēmu energoefektivitāti, kas samazinās SEG emisijas, ko rada enerģijas ražošana (2018.gadā nozare radīja 37% no kopējā SEG emisiju apjoma), kā arī mazinās enerģijas ieguvei nepieciešamo resursu daudzumu.</p> <p>Sadedzināšanas iekārtu nomaiņa un gaisa attīrīšanas iekārtu uzstādīšana enerģētikas un rūpniecības sektorā, energoefektivitātes paaugstināšana lokālajā un individuālajā siltumapgādē un aukstumapgādē, kā arī centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē arī samazinās SEG emisijas un izmešu daudzumu atmosfēras gaisā.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Mājokļi ar uzlabotu energoefektivitāti” – 2029.gadā – 24 235 mājokļi, “Publiskās ēkas ar uzlabotu energoefektivitāti” – 2029.gadā –</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>583 820 m², rezultātu rādītāji: “Primārās enerģijas ikgadējais patēriņš (no tā: mājokļi, publiskās ēkas, uzņēmumi, citi)” – 2029.gadā – 1 192 173 MWh/gadā. Ja SAM tiek īstenots kultūras pieminekļos, saglabājot to kultūras mantojuma vērtības, pozitīva ietekme uz kultūras mantojumu. Savukārt, ja, īstenojot energoefektivitātes pasākumus, šo ēku kultūras mantojuma vērtība netiek ņemta vērā, ir iespējama negatīva ietekme. AER izmantošana enerģētikā samazinās fosilo energoresursu izmantošanu, t.i. sekmēs dabas resursu racionālu izmantošanu, bet vienlaikus, pieaugot pieprasījumam pēc biomasas kā AER avota, lauksaimniecības plašās teritorijās var veidoties monokultūras, kas negatīvi ilgtermiņā ietekmētu bioloģisko daudzveidību (mazinoties sugu daudzveidībai) un arī ainavu. Ietekme izpaudīsies vietās, novados vai reģionos, kur biomasas ražošanai izmantotu lauksaimniecības zemes. Biomasas ražošanai ir sagaidāma pozitīva ietekme uz lauku teritoriju ainavu, atjaunojoties dabiskajiem zālājiem, – arī uz bioloģisko daudzveidību, ja biomasas ieguvei izmanto kokus un krūmus aizaugušajās lauksaimniecības zemēs.</p> <p>Ja SAM tiek īstenots vienlaikus ar energoefektivitātes pasākumiem risinot ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanas un to optimālas ekspluatācijas jautājumus, ir sagaidāma pozitīva ietekme uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, bet pretējā gadījumā – ietekme uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti būs negatīva.</p> <p>SAM ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo mērķu sasniegšanu klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomā, kā arī Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. – 2030.gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020. – 2030.gadam īstenošanu.</p> <p><i>Vērtējums: Tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana), gaisa kvalitāti, t.sk. uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, ainavu, kultūras mantojumu, cilvēku veselību un resursu izmantošanu.</i></p> <p><i>Negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību un ainavu, attīstoties monokultūrām lauksaimniecībā.</i></p> <p><i>Negatīva ietekme uz kultūras mantojumu, ja veicot energoefektivitātes pasākumus, netiek saglabātas kultūras mantojuma vērtības.</i></p> <p><i>Negatīva ietekme uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, vienlaikus ar energoefektivitātes pasākumiem nerisinot ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanas un to optimālas ekspluatācijas jautājumus.</i></p>
<p>2.1.2.SAM “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana”</p>	<p>Plānotā saules elektroenerģijas ražošanas iekārtu, akumulācijas iekārtu un ar to darbību saistīto viedo risinājumu uzstādīšana samazinās SEG emisijas, uzlabos gaisa kvalitāti, mazinās neatjaunojamo resursu izmantošanu.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Jaunuzceltās un pilnveidotās lokālās siltumapgādes un dzesēšanas tīkla līnijas” – 2029.gadā – 55 km, “Papildu ražošanas jauda atjaunojamai enerģijai (tai skaitā: elektrība, siltumenerģija)” – 2029.gadā – 38 MW.</p> <p>Biogāzes attīrīšanas (biometāna ražošanas) iekārtu uzstādīšana un biometāna piegādes inženiertīklu izbūve, nodrošinot pieslēgumus pie gāzes pārvades vai sadales tīkliem sekmēs biometāna ražošanas attīstību, t.sk. kā izejvielas biogāzes ražošanai izmantojot lauksaimniecības atkritumus, sadzīves atkritumus, kūtsmēslus, notekūdeņus, to dūņas un citas izejvielas. Biometāna ražošana un izmantošana enerģijas ieguvei samazinās SEG emisijas, uzlabos gaisa kvalitāti, ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti, resursu izmantošanu.</p> <p>Potenciāli negatīva ietekme uz vidi var rasties, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniegs papildus stimulu lopkopības intensifikācijai, tādējādi negūstot plānotos SEG samazinājumus. Bez tam biometāna transportēšanas infrastruktūra ir saistīta ar dabasgāzes tīklu attīstību kas nozīmē, ka publiskās investīcijas var veicināt</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>fosilā kurināmā izmantošanu gan pēc izmantotā daudzuma, gan ilgākā laikā, kas, savukārt, var radīt negatīvu ietekmi uz vidi (SEG emisijas, gaisa kvalitāte, resursu izmantošana).</p> <p>Pozitīvas ietekmes gadījumā SAM ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo mērķu sasniegšanu klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomā, kā arī Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. – 2030.gadam, Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāna laika posmam līdz 2030.gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020. – 2030.gadam īstenošanu.</p> <p><i>Vērtējums: Tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana), gaisa kvalitāti, virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un resursu izmantošanu.</i></p> <p><i>Negatīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti un resursu izmantošanu, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniegs papildus stimulu lopkopības intensifikācijai un publiskās investīcijas biometāna transportēšanas infrastruktūrā veicinās fosilā kurināmā izmantošanu.</i></p>
<p>2.1.3.SAM “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām”</p>	<p>Plānota daudzfunkcionālu zaļās un zilās infrastruktūras, kombinētu hidrotehnisko risinājumu ieviešana plūdu risku novēršanai un pielāgošanās tiem, prioritāti dodot “zaļās un zilās infrastruktūras” risinājumiem vai arī kombinētās infrastruktūras izbūvei, kas papildināta ar dabā balstītu risinājumu elementiem. Pasākumi aizsardzībai pret plūdiem primāri plānoti nacionālās nozīmes plūdu risku teritorijās. Pasākumu ieviešana paaugstinās ūdeņu un piekrastes ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, novērsīs ūdeņu un augsnes piesārņošanu plūdu gadījumos, nodrošinās dabas vērtību aizsardzību.</p> <p>SAM plānoti krasta erozijas risku mazinoši pasākumi, t.sk. prioritāri zaļo risinājumu piemērošana vai kombinētas infrastruktūras ierīkošana, galveno uzmanību pievēršot pasākumiem, kas paredzēti pilsētu un blīvi apdzīvotu vietu aizsardzībai, primāri atbalstot objektus ar vislielāko potenciālo kaitējumu videi un iedzīvotāju drošībai, labklājībai un veselībai. Pasākumu ieviešana uzlabos ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, novērsīs vides piesārņošanu.</p> <p>Gadījumā, ja pasākumi tiek veikti teritorijās, kur atrodas kultūras pieminekļi, tos saglabājot, vērojama pozitīva ietekme uz kultūras mantojumu.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Investīcijas jaunā vai modernizētā katastrofu uzraudzības, sagatavotības, brīdināšanas un reaģēšanas sistēmā” – 2029.gadā – 53 034 818 <i>euro</i>, “Jaunbūvēta vai nostiprināta piekrastes joslu, upju krasta un ezeru krasta aizsardzība pret plūdiem” – 2029.gadā – 12 km, ““Zaļā” infrastruktūra, kas uzbūvēta vai modernizēta, lai pielāgotos klimata pārmaiņām” – 2029.gadā – 75 ha, “Nacionālās un vietējās stratēģijas, kas vērstas uz pielāgošanos klimata pārmaiņām” – 2029.gadā – 15, rezultātu rādītāji: “Iedzīvotāji, kas gūst labumu no plūdu aizsardzības pasākumiem” – 2029.gadā – 203 130 iedzīvotāji, “Iedzīvotāji, kuriem ir pieejama jauna vai uzlabota “zaļā” infrastruktūra” – 2029.gadā – 89 381 iedzīvotāju skaits (2 km rādiusā).</p> <p>SAM ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo mērķu sasniegšanu klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomā, kā arī Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. – 2030.gadam, Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāna laika posmam līdz 2030.gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020. – 2030.gadam īstenošanu.</p> <p>Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā pasākuma veida un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma kritērijiem. Piemēram, pasākumiem <i>NATURA 2000</i> teritorijās vai to tiešā tuvumā, ja pasākumi nav iekļauti dabas aizsardzības plānā, dambju, molu un citu būvju būvniecība plūdu novēršanai.</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p><i>Vērtējums: Tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (klimatnoturība, SEG emisiju samazināšana), ūdeņu un augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, ainavu, cilvēku drošību un resursu izmantošanu.</i></p>
Prioritāte: 2.2. Vides aizsardzība un attīstība	
<p>2.2.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību”</p>	<p>Plānotie sadzīves notekūdeņu apsaimniekošanas pasākumi, kanalizācijas tīklu modernizācija un jaunu tīklu izbūve uzlabos notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu kvalitāti, palielinās pakalpojuma pieejamību patērētājiem, samazinās ar notekūdeņiem apkārtējā vidē novadītā paliekošā fosfora un slāpekļa piesārņojuma daudzumu. Tas pozitīvi ietekmēs virszemes ūdeņu – saņemošo VŪO ekoloģisko stāvokli, pazemes ūdeņu (it īpaši gruntsūdeņu).</p> <p>Plānotie SAM iznākuma rādītāji: “Jauna vai uzlabota notekūdeņu attīrīšanas jauda” – 19 312 CE, rezultātu rādītāji: “Iedzīvotāji, kuriem uzlabota notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte un efektivitāte” – 2029.gadā 713 570 iedzīvotāji, “Iedzīvotāji, kas saistīti ar vismaz sekundāro sabiedrisko notekūdeņu attīrīšanu” – 2029.gadā – 1 327 828 CE.</p> <p>SAM plānoto pasākumu ietekme ir vērsta uz virszemes un pazemes ūdeņu laba ūdens stāvokļa sasniegšanu, kas ir “Ūdens apsaimniekošanas likumā” noteiktais mērķis, ko VŪO līmenī detalizē UBAAP.</p> <p>Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu un sistēmas modernizācija, rekonstrukcija, t.sk. pārbūvējot NAI atbilstoši faktiskajām jaudām, uzlabos to funkcionēšanu un paaugstinās noturību pret klimata pārmaiņu radīto risku draudiem, it sevišķi plūdu gadījumos. SAM plānoti arī energoefektivitātes pasākumi mazinās SEG emisijas notekūdeņu apsaimniekošanā.</p> <p>SAM plānotā notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas (apstrādes) infrastruktūras attīstība, samazinot dūņu apjomu, nodrošinot vides kvalitātes prasībām atbilstošu uzglabāšanu tieši ietekmēs uz gaisa kvalitātes uzlabošanu, tajā skaitā smaku samazināšanu.</p> <p>SAM ieviešana plānota saskaņā ar Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam. Plānošanas dokumentam ir veikts SIVN, detalizētāks tā ietekmes uz vidi novērtējums ir sniegts vides pārskatā¹²⁴.</p> <p>Ieviešot SAM, ir iespējams, ka ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma kritērijam “pilsētvides attīstības projekti (...jaunu ūdensapgādes vai kanalizācijas ārējo tīklu būvniecība, ja to kopgarums pārsniedz 20 km, ...)”. Taču, ņemot vērā, ka SAM tiks īstenots 7 gadu laikā, tad visticamāk vairumam projektu sākotnējais izvērtējums nebūs jāveic, jo cauruļvadu garums konkrētā projektā būs mazāks par 20 km.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu (īpaši, gruntsūdeņu) kvalitāti, klimata pārmaiņām (klimatnoturība. SEG emisiju mazināšana), kā arī gaisa kvalitāti (smaku mazināšana).</i></p>
<p>2.2.2.SAM “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”</p>	<p>SAM ir plānoti atkritumu pārstrādes un reģenerācijas, to dalītās vākšanas, notekūdeņu dūņu pārstrādes, sadzīves atkritumu poligonu pārkvalifikācijas, aprites ekonomikas principu ieviešanas pasākumi.</p> <p>Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas (t.sk., biogāzes ieguves) iekārtu jaudas palielināšanai un jaunu jaudu nodrošināšanai (īpaši attiecībā uz sadzīves atkritumiem un bioloģiski noārdāmiem atkritumiem; ieskaitot notekūdeņu dūņas kā biogēnos elementus; plastmasu (neiepakoju), tekstila, iepakoju, pārstrādi), vienlaikus paplašinot atkritumu dalītās savākšanas sistēmu, aptverot</p>

¹²⁴ https://environment.lv/assets/upload/PDF/Vides%20parskats_precizeta%20redakcija%20iesniegsanai%20VVPVB.pdf

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>jaunas materiālu grupas un modernizējot tieši, pozitīvi ietekmēs cieto sadzīves atkritumu poligonos noglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanos, paaugstinās atkritumu pārstrādes līmeni, nodrošinās resursu atgriešanu saimnieciskajā aprītē materiālu (komposts) vai enerģijas veidā (iegūtās biogāzes izmantošana).</p> <p>Aprites ekonomikas principu ieviešana ražošanā un pakalpojumos, materiālu plūsmas izsekojamības paaugstināšana, cieto sadzīves atkritumu poligonu pielāgošana, pārkvalifikācija vai pārveide citām atkritumu apsaimniekošanas darbībām palielinās otreizēji izmantojamu un videi nekaitīgu izejvielu izmantošanu ražošanas tehnoloģiskajos risinājumos, samazinot iepakojuma materiālu ietilpību un palielinās to pārstrādājamību un ilglietojamību, kas sekmēs aprites ekonomikas ieviešanu.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Papildu jauda atkritumu pārstrādei” – 95 000 tonnas/gadā (2029.gads), rezultātu rādītāji: “Pārstrādāto atkritumu apjoms” – 2029.gadā – 622 050 t/gadā (2018.gadā – 355 050 t/gadā), “Dalīti savākti atkritumi” – 2029.gadā – 198 807 t/gadā (2018.gadā – 363 888 (tikai iepakojums) t/gadā).</p> <p>SAM ieviešana sekmēs Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028.gadam un Rīcības plāna pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam ieviešanu.</p> <p>SAM ieviešana mazinās SEG un gaisa piesārņojuma emisijas.</p> <p>Darbības programmas ieviešanas laikā, atkarībā no plānotās atkritumu poligonu pārveides, ir jāizvērtē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība šajā SAM, īstenojot cieto sadzīves atkritumu poligonu pārveidi un pielāgošanu.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz resursu izmantošanu, klimata pārmaiņām (SEG emisiju mazināšana), gaisa kvalitāti.</i></p>
<p>2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” (vēsturiski piesārņoto vietu sanācija)</p>	<p>Ieviešot plānotos vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas projektus, veicot šo vietu izpēti un sanāciju, tiks novērsts augsnes un grunts, kā arī pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) un virszemes ūdeņu piesārņojums ar videi un cilvēku veselībai bīstamām vielām. Novēršot piesārņojuma riskus, šīs teritorijas būs iespējams iesaistīt saimnieciskajā darbībā. SAM ieviešana sekmēs normatīvajos aktos noteikto vides kvalitātes standartu nodrošināšanu, tostarp, augstas un labas kvalitātes VŪO īpatsvara paaugstināšanu.</p> <p>Plānotie piesārņojuma izplatības kontroles pasākumi sniegs informāciju par augsnes, grunts un pazemes ūdeņu kvalitāti pēc sanācijas pasākumu ieviešanas, veiktās sanācijas efektivitāti.</p> <p>SAM iznākuma rādītājs: “Atbalstītās rehabilitētās zemes platība” – 2029.gadā – 5 ha. Pasākumu plānots ieviest 5 ha platībā, kas ir neliela platība, salīdzinot ar kopējo piesārņoto vietu platību valstī. Rezultātu rādītājs: “Atjaunota zeme, ko izmanto zaļajām zonām, sociālajiem mājokļiem, saimnieciskām vai citām vajadzībām” – 2029.gadā – 30 ha.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz augsnes un grunts, virszemes un pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) kvalitāti. Ietekme lokāla, jo aptver salīdzinoši nelielu platību no piesārņotajām vietām valstī. Tādēļ SAM tiek rekomendēts ietvert piesārņotās vietas, kurās koncentrējas lielāks piesārņojuma apjoms vai daudzums.</i></p>
<p>2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt</p>	<p>Plānotā dabas aizsardzības plānu izstrāde NATURA 2000 teritorijās, sugu aizsardzības plānu izstrāde, ĪADT aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu īstenošana NATURA 2000 teritorijās, sugu aizsardzības plānu ieviešana, zaļās infrastruktūras elementu izveide ārpus NATURA 2000 teritorijām tieši ietekmēs bioloģisko daudzveidību ĪADT – Latvijas NATURA 2000 teritorijās, un ārpus tām, jo, ieviešot sugu aizsardzības un dabas aizsardzības plānus, ĪADT tiks īstenoti to aizsardzības un saglabāšanas mērķi. Ietekme izpaudīsies pēc pasākumu realizācijas, vienlaikus nodrošinot veikto pasākumu rezultātu</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
piesārņojumu” (dabas aizsardzība)	<p>uzturēšanu un stabilizēšanu. Ņemot vērā ekosistēmu reaģēšanas laiku, ietekme daļēji izpaudīsies vidējā termiņā, bet galvenokārt, uzturot sasniegtos rezultātus, izpaudīsies pēc Darbības programmas darbības laika (pēc 2027.gada) ilgtermiņā vai tālākā nākotnē.</p> <p>SAM iznākuma rādītājs: “<i>NATURA 2000</i> teritoriju platība, uz kurām attiecas aizsardzības un atjaunošanas pasākumi” – 2029.gadā – 43 754 ha, “Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits” – 5.</p> <p>SAM ieviešana nodrošinās virzību uz starptautisko mērķu sasniegšanu bioloģiskās daudzveidības jomā, Biotopu direktīvas un Putnu direktīvas nosacījumu ieviešanu, Latvijā sastopamo ES nozīmes dzīvotņu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz bioloģisko daudzveidību, ES nozīmes dzīvotņu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu.</i></p>
2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” (apmācību, izglītības, konsultēšanas un informēšanas pasākumi)	<p>SAM plānotajai dabas un vides izglītības informācijas centru infrastruktūras pilnveidei un attīstībai, iekļaujot jaunu ēku būvniecību un energoefektivitātes uzlabošanu, ir sagaidāma pozitīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu. Ietekme būs lokāla un izpaudīsies konkrētu projektu realizācijas vietās.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu</i></p>
2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” (gaisa piesārņojuma mazināšanu pasākumu īstenošana)	<p>SAM plānota gaisa piesārņojuma mazināšanu pasākumu īstenošana saskaņā ar pilsētu gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmām. SAM ieviešanas rezultātā, īstenojot gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus, sagaidāms, ka tiks uzlabota gaisa kvalitāte pilsētās, kurās pašlaik monitoringa stacijās regulāri tiek konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi. Ņemot vērā to, ka gaisa kvalitātes uzlabošanai pilsētās ir realizējami kompleksi pasākumi, SAM ietekme vistīcāmāk izpaudīsies ilgtermiņā, atsevišķos gadījumos, iespējams, – vidējā termiņā.</p> <p>SAM iznākuma rādītājs: “Teritorija, kurā atrodas uzstādītas gaisa piesārņojuma uzraudzības sistēmas” – 2029.gadā – 38 560 ha., rezultātu rādītājs: “Iedzīvotāji, kas gūst labumu no gaisa kvalitātes pasākumiem” – 2029.gadā – 128 000 iedzīvotāji.</p> <p>Gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumu ieviešana pilsētās sekmēs Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020. – 2030.gadam noteikto vides aizsardzības mērķu, t.sk. pilsētās, kurās pašlaik monitoringa stacijās regulāri tiek konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi, sasniegšanu.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti.</i></p>
2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” (sadedzināšanas)	<p>SAM plānotā sadedzināšanas iekārtu nomaiņa mājāsaimniecību sektora ēkās, individuālās siltumapgādes ēkās, kurās netiks veikti citi energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, prioritāri sniedzot atbalstu tajās teritorijās, kur konstatēti gaisa piesārņojuma normatīvu pārsniegumi, kā arī atbalsts enerģētikā izmantoto sadedzināšanas iekārtu aprīkošanai ar vides normatīvajiem aktiem atbilstošām gaisa emisiju attīrīšanas iekārtām uzlabos gaisa kvalitāti un pozitīvi ietekmēs klimata pārmaiņas, mazinot piesārņojošo vielu emisiju atmosfēras gaisā un SEG emisijas.</p> <p>Šo atbalsta pasākumu ieviešana sekmēs Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020. – 2030.gadam noteikto vides aizsardzības mērķu sasniegšanu.</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
iekārtu nomaiņai ēkās)	<i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām.</i>
Prioritāte 2.3. Ilgtspējīga mobilitāte	
2.3.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās”	<p>Atbalsta pasākumi plānoti multimodālu transporta mezglu (punktu) izveidei un sabiedriskā transporta – dzelzceļa un ielu uzlabošanai, “Park & ride” un veloceļu izbūvei pie multimodālajiem transporta punktiem, kā arī dzelzceļa infrastruktūras būvniecībai un pārbūvei un vilcienu sastāva atjaunošanai, nodrošinot pilnvērtīgu integrēšanos TEN-T tīklā, lai dzelzceļš kļūtu par sabiedriskā transporta mugurkaulu. SAM plānota arī energoefektivitātes uzlabošana, veicot ritošā sastāva atjaunošanu sabiedriskajos pasažieru pārvadājumos.</p> <p>Kopumā pasākumi uzlabos transporta sistēmas, sabiedriskā transporta, dzelzceļa, “Park & ride” un veloceļu attīstību, kas uzlabos iedzīvotāju mobilitāti, veicinot izvēlēties videi draudzīgus transporta veidus un samazinot braucienu ilgumu. Šie pasākumi ilgtermiņā mazinās gaisa piesārņojumu (īpaši pilsētās, kurās tiek konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumu) un transporta sektora radītās SEG emisijas.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Atbalstītā velosipēdu infrastruktūra” – 2029.gadā – 80 km, “Jaunu vai modernizētu dzelzceļa sliežu garums – TEN-T” – 150 km.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām.</i></p>
3.politikas mērķis “Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti”	
Prioritāte: 3.1. Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	
3.1.1.SAM “Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru”	<p>SAM plānotie atbalsta pasākumi valsts galveno autoceļu TEN-T tīklā pārbūvei, jauna valsts galvenā autoceļa posma izbūvei, Eiropas transporta tīklā esošās dzelzceļa infrastruktūras modernizācijai un jaunas izveidei, dzelzceļa pasažieru infrastruktūras modernizācijai, Rīgas pilsētas transporta infrastruktūras izbūvei, pārbūvei un atjaunošanai, nodrošinot integrētas transporta sistēmas veidošanu, uzlabojot transporta infrastruktūras tehniskos parametrus un satiksmes drošību, sabiedriskā transporta attīstībai, kā arī nacionālās nozīmes centru maģistrālo ielu un esošo maršrutu attīstībai, kas nodrošina atsevišķu pilsētu daļu efektīvu savstarpējo sasaisti un sasaisti ar TEN-T tīklu, alternatīvu kravu ceļu izbūvei, pārbūvei vai modernizācijai ilgtermiņā mazinās transporta infrastruktūras radīto gaisa piesārņojumu (it īpaši piesārņojumu ar daļiņām, slāpekļa oksīdiem, benz(a)pirēnu, benzolu) un SEG emisijas. Pasākumu realizācijai Rīgā sagaidāma tieša, pozitīva ietekme uz gaisa kvalitātes uzlabošanu, SEG emisiju samazināšanu Rīgā.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Jaunu vai modernizētu ceļu garums - TEN-T” – 2029.gadā – 50 km, “Rekonstruēto vai modernizēto ceļu garums - TEN-T”- 2029.gadā – 5 km, rezultātu rādītāji: “Laika ietaupījums, pateicoties uzlabotai dzelzceļa infrastruktūrai” – 5 dienas/gadā (1 vilcienu pārim).</p> <p>SAM atbalsta pasākumu attīstīšana bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā, var gan pozitīvi, gan negatīvi ietekmēt šīs teritorijas un objektus, kā arī ainavu. Lai novērstu negatīvās ietekmes, plānojot TEN-T infrastruktūras objektu rekonstrukciju vai jaunus posmus, savlaicīgi ir jāizvērtē iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada. Iespējams, arī, ka ietekme nav būtiska. Ieteicams izvērtēt zaļās infrastruktūras risinājumus kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus.</p> <p>Atbalsta pasākumu ieviešana sekmēs Transporta attīstības pamatnostādņēs 2021. – 2027.gadam, Dzelzceļa infrastruktūras attīstības plānā 2018. –</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>2022.gadam un Ceļu satiksmes drošības plānā 2021. – 2023.gadam noteikto mērķu, prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanu.</p> <p>SAM ieviešanā, ja tiks plānoti transporta infrastruktūras projekti, kuri atbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikuma kritērijiem (11. Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. 11.1 Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.2 Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (10. Infrastruktūras projekti:... 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās...).</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām. Ievērojot normatīvo aktu prasības un/vai plānojot pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, pozitīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.</i></p> <p><i>SAM atbalsta pasākumu attīstīšana bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā iespējama tieša, negatīva, ilgtermiņa ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu. Tās novēršanai agrīnā plānošanas stadijā ir jāizvērtē iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada.</i></p>
<p>3.1.2.SAM “Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteligentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti”</p>	<p>SAM plānota to valsts reģionālo autoceļu pārbūve, kas savieno starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centrus ar TEN-T autoceļu tīklu, kā arī reģionālās nozīmes centru maģistrālo ielu un esošo maršrutu attīstība, kas nodrošina atsevišķu pilsētu daļu efektīvu savstarpējo sasaisti un sasaisti ar TEN-T tīklu. Šiem pasākumiem ir sagaidāma pozitīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņas), gaisa kvalitāti.</p> <p>Atbalsta pasākumiem lielo ostu publiskās infrastruktūras attīstībai, tai skaitā videi draudzīgas ostas infrastruktūras attīstībai, alternatīvo degvielu pieejamību būs pozitīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, ūdeņu kvalitāti un gaisa kvalitāti, kā arī resursu izmantošanu.</p> <p>Līdzīgi kā 3.1.2.SAM (skatīt vērtējumu iepriekš) atbalsta pasākumiem var būt pozitīva, negatīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Rekonstruēto vai modernizēto ceļu garums – kas nav TEN-T” – 2029.gadā – 60 km, “Jaunas vai modernizētas dzelzceļa stacijas un pieturas” – 2029.gadā – 40 km.</p> <p>Atbalsta pasākumu ieviešana sekmēs Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam, Dzelzceļa infrastruktūras attīstības plānā 2018. – 2022.gadam un Ceļu satiksmes drošības plānā 2021. – 2023.gadam noteikto mērķu, prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanu.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām, ūdeņu kvalitāti. Ievērojot normatīvo aktu prasības un/vai plānojot pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, pozitīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.</i></p> <p><i>SAM atbalsta pasākumu attīstīšana bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā iespējama tieša, negatīva, ilgtermiņa ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu. Tās novēršanai agrīnā plānošanas stadijā ir jāizvērtē iespējamās</i></p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<i>ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada. Ieteicams izvērtēt zaļās infrastruktūras risinājumus kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus.</i>
4.politikas mērķis “Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pilāru”	
Prioritāte: 4.3.Nodarbinātība un sociālā iekļaušana	
4.3.2.SAM “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”	<p>SAM plānotas investīcijas kultūras telpas attīstībā, t.sk. kultūras mantojuma objektu – kultūras pieminekļu un saistītās infrastruktūras atjaunošanai vai jaunās būvniecībai, izmantojot inovāciju un tehnoloģiju sniegtās iespējas, jaunus satura virzienus un pakalpojumus. SAM ieviešanā tieši ietekmēs kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību projektu realizācijās vietās. Ja SAM ieviešanu risina vienlaikus arī 2.1.prioritātes ietvaros, tad arī sagaidāma ietekme uz SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņas).</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits” – 2029.gadā – 9 vietas, “Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu apmeklētāju skaits”- 2029.gadā – 418 600 apmeklētāji.</p> <p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņā, ilgtermiņa ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību, kombinējot SAM ieviešanu ar 2.1.prioritātes realizāciju, - arī uz SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņas).</i></p>
5.politikas mērķis “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”	
Prioritāte 5.1.Reģionu līdzsvarota attīstība	
5.1.1.SAM “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”	<p>SAM plānots atbalsts integrētiem, kompleksiem ieguldījumiem līdzsvarotas reģionālās attīstības veicināšanai, paredzot tādas komponentes kā uzņēmējdarbības veicināšana, infrastruktūras un publiskās ārtelpas risinājumu attīstība, pašvaldību kapacitātes veicināšana un viedie risinājumi. Ieguldījumi SAM plānotas investīcijas publiskajā infrastruktūrā saskaņā ar komersantu pieprasījumu un balstoties uz teritoriju attīstības plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm. Plānots atbalsts pašvaldību infrastruktūras (arī transporta infrastruktūras) attīstībai sadarbībā ar komersantiem, to plānotajām investīcijām esošo vai jaunu produktu un pakalpojumu attīstībai, investīcijām reģionos piesaistot augsti kvalificēta darbaspēku. Atkarībā no uzņēmējdarbības un uzlabotās infrastruktūras veida ir sagaidāmas tiešas ietekmes uz vides kvalitātes aspektiem (gaisa, ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāte, vides troksnis u.c.), klimata pārmaiņām, kā arī resursu apriti un izmantošanu. Attīstoties uzņēmējdarbībai, iespējamas arī negatīvas ietekmes, piemēram, uz klimatneitrālītāti un resursu izmantošanu, ja jaunie produkti vai pakalpojumi būs saistīti ar patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu. Pozitīva ietekme ir sagaidāma, ja jaunie uzņēmējdarbības veidi aizstās produktus vai pakalpojumus, kas rada vairāk SEG emisijas vai novērš SEG emisiju rašanos kādā nozarē, visos darbības procesos un posmos tieksies uz “0” emisijām, kā arī racionāli izmantos resursus.</p> <p>Attīstoties uzņēmējdarbībai, jauniem pakalpojumiem vai produktiem degradētās teritorijās, potenciāli piesārņotās vai piesārņotās vietās, kā arī esošās ražošanas teritorijās, ir sagaidāma vides piesārņojuma mazināšanās, salīdzinot ar esošo situāciju, jo tiks ieviestas jaunas tehnoloģijas, mainīta to esošā izmantošana vai arī pirms darbības uzsākšanas veikti vides piesārņojuma samazināšanas pasākumi (ja nepieciešams).</p> <p>Attīstībai notiekot bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā, ievērojot normatīvo aktu prasības un</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>attīstāmo pakalpojuma vai produkta veidu plānojot atbilstoši šīm teritorijām vai objektiem noteiktajiem aizsardzības mērķiem, ietekme uz tiem būs pozitīva vai arī nebūs būtiska.</p> <p>SAM atbalsts integrētiem ieguldījumiem publiskajā ārtelpā, identificējot primāri svarīgās vietas, kur ieguldījumi var sniegt vislielāko atdevi, palielināt sabiedrības drošību vai veicināt multifunkcionālu infrastruktūras risinājumu izveidi dzīves vides kvalitātes uzlabošanai, kas var ietvert arī zaļās un zilās infrastruktūras risinājumus¹²⁵, tai skaitā Baltijas jūras piekrastē, publiskās ārtelpas attīstībā ietverot arī teritorijas funkcionalitātes uzlabošanu, veicinot pie atjaunotās publiskās ārtelpas esošo privātā sektora piedāvāto pakalpojumu attīstīšanu vai jaunu pakalpojumu sniedzēju saimnieciskās darbības uzsākšanu tieši pozitīvi ietekmēs klimata pārmaiņas (klimatnoturību), ES nozīmes jūras piekrastes biotopu labvēlīga aizsardzības statusa apstākļu veidošanai, ainavu, cilvēku drošību.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Atbalstītas integrētas teritoriālās attīstības stratēģijas” – 2029.gadā – 5 stratēģijas, “Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits” – 2029.gadā – 1 vieta, rezultātu rādītāji: “Atbalstītajās vienībās radītais darba algu fonda pieaugums” – 2029.gadā – 63 milj. euro, “Privātās investīcijas, kas piesaistītas publiskajam atbalstam (tostarp granti un finanšu instrumenti)” – 2029.gadā 60 385 500 euro, “Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu apmeklētāju skaits” – 2029.gadā – 46 000 apmeklētāji, “Iedzīvotāji, kuriem ir pieejama jauna vai uzlabota droša publiskā ārtelpa” – 2029.gadā 40 960 iedzīvotāji.</p> <p>SAM ieviešana sekmēs starptautisko, tostarp Baltijas jūras reģiona un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu, it īpaši, klimatneitralitātes jomā. Papildus nacionālo vides jomas plānošanas dokumentu ieviešanai SAM ir vērsts uz Reģionālās politikas pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam īstenošanu.</p> <p>Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā pasākuma veida un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma kritērijiem. Piemēram, jaunām ražotnēm, pasākumiem NATURA 2000 teritorijās vai to tiešā tuvumā, ja pasākumi nav iekļauti dabas aizsardzības plānā, infrastruktūras risinājumiem Baltijas jūras piekrastē.</p> <p><i>Vērtējums: Atkarībā no atbalsta pasākuma veida tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (klimatnoturība), virszemes ūdeņu kvalitāti, gaisa kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, pazemes ūdeņu resursiem un kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu, ainavu, cilvēku drošību, kā arī resursu apriti un izmantošanu.</i></p> <p><i>Negatīva ietekme uz klimatneitralitāti un resursu izmantošanu, ja jaunie produkti vai pakalpojumi būs saistīti ar patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu.</i></p>
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas	
Prioritāte 6.1.Pāreja uz klimatneitralitāti	
6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos”	SAM ietvaros ir plānotas investīcijas Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajā plānā noteiktajiem pasākumiem. Plānotais atbalsts kūdras nozares pielāgošanai klimatam draudzīgai un oglekļa neitrālai ekonomikai, lai sekmētu pētniecību un inovācijas kūdras resursu ilgtspējīgai izmantošanai, kūdras ieguves un pārstrādes tehnoloģiju un tehnoloģisko procesu modernizācijai, inovatīvu kūdras produktu attīstīšanai ar

¹²⁵ Zaļā infrastruktūra – stratēģiski plānots pilnīgi vai daļēji dabisku teritoriju tīkls kombinācijā ar citiem vides objektiem, kas ir izveidots un tiek pārvaldīts, lai sniegtu plašu ekosistēmu pakalpojumu klāstu. Tas ietver zaļās zonas (vai zilās, ja attiecas uz ūdens ekosistēmām) un citus fiziskus elementus sauszemes (tostarp piekrastes) un jūras teritorijās. Avots: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0249&from=lv>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>augstāku pievienoto vērtību samazinās SEG emisijas kūdras ieguves nozarē, sekmēs CO₂ piesaisti purvu teritorijām, samazinās kūdras produktu ražošanai nepieciešamos kūdras resursus, t.i. nepalielinot kūdras ieguves apjomus.</p> <p>Plānotās investīcijas degradēto purvu (nerekultivēto vēsturisko kūdras ieguves vietu un to ietekmētajās teritorijās) rekultivācijai un mitrāju ekoloģiskās kvalitātes atjaunošanai samazinās SEG emisijas un palielinās CO₂ piesaisti degradēto purvu teritorijām. Ja degradēto purvu rekultivācijas rezultātā tajos atjaunos mitrājus, tas ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs purvu bioloģiskās daudzveidības paaugstināšanos un sekmēs ainavas kvalitātes uzlabošanu.</p> <p>Atbalstāmās investīcijas uzņēmējdarbībai pārejai uz energoefektīviem un videi draudzīgākiem risinājumiem, kas veicinās uzņēmējdarbības virzību uz klimata neitralitāti, potenciāli mainot ekonomisko aktivitāšu veidu uzņēmējiem un tiešā veidā ietekmējot ekonomikas diversifikāciju un pārkārtošanos sekmēs SEG emisiju mazināšanos, dabas resursu racionālu izmantošanu. Mainot ekonomisko aktivitāšu veidu uzņēmējdarbībā, sagaidāms, ka samazināsies vides piesārņojums (atkarībā no uzņēmējdarbības veida), kuru rada līdzšinējā uzņēmējdarbība.</p> <p>Ieguldījumi uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamajā publiskajā infrastruktūrā, kā priekšnosacījums ražošanai un pakalpojumu sniegšanai, lai kāpinātu produktivitāti, pielietojot klimatneitrālus enerģijas avotus un atslogojot komersantu finanšu resursus, ļaujot tiem ieguldīt viedākās, energoefektīvākās un “zaļākās” tehnoloģijās arī sekmēs virzību klimatneitralitātes mērķa sasniegšanu, resursu racionālu izmantošanu.</p> <p>SAM plānotajai bezizmešu mobilitātes veicināšanai pašvaldībās, atbalstot ieguldījumus tādā pašvaldību transportā, kas samazina emisiju apjomu uz vienu pārvadājumu vienību, ir sagaidāma pozitīva ietekme uz transporta radīto SEG emisiju un gaisu piesārņojošo vielu mazināšanu.</p> <p>SAM iznākuma rādītāji: “Pilsētas ar jaunām vai modernizētām digitalizētām pilsētas transporta sistēmām” – 2029.gadā – 4 pilsētas, “Atbalstītās rehabilitētās zemes platība” – 2029.gadā – 6300 ha, rezultātu rādītāji: “Atbalstītajās vienībās izveidotās darbavietas” – 2029.gadā – 580, “Privātās investīcijas, kas piesaistītas publiskajam atbalstam (tostarp granti un finanšu instrumenti)” – 2029.gadā – 63 000 000 <i>euro</i>, “Aplēstās siltumnīcefekta gāzu emisijas” – 2029.gadā – 33 632 t CO₂ ekv., “Kopējā saražotā atjaunojamā enerģija (t.sk. elektroenerģija, siltumenerģijas)” – 2029.gadā – 29 000 MWh/gadā, “Atjaunota zeme, ko izmanto zaļajām zonām, sociālajiem mājokļiem, saimnieciskām vai citām vajadzībām” – 2029.gadā 8400 ha, “Ar jaunu vai modernizētu sabiedrisko transportu pārvadāto pasažieru skaits, gadā” – 2029.gadā –1 995 000 lietotāji, “Dalībnieki, kuri pabeidzot dalību, ir ieguvuši kvalifikāciju” – 2029.gadā – 8044 dalībnieki.</p> <p>SAM sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu, nacionālo politikas dokumentu: Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns Latvijai, Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam, Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam, Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam, Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam ieviešanu.</p> <p>Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā pasākuma veida, produkcijas apjoma (ražotnēm) un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka atsevišķos gadījumos, attīstot ražotnes, var būt jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma kritērijiem vai paredzētā darbība plānota <i>NATURA 2000</i> teritorijā un tā nav iekļauta teritorijas dabas aizsardzības plānā.</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p><i>Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana, CO₂ piesaistes palielināšana), t.sk. kūdras nozarē, uz gaisa kvalitāti, resursu izmantošanu, bioloģisko daudzveidību un ainavu degradētajos purvos.</i></p> <p><i>Atkarībā no uzņēmējdarbības veida, kurā notiek ekonomiskās aktivitātes veida maiņa, tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa, virszemes ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāti, pazemes ūdeņu kvalitāti un resursu izmantošanu.</i></p>

5.tabula

Darbības programmas īstenošanas netiešās ietekmes

SAM nosaukums	Vērtējums
1.politikas mērķis “Konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību”	
Prioritāte: 1.2.Atbalsts uzņēmējdarbībai	
1.2.3.SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām”	<p>Atkarībā no uzņēmējdarbības veida SAM ieviešanas rezultātā var veidoties netiešas (ja iedarbība nav tieša) ietekmes uz šādiem vides kvalitātes aspektiem: virszemes un pazemes ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāte, kā arī cilvēku veselību.</p> <p>Ņemot vērā to, ka tiek plānota jaunu tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu ieviešana, sagaidāms, ka jaunu MVU attīstības vietās ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva.</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme atkarībā no izvēlēta uzņēmējdarbības veida uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, kā arī uz cilvēku veselību.</i></p>
Prioritāte: 1.3.Digitalizācija	
1.3.1.SAM “Izmantot digitalizācijas priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm”	<p>SAM plānota plaša digitālo pakalpojumu attīstība valsts, pašvaldību un privātajā sektora. SAM īstenošana mazinās transporta izmantošanu, lai saņemtu valsts un pašvaldības pakalpojumus, risinātu ar uzņēmējdarbību saistītus jautājumus. Tas netieši ietekmēs un mazinās transporta radīto gaisa piesārņojumu un SEG emisijas.</p> <p><i>Vērtējums: Netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un klimata pārmaiņām (SEG emisijas).</i></p>
Prioritāte: 1.4.Digitalā savienojamība	
1.4.1.SAM: “Uzlabot digitālo savienojamību”	<p>SAM ietvaros paredzētie pasākumi ļoti augstas veiktspējas elektronisko sakaru tīklu attīstībai, 5G pakalpojumu pieejamības veicināšanai gar TEN-T autoceļiem un dzelzceļiem, kibernetikas stiprināšanai, elektronisko sakaru tīklu infrastruktūras (pēdējās jūdzes) izbūvi atbalstāmās teritorijās samazinās (nepalielinās) nepieciešamību pēc nodarbinātības un pakalpojumu saņemšanas klātienē, līdz ar to transporta izmantošanas, un sagaidāms, ka, pieaugot ekonomiskajai aktivitātei un uzlabojoties pakalpojumu pieejamībai, tiks nodrošināti faktori, kas mazinās transporta izmantošanu pakalpojumu saņemšanā un ar to saistītās SEG un gaisu piesārņojošo vielu emisijas.</p> <p>Transporta mazināšanai digitālās savienotības rezultātā sagaidāma netieša ietekme uz gaisa kvalitāti, it īpaši pilsētās, SEG emisiju mazināšanu, arī uz resursu izmantošanu.</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<i>Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti, SEG emisijām, resursu izmantošanu.</i>
2. politikas mērķis “Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte”	
Prioritāte: 2.1. Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām	
2.1.1.SAM “Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana”	SAM plānotajiem energoefektivitātes un SEG emisiju samazināšanas pasākumiem, samazinoties gaisa piesārņojumam un SEG emisijām, tiks uzlabota cilvēku dzīves vides kvalitāte un līdz ar to netieši, ilgtermiņā – cilvēku veselība. <i>Vērtējums: Netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.</i>
2.1.2.SAM “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana”	SAM plānotā kompetences un kapacitātes celšana AER un gaisa piesārņojuma jautājumos paaugstinās ekspertu un speciālistu kvalifikāciju, sekmēs projektu sagatavošanu un ieviešanu, tā netieši ietekmēs AER izmantošanu un gaisa piesārņojuma mazināšanu. <i>Vērtējums: Netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana), gaisa kvalitāti, cilvēku veselību un resursu izmantošanu.</i>
2.1.3.SAM “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām”	SAM plānotie plūdu risku novēršanas “zaļās un zilās infrastruktūras” risinājumi, paplašinot zaļās teritorijas, paaugstinās CO ₂ piesaisti. SAM plānots veikt ieguldījumus tehniskās un aprīkojuma remonta bāzes būvniecībā, VUGD katastrofu pārvaldības tehniskās kapacitātes attīstībā un stiprināšanā. Šie pasākumi netieši pozitīvi ietekmēs vides stāvokli (ūdeņu, gaisa un augsnes kvalitāti), dabas resursu saglabāšanu, bioloģisko daudzveidību, cilvēku veselību un drošību, jo, paaugstinot atbildīgo dienestu kapacitāti, sagaidāms, ka tiks novērstas avārijas situācijas. <i>Vērtējums: Netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (CO₂ piesaiste), ūdeņu, gaisa un kvalitāti, cilvēku veselību un drošību, kā arī dabas resursu saglabāšanu.</i>
Prioritāte: 2.2. Vides aizsardzība un attīstība	
2.2.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību”	Plānotie sadzīves notekūdeņu apsaimniekošanas pasākumi pozitīvi ietekmēs augsnes un grunts kvalitāti, jo, samazinot vides piesārņojumu, netieši tiks novērsts vai mazināts augsnes un grunts piesārņojums. Arī notekūdeņu dūņu apsaimniekošana, to izmantošanas efektivitātes paaugstināšana, novēršot ūdeņu infiltrāciju augsnē, virszemes ūdeņos un gruntsūdeņos uzlabos ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāti. Pasākumu ieviešana, uzlabojot VŪO ekoloģisko kvalitāti, var netieši pozitīvi ietekmēt apstākļus ES nozīmes saldūdens biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai, ja biotopi atrodas izplūžu vietu tuvumā vai ūdensteču lejtecēs. Šī ietekme dod ieguldījumu starptautisko mērķu sasniegšanā bioloģiskās daudzveidības jomā. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu un sistēmas modernizācija, rekonstrukcija novērsīs blakus esošo ūdeņu, arī augsnes piesārņošanu, kas ir vērtējama kā netieša ietekme. SAM plānotie pasākumi, samazinot iespējamo vides piesārņojuma riskus un nodrošinot kvalitatīva dzeramā ūdens apgādi, netieši ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs arī cilvēku veselību.

SAM nosaukums	Vērtējums
	<i>Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu (īpaši, gruntsūdeņu), augsnes un grunts kvalitāti, kā arī uz cilvēku veselību un bioloģisko daudzveidību.</i>
2.2.2.SAM “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”	<p>SAM ir plānoti atkritumu pārstrādes un reģenerācijas, to dalītās vākšanas, notekūdeņu dūņu pārstrādes, sadzīves atkritumu poligonu pārkvalifikācijas, aprites ekonomikas principu ieviešanas pasākum ražošanā un pakalpojumu sniegšanā.</p> <p>SAM ieviešana netieši uzlabos virszemes un pazemes ūdeņu, augsnes kvalitāti, samazinot piesārņojuma noplūdi, kā arī cilvēka veselību. Samazinot atkritumu apjomus un uzlabojot to savākšanu pārstrādi, resursu izmantošanu sagaidāms, ka apkārtējā vidē nonāks mazāks atkritumu daudzums un tas dos netiešu ietekmi uz ainavu un bioloģisko daudzveidību.</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti, cilvēka veselību, kā arī ainavu un bioloģisko daudzveidību.</i></p>
2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu”	<p>Ieviešot SAM plānotos vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas projektus, plānota šo teritoriju atjaunošana, iegūstot jaunas teritorijas, ko izmantot, piemēram, zaļajām zonām. Tas, savukārt, netieši ietekmēs klimatnoturību, jo uzlabos ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, sekmēs virszemes ūdeņu kvalitātes nodrošināšanu, jo novērsīs iespējamu piesārņojuma iekļuvu virszemes ūdeņos.</p> <p>Vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas pasākumu ieviešana netieši ietekmēs arī cilvēku drošību un veselību, jo tiks novērsts piesārņojuma riski, kas var apdraudēt cilvēku veselību vai avārijas situācijas (saistībā ar būvēt piesārņotās vietās, iegruvumiem vai tml.).</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (klimatnoturība), virszemes ūdeņu kvalitāti (ja piesārņotā vieta nerada tiešu ietekmi) un uz cilvēku veselību un drošību.</i></p> <p>SAM plānota dzeramā ūdens auditmonitoringa veikšana, atbilstoši ES un nacionālo normatīvo aktu prasībām mazajās ūdensapgādes sistēmās un mācības ūdensapgādes sistēmu uzturētājiem, par riska novērtēšanu un riska pārvaldību ūdensapgādes sistēmās, kas parametru izslēgšanas gadījumā samazinātu turpmākās izmaksas par monitoringa veikšanu.</p> <p>SAM plānotie atbalsta pasākumi radīs priekšnoteikumus kvalitatīvai un operatīvai datu iegūšanai un analīzei par mazajām ūdensapgādes sistēmām, kas netieši sekmēs atbilstošās kvalitātes dzeramā ūdens piegādi patērētājiem, savlaicīgi novēršot riskus attiecībā uz dzeramā ūdens kvalitāti, ilgtermiņā ietekmēs cilvēku veselību.</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja, ilgtermiņa ietekme uz dzeramā ūdens kvalitāti un cilvēku veselību.</i></p> <p>Lai virzītos uz zaļo pārkārtošanos, attīstītu zaļo ekonomiku, pielāgotos jaunajiem procesiem un veicinātu paradumu maiņu sabiedrībā saskaņā ar Eiropas Zaļā Kurša principiem, SAM plānoti apmācības, izglītības, konsultēšanas un informēšanas pasākumi prasmju attīstībai, pārkvalificēšanai, izpratnes veicināšanai un attieksmes, patēriņa un uzvedības modeļu ietekmēšanai attiecībā uz vides, īpaši aprites ekonomikas, dabas un klimata jautājumiem, t.sk. informatīvo materiālu un ekspozīciju izveide un paplašināšana.</p> <p>Plānotie apmācību, izglītības, konsultēšanas un informēšanas pasākumi, dabas un vides izglītības informācijas centru infrastruktūras pilnveide un attīstība, monitoringa sistēmu uzlabošana un tālāka attīstība klimata pārmaiņu seku novērtēšanai, uzraudzībai un prognozēšanai uzlabos atbalsta saņēmēju izpratni par vides aizsardzības jautājumiem, sabiedrības informētību par vides stāvokli, radīs priekšnoteikumus kvalitatīvai vides datu iegūšanai un analīzei, lai</p>

SAM nosaukums	Vērtējums
	<p>plānotu klimata pārmaiņu seku, kā arī citu vides risinājumu novērtēšanu, t.sk., izmantojot piesārņojuma modelēšanas rīkus.</p> <p>SAM iznākuma rādītājs: “Investīcijas jaunā vai modernizētā klimata un vides monitoringa sistēmā” – 2029.gadā – 2 954 827 euro.</p> <p>Šiem pasākumiem ir sagaidāma netieša pozitīva ietekme uz identificētajiem SIVN vides aspektiem.</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz SIVN vides aspektiem: klimata pārmaiņas (SEG emisiju mazināšana), ūdeņu, augsnes un gaisa kvalitāte, bioloģisko daudzveidība, ainavas aizsardzība un resursu aprīte, kā arī tālākā nākotnē, pastarpināti – uz cilvēku veselību.</i></p> <p>SAM plānotā gaisa piesārņojuma mazinošu pasākumu īstenošana ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību pilsētās.</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību pilsētās.</i></p> <p>SAM plānotā sadedzināšanas iekārtu nomaina mājsaimniecību sektora ēkās, individuālās siltumapgādes ēkās, kurās netiks veikti citi energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, prioritāri sniedzot atbalstu tajās teritorijās, kur konstatēti gaisa piesārņojuma normatīvu pārsniegumi, kā arī atbalsts enerģētikā izmantoto sadedzināšanas iekārtu aprīkošanai ar vides normatīvajiem aktiem atbilstošām gaisa emisiju atfūrīšanas iekārtām uzlabos gaisa kvalitāti, mazinās piesārņojošo vielu un SEG emisijas un tādejādi ilgtermiņā netieši pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību. Netieša pozitīva ietekme uz cilvēku veselību ir sagaidāma arī ieviesto pasākumu rezultāta mazinoties transporta radītajam troksnim, it īpaši vides trokšņa līmeņa pārsniegumu vietās (pilsētās, autoceļu un dzelzceļa līniju tuvumā).</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.</i></p>
Prioritāte 2.3. Ilgtspējīga mobilitāte	
<p>2.3.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās”</p>	<p>SAM plānotā viedo tehnoloģiju ieviešana satiksmes plūsmas regulēšanai sagaidāms, ka optimizēs satiksmes plūsmas, tādejādi netieši, pozitīvi ietekmējot transporta radītās negatīvās ietekmes – gaisa piesārņojumu, it īpaši ar daļiņām, kā arī SEG emisijas.</p> <p>SAM plānotais atbalsta pasākumu kopums ilgtermiņā, samazinot degvielas patēriņu, netieši samazinās dabas resursu izmantošanu transporta sektorā, kā arī, mazinoties gaisa piesārņojumam, pozitīvi ietekmēs cilvēka veselību.</p> <p>Plānoto daudzveidu mobilitātes atbalsta pasākumu pilsētās ieviešana ilgtermiņā uzlabos arī cilvēku drošību.</p> <p><i>Vērtējums: Netieša pozitīva ietekme uz gaisa kvalitāti, SEG emisijām, cilvēku veselību, kā arī dabas resursu izmantošanu.</i></p>
Prioritāte: 3.1. Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	
<p>3.1.1.SAM: “Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru”</p>	<p>SAM plānotie atbalsta pasākumi TEN-T tīkla infrastruktūras pārbūvei un modernizācijai, samazinot gaisa piesārņojumu un SEG emisijas, ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību un drošību.</p> <p>SAM pasākumu ieviešana, optimizējot transporta plūsmas, samazinot braucienu ilgumu un degvielas patēriņu, netieši pozitīvi ietekmēs resursu izmantošanu.</p> <p><i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību un drošību, kā arī resursu izmantošanu.</i></p>

SAM nosaukums	Vērtējums
3.1.2.SAM: “Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteligentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti”	SAM plānotajiem atbalsta pasākumiem, samazinot gaisa piesārņojumu un SEG emisijas, ilgtermiņā būs pozitīva ietekme uz cilvēku veselību un drošību. <i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību un drošību, kā arī resursu izmantošanu.</i>
4.politikas mērķis “Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pilāru”	
Prioritāte: 4.3.Nodarbinātība un sociālā iekļaušana	
4.3.2.SAM “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”	SAM plānotajiem sabiedrību izglītojošiem pasākumiem ir sagaidāma netieša, pozitīva ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību. <i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību.</i>
5.politikas mērķis “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa - pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību”	
Prioritāte 5.1. Reģionu līdzsvarota attīstība	
5.1.1.SAM “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”	SAM atbalstāmā plānošanas reģionu un pašvaldību darbības efektivitātes paaugstināšana, apvienoto pašvaldību kapacitātes paaugstināšana, t.sk. paaugstinot speciālistu profesionālo līmeni, ieviešot viedos risinājumus, attīstot jaunus pakalpojumus, nodrošinot sniegto pakalpojumu efektivitāti, samazinot nepieciešamību lietot transportu, netieši ietekmēs šī SIVN vides kvalitātes aspektus (SEG emisijas, gaisa kvalitāte u.c.), resursu apriti. SAM atbalstāmo pasākumu tiešās ietekmes (5. tabula) ilgtermiņā radīs netiešu, pozitīvu ietekmi uz cilvēku veselību. <i>Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti, cilvēku veselību un resursu apriti. Ietekme reģionāla.</i>
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas	
Prioritāte 6.1.Pāreja uz klimatneitralitāti	
6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos”	SAM atbalstāmo pasākumu tiešās ietekmes (5. tabula) ilgtermiņā radīs netiešu, pozitīvu ietekmi uz cilvēku veselību. <i>Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.</i>

Darbības programmas ieviešanai, to vērtējot atbilstoši tā detalizācijas pakāpei, kopumā būs pozitīva ietekme uz SIVN identificētajiem vides aspektiem. SAM plānoto atbalstāmo

darbību ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Taču, ņemot vērā Darbības programmas detalizācijas pakāpi, tās ietekmi kvantitatīvi nav iespējams novērtēt. Tādēļ tās ieviešanas laikā ir īpaši svarīgi turpināt izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi investīciju projektu ieviešanas stadijā.

6.2. Ietekmju mijiedarbības, kumulatīvās ietekmes

Darbības programmas ieviešanas procesā ir sagaidāmi vairāku ietekmju mijiedarbības veidi:

1. Darbības programmas aktivitāšu radīto ietekmju savstarpējās mijiedarbības.
2. Darbības programmas aktivitāšu radīto ietekmju mijiedarbība ar iepriekšējā ES fondu plānošanas periodā 2014. – 2020.gadam īstenoto darbību ietekmēm.
3. Darbības programmas aktivitāšu radīto ietekmju mijiedarbība ar citu politikas plānošanas dokumentu īstenošanas ietekmi.

Ietekmju mijiedarbības un kumulatīvās ietekmes izpaudīsies šajā SIVN identificētajos būtiskajos ietekmes uz vidi aspektos.

Darbības programmas aktivitāšu radīto ietekmju savstarpējās mijiedarbības ir sagaidāmas summējoties un savstarpēji mijiedarbojoties dažādu atbalstāmo darbību projektu ietekmēm. Piemēram, prioritātē 2.1.prioritātē “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām”, 2.2.prioritātē “Vides aizsardzība un attīstība”, 3.1.prioritātē “Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra” plānoto atbalstāmo darbību rezultātu sagaidāma summēšanās klimata pārmaiņu jomā, ieviešot projektus dzīvojamo, pašvaldības un valsts pārvaldes un ražošanas ēku energoefektivitātes paaugstināšanā, energoefektivitātes paaugstināšanā transporta jomā, notekūdeņu, atkritumu pārstrādes un apsaimniekošanas jomā un citus pasākumus, kas var īslaicīgi un lokāli var ietekmēt vides kvalitāti, bet kopumā mazinās SEG emisijas un sekmēs valsts virzību uz klimatneitralitāti. Līdzīgi Darbības programmas ieviešanas ietekmes summēsies un savstarpēji mijiedarbosies gaisa piesārņojama samazināšanas jomā, ieviešot gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības plānu pasākumus pilsētās, kurās ir pārsniegti gaisa kvalitātes robežlielumi, transporta un mobilitātes pasākumus, MVU attīstības pasākumus, radot jaunus produktus, attīstot jaunas inovatīvas un energoefektīvas ražošanas tehnoloģijas, uzlabojot gaisa kvalitāti pilsētās, kā arī transporta infrastruktūras tuvumā. Atkarībā no atbalstāmo darbību satura sagaidāmās ietekmes, tām mijiedarbojoties, var izpausties kā summāras ietekmes, kā arī savstarpēji viena otru mazināšanas ietekmes un uzkrājoties radīt arī kumulatīvās ietekmes. Vienlaikus, ņemot vērā Darbības programmas detalizācijas pakāpi (vispārīgo raksturu) un to, ka SAM, kuriem ir identificējama ietekme uz vidi, daudzos gadījumos (īpaši attiecībā uz SEG emisiju mazināšanu) šobrīd kvantitatīvi rezultātu rādītāji ir noteikti tikai daļēji, tad SIVN procesā kvantitatīvi nav iespējams novērtēt, cik lielā mērā Darbības programma nodrošinās vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Tādēļ turpmāk, sagatavojot Ministru kabineta noteikumus un kritērijus tajos atbalstāmo projektu ieviešanai, ir jāpievērš uzmanība konkrētu projektu sagaidāmajām un faktiskajām kvantitatīvajām ietekmēm uz vidi, kā arī, sagatavojot Darbības programmas ieviešanas monitoringa ziņojumus, jānovērtē kopumā Darbības programmas summārās ietekmes.

Darbības programmas aktivitāšu radīto ietekmju mijiedarbība ar ES fondu plānošanas periodā 2014. – 2020.gadam īstenoto darbību ietekmēm ir sagaidāma, ieviešot jaunus projektus darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.gadam) īstenoto projektu darbības vietās vai to tiešā tuvumā, kā arī vienas jomas ietvaros attīstot jaunus projektus, kas jaunajā plānošanas periodā dos papildus ieguldījumus virzībā uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Piemēram, turpinot vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju un revitalizāciju, SEG emisiju mazināšanu, energoefektivitātes paaugstināšanu, klimatnoturības paaugstināšanu,

ūdenssaimniecības projektus, ĪADT apsaimniekošanas projektus un citus. Konkrētas mijiedarbības ir vērtējamas Darbības programmas ieviešanas stadijā.

Darbības programmas aktivitāšu radīto ietekmju mijiedarbība ar citu politikas plānošanas dokumentu īstenošanas ietekmi ir sagaidāma, piemēram, Darbības programmas ietekmēm mijiedarbojoties ar mežsaimniecības un lauksaimniecības nozaru atbalsta programmu ietekmi attiecībā uz klimata pārmaiņām, paaugstinot CO₂ piesaisti ZIZIMM kategorijās un tādejādi ietekmējot SEG emisiju bilanci, paaugstinot ekosistēmu klimatnoturību, mazinot ūdeņu piesārņojuma veidošanos lauksaimniecībā un citām ietekmēm.

6.3. Pārrobežu ietekme

Darbības programmas īstenošana nav saistīta ar iespējamu pārrobežu ietekmi, jo attiecas uz atbalsta darbībām Latvijas teritorijā un tās pašreizējā detalizācijas pakāpē nav nosakāma īstenojamo projektu ģeogrāfiskā atrašanās vieta.

Darbības programmas būtisko ietekmju vērtējums ir sagatavots atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei, t.i., ar detalizāciju līdz SAM izklāstam, t.sk., atbalstāmo darbību aprakstam, SAM iznākuma un rezultātu rādītājiem. Vides pārskatā ir secināts, ka Darbības programmas detalizācijas pakāpe neļauj precīzi, kvantitatīvi novērtēt visas iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi, jo faktiskās ietekmes vidē veidosies realizējot konkrētus projektus, kuri tiks plānoti un projektēti daudz detalizētāk. Šis secinājums ir attiecināms arī uz pārrobežu ietekmes uz vidi vērtējumu.

Īstenojot Darbības programmu, iespējama pārrobežu ietekme var veidoties, īstenojot projektus uzņēmējdarbībā, klimata pārmaiņu (klimatneitralitāte un klimatnoturība) jomā transporta infrastruktūras uzlabošanā, vides aizsardzības jomā (vēsturiski piesārņoto vietu sanācības un revitalizācijas projekti, ūdenssaimniecības projekti, dabas aizsardzības projekti) un citās jomās. Sagaidāmā ietekme būs saistīta ar ietekmi uz vides kvalitāti (gaisa kvalitātes izmaiņas, SEG emisiju samazināšana, vēsturiskā piesārņojumā mazināšana, ūdeņu un augsnes kvalitātes uzlabošana), kā arī bioloģisko daudzveidību un resursu izmantošanu. Ievērojot to, ka Darbības programma ir plānota Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam, valsts nozaru politikas dokumentu un tajos noteikto vides aizsardzības mērķu ieviešanai, tad kopumā var uzskatīt, ka iespējamās ietekmes, t.sk. iespējamās pārrobežu ietekmes būs ar pozitīvu tendenci.

Virszemes ūdeņu kvalitāte un gruntsūdeņu kvalitāte Latvija ir piesārņojumu saņemošā valsts, jo ģeogrāfiski atrodas Daugavas, Lielupes un Ventas upju baseinu lejtecē. Tādēļ faktiski ietekme galvenokārt ir sagaidāma attiecībā uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām. Darbības programmas šiem vides kvalitātes aspektiem ir identificēta pozitīva ietekme, jo tiek plānota gaisa piesārņojuma mazināšana un klimata pārmaiņu rādītāju uzlabošana. Tādēļ arī iespējamās pārrobežu ietekmes ir vērtējamas pozitīvi.

Darbības programmā ir plānots ieviešanas laikā plānots turpināt attīstīt starptautisko savienojamību, pilnībā iekļaujoties ES pamattīklā (*Rail Baltica*). Publiskās lietošanas dzelzceļa līnijas *Rail Baltica* projektam ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums, t.sk. pārrobežu ietekmes novērtējums. Tā īstenošana plānota atbilstoši IVN rezultātiem.

Ieviešot Darbības programmu, lokālas ietekmes var veidoties, attīstoties uzņēmējdarbībai tiešā kaimiņvalstu tuvumā vai transporta infrastruktūras attīstības rezultātā. Tas var sekmēt transporta plūsmu palielināšanos un tādejādi radīt pārrobežu ietekmi. Uzsākot jaunus attīstības projektus, ja tiem tiek konstatēta būtiska pārrobežu ietekme, ietekmes uz vidi novērtējuma vai ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējuma procesos, kā arī stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā ar Darbības programmu īstenošanu saistītiem teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem, atbilstoši kārtībai, kāda ir noteikta nacionālajos normatīvajos aktos un nosacījumiem starpvalstu līgumos par pārrobežu sadarbību, ir jāveic kaimiņvalstu informēšana.

6.4. Alternatīvas, to vērtējums

Darbības programmas publiskās apspriešanas redakcija ir sagatavota kā viena alternatīva. Darbības programmas un SIVN izstrādes laikā ir izvērtētas alternatīvu noteikšanas iespējas un secināts, ka Darbības programma apkopo Latvijas intereses un Latvijas pozīcijas par Eiropas Komisijas priekšlikumiem ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada un plāno investīcijas Latvijai piešķirtā ESF+, ERAF un KF finansējuma un tiesību aktos noteiktās atļautās intervences ietvaros. Darbības programmas stratēģisko pamatu veido Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam, Eiropas Komisijas 2019.gada ziņojums par Latviju un tā “D pielikums” un nozaru politikas dokumenti (stratēģijas, plāni, kuru izstrāde un apstiprināšana plānota līdz 2020.gada beigām), kā arī dažādi Latvijā veiktie pētījumi šo plānošanas dokumentu izstrādei.

Ņemot vērā to, ka Darbības programma pēc būtības apkopo Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam identificētās tautsaimniecības vajadzības un noteiktos uzdevumus, kā arī citos politikas plānošanas dokumentos noteikto, Darbības programmas prioritātes un SAM, kuru īstenošana var negatīvi ietekmēt vidi, alternatīvas jau ir analizētas attiecīgo dokumentu Vides pārskatos. Šo politikas plānošanas dokumentu SIVN rezultāti ir apkopoti 6.tabulā.

6.tabula

Galveno saistīto politikas plānošanas dokumentu Vides pārskatu apkopojums

<i>Politikas plānošanas dokuments</i>	<i>Vides pārskats</i>
Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums precizētais Vides pārskats ¹²⁶
Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—
Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—
Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—
Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam	Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Vides pārskats ¹²⁷
Valsts civilās aizsardzības plāns	—
Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam	Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāna 2021. – 2027.gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts ¹²⁸
Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam	Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāna 2021. – 2027.gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts ¹²⁸

¹²⁶ https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/20191223_Precizetais%20vides%20parskats_2.pdf

¹²⁷ https://www.em.gov.lv/sites/em/files/Inekp_sivn_12.20191_0.doc

¹²⁸ https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/Normat%C4%ABvo%20aktu%20projekti/Vides%20aizsardz%C4%ABbas%20jom%C4%81/vides-parskats_precizeta-redakcija-iesniegsanai-vpvb_210920.pdf

<i>Politikas plānošanas dokuments</i>	<i>Vides pārskats</i>
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028.gadam stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums vides pārskats ¹²⁹
Platjoslu elektronisko sakaru nozares attīstības plāns 2021. – 2027.gadam	—
Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	Transporta attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskats ¹³⁰
Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—
Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—
Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”	—
Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—
Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	Saskaņā ar VPVB 2019.gada 1.novembra vēstuli Nr.4-01/995 "Par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu plānošanas dokumentam" Stratēģiskais novērtējums pamatnostādņēm nav nepieciešams
Latvijas Stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam	—
Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam	—
Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam	—
Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam	—
Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāni	Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Upju baseinu apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plāni 2022. –2027.gadam Vides pārskats ¹³¹
NATURA 2000 teritoriju nacionālās aizsardzības un apsaimniekošanas programmas 2018 – 2030	—
Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns	Ietilpst Darbības programmas Vides pārskatā

¹²⁹ <https://www.varam.gov.lv/lv/media/5896/download>

¹³⁰ <https://www.sam.gov.lv/lv/media/1147/download>

¹³¹ https://videscentrs.lv/gmc.lv/files/Udens/Udens_apsaimniekosana_plani_2021_2027/%20SIVN/Vides_parskats

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma. Vides pārskats

<i>Politikas plānošanas dokuments</i>	<i>Vides pārskats</i>
Vides politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam	—

7. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Nacionālajos normatīvajos aktos ir noteikta kompensēšanas pasākumu nepieciešamība, gadījumos, ja paredzētā darbība būtiski negatīvi ietekmē *NATURA 000* teritorijas. Saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.pantu „paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*) tīklam”.

Ievērojot Darbības programmas detalizācijas līmeni un, ņemot vērā to, ka tā ir izstrādāta, ievērojot starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus, šajā novērtējumā nav identificētas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*), kuras Darbības programmas ieviešana ietekmēs negatīvi un tādēļ būtu jānosaka specifiski dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi.

Taču, īstenojot Darbības programmu, piemēram, transporta infrastruktūras jomā vai konkrētu uzņēmējdarbības projektu attīstības gadījumā, ir iespējams, ka tie var ietekmēt *NATURA 2000* teritorijas. Tādos gadījumos atbilstoši normatīvo aktu prasībām ir jāveic ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums un, ja tajā tiek konstatēta būtiskas ietekmes iespējamība, – ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums. Gadījumā, ja atbilstoši normatīvo aktu prasībām kādam projektam tiek piemērota ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējuma procedūra, tās laikā tiks izvērtēts plānotās darbības ietekmes būtiskums, nepieciešamība noteikt un ieviest kompensēšanas pasākumus.

8. RISINĀJUMI NEGATĪVO IETEKMJU NOVĒRŠANAI UN SAMAZINĀŠANAI

Vides pārskatā jau ir minēts, ka Darbības programmas ietekmi kvantitatīvi nav iespējams novērtēt. Tādēļ tās investīciju projektu ieviešanas laikā jāturpina izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi, plānot rīcības negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

SAM ieviešanā ir identificētas negatīvas, īstermiņa, tiešas un netiešas ietekmes uz vides kvalitātes (troksnis, gaisa piesārņojums, vibrācijas, ūdeņu piesārņojuma riski u.c.) aspektiem, cilvēka veselību un resursu izmantošanu, kas izpaudīsies SAM ieviešanas vietās. Ņemot vērā to, ka atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei konkrētas projektu ieviešanas vietas nav zināmas, tās Darbības programmas realizācijas laikā izpaudīsies 7 gadu sadalījumā, t.i. ne vienlaicīgi, kā arī to, ka tās ir lokālas un īslaicīgas ietekmes, šajā SIVN būvdarbu ietekme ir vērtēta kā nebūtiska. Būvdarbu ietekmes turpmāk ir vērtējamas detalizētāk, ja konkrētajam projektam saskaņā normatīvo aktu prasībām tiek veikts sākotnējais izvērtējums, ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums. Ieviešot Darbības programmu, ir jāplāno pasākumi būvdarbu negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

Papildus apsvērumi Darbības programmas SAM plānošanā un īstenošanā ir saistīti ar biomasas AER izmantošanu enerģētikas, rūpniecības un mājsaimniecību sektorā, kas var radīt negatīvu ietekmi, jo pēdējo gadu laikā biomasas izmantošanas rezultātā Latvijā ir palielinājušās PM_{2,5} un gaistošo organisko savienojumu emisijas gaisā enerģētikas un rūpniecības sektorā, kā rezultātā tiek apgrūtināta Latvijai noteikto emisiju samazināšanas mērķu izpilde. Lai neradītu negatīvu ietekmi uz gaisa kvalitāti, ko varētu sekmēt pāreja tāda AER kā biomasas izmantošanas veicināšana, negatīvās ietekmes kompensēšanai blīvi apdzīvotās teritorijās tiks veicina arī tādu AER izmantošana, kas nerada emisijas (saule, vējš utt.) vai tiks atbalstīta vecu sadedzināšanas iekārtu, kas izmanto biomasu vai ogles aizstāšana ar jaunām un efektīvām un aprīkotām ar emisiju attīrīšanas iekārtām, kā arī pašvaldības ēku pieslēgšana pie centralizētās siltumapgādes. Teritorijās, kur jau šobrīd novērojamas gaisa kvalitātes problēmas nedrīkst pieļaut jaunu piesārņojošu avotu uzstādīšanu. Šobrīd enerģētiskajai biomasai tiek izmantoti pārsvarā meža atkritumi un atlikumi, kas ir pārpalikumi no apaļkoksnes ieguves, kā arī tehniskā koksne, kas nav izmantojama nevienam citam izmantošanas veidam kā enerģētikai, piemēram, vējgāzes, snieglauses un kaitēkļu bojāti koki, kuru dēļ koksne ir zaudējusi savu integritāti un tiek izmantota enerģētiskajām vajadzībām. Atbilstoši Nacionālajam enerģētikas un klimata plānam 2021. – 2030.gadam Latvijā netiek plānots būtisks biomasas izmantošanas pieaugums, bet tiek plānota pāreja uz ne-emisiju AER tehnoloģijām – saule, vējš, siltumsūkņi, elektroenerģija utt., tādējādi neradot investīciju ietekme uz bioloģisko daudzveidību. Turklāt atbilstoši plānā minētajam pamatā tiks realizēti saules AER projekti un tikai neliela daļa biomasas AER.

Savukārt risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai ir iedalāmi divās grupās, ko nosaka Darbības programmas īstenošanas stadijas:

1. Plānošanas stadijā

Šie risinājumi ir veicami, izstrādājot un ieviešot Ministru kabineta Darbības programmas SAM īstenošanas noteikumus. Projektu vērtēšanas nosacījumos ieteicams ietvert kritērijus, kas ir vērsti uz projektu sagaidāmās ietekmes uz vidi mazināšanu vai novēršanu: plānotie risinājumi SEG emisiju mazināšanai, gaisa kvalitātes, virszemes ūdeņu kvalitātes, pazemes ūdeņu resursu un kvalitātes, augsnes un grunts kvalitātes, atkritumu, t.sk. bīstamo apsaimniekošanai, resursu aprites ekonomikas ieviešanai, energoefektivitātes paaugstināšanai, kultūras mantojuma aizsardzībai, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai u.c. Izstrādājot attiecīgos SAM regulējošos Ministru kabineta noteikumus, ieteicams precizēt SAM atbalstāmo pasākumu iznākumu un rezultātu rādītājus, it īpaši attiecībā uz SEG emisiju samazinājumu, kā arī citiem, kas tiks kvantitatīvi novērtēti, vērtējot SAM rezultātus.

Investīciju projektu sagatavošanas, t.sk. būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādes stadijā, ir jāprecizē īstenojamie uzdevumi, iespējamās ietekmes uz vidi un projektā jāplāno tostarp, būvdarbu radītās negatīvās ietekmes mazināšanas pasākumi un to sagaidāmie rezultāti.

Darbības programmā plānotas ar transporta infrastruktūras būvniecību un uzņēmējdarbību attīstību saistītas darbības, kas potenciāli varētu ietekmēt aizsargājamus biotopus un sugas, t.sk. paredzot palielināt AER izmantošanas īpatsvaru. Tādēļ pirms jaunu objektu izveides, kas potenciāli varētu radīt negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, biotopu un sugu apdraudējumu, ieteicams veikt teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizētāku izvērtējumu saistībā ar konkrētām plānotajām izmaiņām, izmantojot aktuālo Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” informāciju, ja nepieciešams veicot detalizētāku izpēti atbilstoši būvniecības ieceres dokumentācijas, t.sk. grafisko materiālu detalitātei. Ieteicams kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus izvērtēt zaļās infrastruktūras risinājumus.

2. Ieviešanas stadijā

Šie risinājumi ir veicami normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā īstenojot projektu ietekmes uz vidi novērtējuma pasākumus, ja tie ir nepieciešami. Šos pasākumus var iedalīt trīs kategorijās:

- Darbības, kurām saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums

Ietekmes uz vidi novērtējums ir jāveic likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikumā „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams” noteiktajām darbībām. IVN procedūra (atkarībā no darbības ietekmes uz apjoma) var tikt piemērota sākotnējā izvērtējuma rezultātā. Sākotnējo izvērtējumu veic un lēmumu par IVN nepieciešamību attiecībā uz plānojuma teritoriju pieņem VVD. Ja plānotā darbība var būtiski ietekmēt *NATURA 2000* teritoriju, tai veicams ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums. Programmu šo novērtējumu veikšanai sagatavo VPVB, izvirzot speciālus noteikumus tās novērtēšanai un pasākumu ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai.

Ieviešot Darbības programmu var tikt plānoti projekti, kuri atbilst “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikuma kritērijiem (11. Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. 11.1 Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.2 Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (10. Infrastruktūras projekti:... 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās....).

- Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem ir jāveic ietekmes uz vides sākotnējais izvērtējums jeb sākotnējais izvērtējums

Darbības, kurām ir jāveic sākotnējais novērtējums, tiek noteiktas atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma „Darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums” nosacījumiem.

Ieviešot Darbības programmu var tikt plānoti projekti, kuri atbilst likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma kritērijiem: “dambju, molu un citu būvju būvniecība plūdu novēršanai”, “pilsētvides attīstības projekti (...jaunu ūdensapgādes vai kanalizācijas ārējo tīklu būvniecība, ja to kopgarums pārsniedz 20kilometrus, ..)”, “vēja elektrostaciju būvniecība, ja: a) to skaits ir 5 elektrostacijas un vairāk, b) to jauda ir 5 megavati un vairāk, c) tā paredzēta tuvāk nekā 500 metru attālumā no dzīvojamām mājām, izņemot gadījumus, kad vēja elektrostacija paredzēta dzīvojamās mājas elektroapgādei un tās jauda ir 20 kilovatu un vairāk,

d) būves augstums pārsniedz 30 metrus un tā paredzēta īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai tuvāk nekā 1 kilometra attālumā no īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, izņemot dabas pieminekļu — aizsargājamu akmeņu (dižakmeņu) un aizsargājamu koku (dižkoku) — teritoriju, vai no īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai izveidota mikrolieguma;”, “10) tādu oglekļa dioksīda uztveršanai paredzētu iekārtu ierīkošana, kuras nav minētas likuma 1.pielikumā.” Darbības programmas ieviešanas laikā, atkarībā no plānotās atkritumu poligonu pārveides, ir jāizvērtē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība šajā SAM īstenojot CSA poligonu pārveidi un pielāgošanu.

Sākotnējo izvērtējamu veic VVD. Tā rezultātā VVD var lemt par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu vai arī izsniegt tehniskos noteikumus būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādei.

- Darbības, kurām saskaņā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem ir nepieciešams saņemt nosacījumus no vides institūcijām

Darbības, kuru veikšanai nepieciešami tehniskie noteikumi nosaka Ministru kabineta 2015.gada 27.janvāra noteikumi Nr.30 “Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai”. Tehniskajos noteikumos VVD reģionālā vides pārvalde nosaka vides aizsardzības prasības, kuras jāņem vērā būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādē un skaņošanā. Tehnisko noteikumu izstrādes procesā darbībām ĪADT individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajos gadījumos, kā arī, ja ir sagaidāma ietekme uz ES nozīmes biotopiem vai īpaši aizsargājamām sugām, tehnisko noteikumu sagatavošanai Dabas aizsardzības pārvalde VVD sniedz atzinumu par tehniskajos noteikumos ietveramajiem nosacījumiem.

Sabiedrība tiek informēta par plānotajiem būvobjektiem, kuriem ir izsniegti tehniskie noteikumi projektēšanai, informāciju ievietojot VVD tīmekļa vietnē.

9. VIDES MONITORINGS UN PASĀKUMI TĀ NODROŠINĀŠANAI

Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka normatīvo aktu prasības¹³², ar kuriem ir ieviestas Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27.jūnija Direktīvas 2001/42/EK „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu” prasības. Vides monitoringa mērķis ir iespējami agrā plānošanas dokumenta ieviešanas stadijā iegūt informāciju par plānošanas dokumenta pasākumu ieviešanas radītajām vides izmaiņām un, ja nepieciešams, operatīvi reaģēt un savlaicīgi novērst iespējamās negatīvas sekas.

Monitoringa ziņojums par plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātiem ir jā sagatavo un jā iesniedz atbilstoši VPVB 2021.gada 25.februāra Atzinumā Nr.4-03/2 noteiktajā termiņā 2027.gadā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu, kā arī raksturo sociāli ekonomiskos rādītājus, kuri ietekmē vides stāvokli un nosaka antropogēno slodzi uz vidi. Tā sagatavošanā ieteicams izmantot Vides pārraudzības valsts biroja informatīvo materiālu par plānošanas dokumentu realizācijas ietekmes novērtējumu (monitoringu), kurš pieejams Biroja tīmekļa vietnē¹³³.

Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitorings ir sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisiju vai populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei. Vides nacionālā monitoringa kontrole paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu mūsu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa. Darbības programmas monitoringa pasākumi vides kvalitātei veicami saskaņā ar valsts monitoringa pasākumiem.

Darbības programmas īstenošanas monitoringam ir izmantojama valsts vides monitoringa informācija, novērtējumi par vides stāvokli valstī (LVĢMC), kā arī valsts statistikas dati (CSP, Eurostat), informācija par ES fondu investīciju ieviešanas efektivitāti un rezultātiem vides aizsardzības jomā (VARAM), inventarizāciju, dažādu pētījumu rezultāti un cita pieejamo informāciju (LVĢMC, VARAM, citi avoti, piemēram, zinātniski pētnieciskās iestādes).

Monitoringa ziņojumā par plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātiem, kas jā iesniedz VPVB, ir izmantojami jau Darbības programmā ietvertie iznākuma un rezultātu rādītāji, kā arī Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam iekļautie rādītāji. Galvenie no tiem ir kopējo SEG emisiju intensitāte, CO₂ piesaiste, gaisa piesārņojuma % samazinājums: slāpekļa oksīdi – NO_x, daļiņas – PM_{2,5}, amonjaks – NH₃, augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, sadzīves atkritumu pārstrādes līmenis, radītais sadzīves atkritumu daudzums uz iedzīvotāju, radītais bīstamo atkritumu daudzums, labvēlīgā aizsardzības stāvoklī aizsargājamo biotopu īpatsvars, no AER saražotās enerģijas īpatsvars transportā, bezemisiju transportlīdzekļu īpatsvars visu transportlīdzekļu skaitā, no AER saražotas enerģijas īpatsvars kopējā enerģijas galapatēriņā, mājokļu, t.sk. dzīvokļu īpašumu, skaits, kur uzlabota energoefektivitāte, kā arī citi.

Darbības programmas ietekmes novērtēšanai, vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturošanai ir arī izmantojama informācija, kas sniedz priekšstatu par notikušo izmaiņu cēloņiem, monitoringa ziņojumā iekļaujot arī, piemēram šādus rādītājus: 1) attīrīto notekūdeņu apjomi un kvalitāte: virszemes ūdeņos novadīto attīrīto notekūdeņu apjomu dinamika (pa gadiem) un atbilstība normatīvo aktu prasībām attiecībā uz attīrīšanu, 2) vēsturiski piesārņotās

¹³² Direktīvas prasības ir pārņemtas likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumos Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”

¹³³ <https://www.vpvb.gov.lv/lv/monitorings>

vietas, kurās veikta sanācija un revitalizācija (skaits), augsnes, grunts un pazemes ūdeņu kvalitātes izmaiņas tajās; 3) ĪADT apsaimniekošanas plānu un sugu aizsardzības plānu īstenošana; 4) gaisa kvalitātes izmaiņas pilsētās (Rīga, Liepāja, Rēzekne), piemēram, daļiņu PM₁₀ gada vidējo koncentrācijas salīdzinājumā ar normatīvajos aktos noteikto robežlielumu, 6) SEG emisiju apjoma/daudzuma izmaiņas un citi.

10. KOPSAVILKUMS

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma (turpmāk – darbības programma) ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas apkopo Latvijas intereses un Latvijas pozīcijas par Eiropas Komisijas priekšlikumiem Eiropas Savienības budžeta ietvaram pēc 2020.gada un plāno investīcijas Latvijai piešķirtā Eiropas Sociālā fonda Plus, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda finansējuma ietvaros daudzgadu periodā 2021. – 2027.gadam. Darbības programmas virsmērķis ir darbības programma kā nozīmīga investīciju platforma zināšanās balstītai ekonomikas transformācijai uz zaļām tehnoloģijām un inovācijām.

Darbības programma ir izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem.

Darbības programmas struktūru nosaka tajā izdalītie pieci politiskie mērķi un Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas. Katram no tiem noteiktas prioritātes un SAM un to ietvaros plānotās veicamās atbalstāmās darbības, finansējuma apmērs un atbilstošs nacionālais līdzfinansējums, kā arī noteikti sasniedzamie rādītāji.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” Darbības programma ir plānošanas dokuments, kam ir nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk – SIVN).

SIVN mērķis ir apzināt Darbības programmas un tās pasākumu īstenošanas ietekmi uz vidi, veicināt sabiedrības līdzdalību vides pārskata sagatavošanā, iesaistīt sabiedrību vides pārskata apspriešanā un konsultācijās, kā arī ņemt vērā vides pārskata un tā apspriešanas rezultātus plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantot lēmumu pieņemšanai.

SIVN ietvaros ir sagatavots vides pārskats. Vides pārskata izstrādes saturu nosaka Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Vides pārskatā ir iekļauta informācija un veikta pieejamās informācijas un datu analīze atbilstoši normatīvo aktu prasībām un plānošanas dokumenta detalizācijas līmenim. Tajā ir raksturota ar Darbības programmas tematiku saistītā esošā vides situācija, novērtētas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi, sniegta informācija par risinājumiem negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai, kā arī plānošanas dokumenta ieviešanas monitoringam.

Vides pārskatā ir iekļauts vērtējums par būtiskām pozitīvām un negatīvām, tiešām un netiešām, īstermiņa un ilgtermiņa, kā arī summārajām ietekmēm, ietekmju mijiedarbībām. Vērtējums balstās uz Darbības programmā iekļauto politisko mērķu, prioritāšu un SAM ietekmes uz vidi aspektu un to iespējamās ietekmes būtiskumu, salīdzinot ar esošo situāciju, starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kā arī vides kvalitātes normatīviem.

Ietekmes uz vidi aspekti

Vērtējot Darbības programmu, SIVN procesā secināts, ka tās būtiskā ietekme ir saistīta ar šādiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem:

- Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība).
- Virszemes ūdeņu kvalitāte.
- Gaisa kvalitāte.
- Augsnes kvalitāte.
- Pazemes ūdeņu kvalitāte.
- Bioloģiskā daudzveidība.
- Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība.

- Ainavas aizsardzība.
- Cilvēku veselība un drošība.
- Resursu izmantošana.

Darbības programmas ietekmes novērtējums

Tiešas, pozitīvas ietekmes

2.politikas mērķa “Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte” īstenošana tieši, pozitīvi, vidējā un ilgtermiņā ietekmēs iepriekšminētos plānošanas dokumenta ietekmes uz vides aspektus, jo tajā plānotie energoefektivitātes veicināšanas un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas, atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšanas, pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumi mazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas, resursu izmantošanu, paaugstinās klimatnoturību un uzlabos gaisa kvalitāti. Savukārt, ilgtspējīgu ūdenssaimniecības attīstības, pārejas uz aprites ekonomiku veicināšanas, dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības attīstīšanas, “zaļo” infrastruktūru attīstības un piesārņojuma samazināšanas pasākumi uzlabos vides kvalitāti (gaisa, augsnes, ūdeņu kvalitāte), vairo bioloģisko daudzveidību, sekmēs kultūras mantojuma aizsardzību un ainavas saglabāšanu, pozitīvi ietekmēs cilvēku drošību. Plānotie atbalsta pasākumi uzlabos gaisa kvalitāti pilsētās, kurās ir konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi.

3.politikas mērķa “Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti” ieviešana attiecībā uz mobilitāti un transporta infrastruktūras attīstību tieši, pozitīvi, vidējā un ilgtermiņā uzlabos uz gaisa kvalitāti, tostarp Rīgā un ūdeņu kvalitāti, mazinās siltumnīcefekta gāzu emisija. Ievērojot normatīvo aktu prasības un plānojot pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, politiskā mērķa ieviešanai ir sagaidāma tieša, pozitīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.

5.politikas mērķa “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību” realizācija, nodrošinot reģionu līdzsvarotu attīstību un īstenojot integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšanas pasākumus pilsētās un to funkcionālajās teritorijās, tieši, pozitīvi ietekmēs SIVN vides aspektus reģionālā līmenī.

Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijām, nodrošinot pārejas uz klimatneitrālītāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšanas visvairāk skartajos reģionos pasākumus kūdras ieguves un pārstrādes nozarē, uzņēmējdarbībā, publiskajā infrastruktūrā uzņēmējdarbības vajadzībām, bezizmešu transporta attīstībā pašvaldības, būs tieša, pozitīva ietekme uz SIVN vides aspektiem, it īpaši uz klimata pārmaiņām (siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, oglekļa dioksīda piesaistes palielināšana), t.sk. kūdras nozarē, uz gaisa kvalitāti, resursu izmantošanu, bioloģisko daudzveidību un ainavu degradētajos purvos, kā arī citiem SIVN vides aspektiem.

Tieša ietekme uz SIVN aspektiem sagaidāma arī, īstenojot 1.politikas mērķi “Konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību” plānoto 1.2.3.SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām” un 4.politikas mērķi “Sociālāka un iekļaujošāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru” – 4.3.2.SAM “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”.

Tiešas, negatīvas ietekmes

Negatīva ietekme uz klimatneitralitāti un resursu izmantošanu iespējama 1.2.3.SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām” ieviešanai, ja jaunu produktu vai pakalpojumu attīstīšana ir saistīta ar enerģijas vai materiālu pieaugumu.

Negatīva, tieša ietekme uz bioloģisko daudzveidību un ainavu ir iespējama 2.1.1.SAM “Ergoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana” ieviešanā, ja lauksaimniecībā attīstās monokultūras, uz kultūras mantojumu – ja veicot ergoefektivitātes pasākumus, netiek saglabātas kultūras mantojuma vērtības, kā arī uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, vienlaikus ar ergoefektivitātes pasākumiem nerisinaot ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanas un to optimālas ekspluatācijas jautājumus.

Negatīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti un resursu izmantošanu, ieviešot 2.1.2.SAM “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana”, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniegs papildus stimulu lopkopības intensifikācijai un publiskās investīcijas biometāna transportēšanas infrastruktūrā veicinās arī fosilā kurināmā izmantošanu.

Prioritātes 3.1. “Ilgspējīga TEN-T infrastruktūra” ieviešanā attiecībā transporta infrastruktūras attīstību arī iespējama negatīva ietekme uz šiem SIVN aspektiem. Negatīvās ietekmes novēršanai agrīnā plānošanas stadijā ir jāizvērtē iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai, t.sk. zaļie risinājumi vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada.

Negatīva ietekme uz klimatneitralitāti un resursu izmantošanu ir iespējama 5.1.1.SAM “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību” ieviešanā, ja jaunie produkti vai pakalpojumi būs saistīti ar patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu.

Būvdarbu laikā atbalsta pasākumu ieviešanas vietās var veidoties negatīvas, īstermiņa, tiešas un netiešas ietekmes uz vides kvalitātes (troksnis, gaisa piesārņojums, vibrācijas, ūdeņu piesārņojuma riski u.c.) aspektiem, cilvēka veselību un resursu izmantošanu. Ieviešot Darbības programmu, ir jāplāno pasākumi būvdarbu negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

Netiešas, pozitīvas ietekmes

Darbības programmas atbalstāmo pasākumu tiešās ietekmes ilgtermiņā radīs netiešu, pozitīvu ietekmi uz cilvēku veselību.

Netiešu pozitīvu ietekmi uz atsevišķiem vides aspektiem radīs 1.2.2.SAM: “Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai”, 1.4.1.SAM: “Uzlabot digitālo savienojamību”, 2.1.3.SAM: “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām”, 2.2.2.SAM “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”, 2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” un 2.3.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās”.

Pārrobežu ietekme

Darbības programmas īstenošana nav saistīta ar ievērojamu pārrobežu ietekmi, jo attiecas uz atbalsta darbībām visā Latvijas teritorijā, tomēr to ieviešot, robežjoslās ar kaimiņu valstīm ir iespējama pārrobežu ietekme. Darbības programmas īstenošanas laikā atbilstoši kārtībai, kāda ir noteikta Latvijas normatīvajos aktos un nosacījumiem starpvalstu līgumos par pārrobežu ietekmi, ir jāveic kaimiņvalstu informēšana, ja ietekmes uz vidi procedūrās ir konstatēta iespējama būtiska pārrobežu ietekme.

Summārā ietekme

Darbības programmas ieviešanai kopumā būs pozitīva ietekme uz SIVN identificētajiem vides aspektiem. SAM plānoto atbalstāmo darbību ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Ņemot vērā Darbības programmas detalizācijas pakāpi, tās ietekmi kvantitatīvi nav iespējams novērtēt. Tādēļ tās ieviešanas laikā ir īpaši svarīgi turpināt izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi investīciju projektu ieviešanas stadijā un turpmākajā Darbības programmas īstenošanas ieviešanas procesā, ja nepieciešams, realizēt ietekmes uz vidi mazināšanas pasākumus.

Kompensēšanas pasākumi

Šajā Darbības programmas detalizācijas pakāpē nav konstatēta būtiska negatīva ietekme uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas (*NATURA 2000*) teritorijām, tādēļ kompensēšanas pasākumi nav jānosaka. Darbības programmas ieviešanas laikā, ja nepieciešams, ir jāveic ietekmes uz *NATURA 2000* teritorijām novērtējums.

Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai

Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai ir iedalāmi vairākās grupās, ko nosaka Darbības programmas īstenošanas stadijas: 1) plānošanas stadija: normatīvo aktu izstrāde Darbības programmas SAM īstenošanai, investīciju projektu un būvniecības ieceru dokumentāciju sagatavošana, teritorijas detalizētāka izpēte, 2) ieviešanas stadija: ietekmes uz vidi novērtējuma pasākumi (ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums, ietekmes uz vides sākotnējais izvērtējums, nosacījumu saņemšana no vides institūcijām).

Monitorings

Lai iegūtu informāciju par Darbības programmas ieviešanas rezultātiem, tās īstenošanas laikā ir jāveic plānošanas dokumenta ieviešanas monitorings, jāsastāda un jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā monitoringa ziņojums. Tā sagatavošanai izmantojami jau Darbības programmā, kā arī Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam iekļautie rādītāji, tos papildinot ar vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojošiem rādītājiem, kas sniedz priekšstatu par notikušo izmaiņu cēloņiem.

Sabiedriskā apspriešana

Darbības programmas SIVN vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana notika no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim. Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienēs formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim, tiešsaistes videokonference – 2020.gada 27.novembrī plkst. 10.00. Vides pārskatā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti, tostarp atsauksmēs par vides pārskatu sniegtie priekšlikumi un rekomendācijas, kā arī Vides pārraudzības valsts biroja atzinumā minētais.

Izstrādātāji

Plānošanas dokumentu “Darbības programma Latvijai 2021. – 2027.gadam” ir izstrādājusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija, stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu un tā ietvaros vides pārskata projektu ir sagatavojusi SIA “Grupa93”.

PIELIKUMI

1. pielikums Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
Starptautiskie vides aizsardzības mērķi	
<i>Vispārīgie mērķi</i>	
ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030	<p>Saistībā ar vides jomu noteikti šādi mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nodrošināt ūdens pieejamību un atbilstošus sanitāros apstākļus, kā arī to ilgtspējīgu pārvaldību; - Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus - Nodrošināt visiem piekļuvi uzticamaī, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu - Veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi - Saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un to resursus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību - Aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešošanas un novērst zemes degradāciju, veicināt tās atjaunošanu un apstādināt bioloģiskās daudzveidības izzušanu
Atjaunotā ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija	<p>Viens no galvenajiem stratēģijas mērķiem ir saistīts ar vides aizsardzību: „Saglabāt Zemes spēju nodrošināt dzīvību visā tās daudzveidībā, ievērot, ka planētas dabas resursi ir ierobežoti, un nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, kā arī uzlabot vides kvalitāti. Nepieļaut un mazināt vides piesārņojumu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, lai likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju.”</p>
ES Stratēģiskā programma 2019. – 2024.gadam	<p>Noteikta prioritāte “veidot klimatneitrālu, zaļu, taisnīgu un sociālu Eiropu”, t.i.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nodrošināt ES politiku atbilstību Parīzes nolīgumam - Paātrināt pāreju uz atjaunojamiem energoresursiem un palielināt energoefektivitāti - Mazināt atkarību no ārējiem avotiem, dažādot savas piegādes un ieguldīt risinājumos nākotnes mobilitātei - Celt gaisa un ūdeņu kvalitāti - Sekmēt ilgtspējīgu lauksaimniecību - Īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru ES un dalībvalstu līmenī
8.Vides rīcības programmā (VRP2027)	<p>Izstrādē. Vērtējot VRP2020 rezultātus, Eiropas Padome ir secinājusi, ka “ka steidzami ir jāveido klimatneitrāla, zaļa, taisnīga un sociāla Eiropa. Padome secinājumos uzsver, ka klimata pārmaiņas, piesārņojums, bioloģiskās daudzveidības zudums un aizvien pieaugošais slogs uz dabas resursiem apdraud pašreizējās un nākamo paaudžu labklājību un nākotnes izredzes. Padome uzsver, ka jāīsteno papildu rīcība, lai aizsargātu un atjaunotu bioloģisko daudzveidību, un 8. VRP jāiekļauj vērienīgi bioloģiskās daudzveidības mērķi.</p>
Stratēģiskais dokuments „Eiropa 2030”	<p>Izstrādē. Eiropas Padome ir secinājusi, ka nav skaidrs, vai ES izdosies sasniegt 2030. gada mērķus klimata jomā, īpaši attiecībā uz energoefektivitāti un ir ievērojami jāpaātrina rīcība ANO Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030 ietvertu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai.</p>
Vides aizsardzības mērķi klimata pārmaiņu jomā	
Pirmais vispārējais nolīgums cīņai pret klimata pārmaiņām (Parīzes nolīgums)	<p>Mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noturēt pasaules vidējās temperatūras pieaugumu būtiski zem 2°C robežas (un censties to ierobežot 1,5°C robežās)

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	<ul style="list-style-type: none"> - Sekmēt investīciju novirzi saskaņā ar oglekļa mazietilpīgu un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību - Uzlabot pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām - Sasniegt līdzsvaru starp antropogēnajām SEG emisijām un SEG emisiju piesaisti 21.gs. II pusē
ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām	<p>Galvenie mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dalībvalstu rīcības sekmēšana: mudināt visas dalībvalstis pieņemt visaptverošas pielāgošanās stratēģijas un nodrošināt finansējumu pielāgošanās spēju kāpināšanai un aktīvai rīcībai. Atbalstīt pielāgošanos klimata pārmaiņām pilsētās, uzsākot brīvprātīgas apņemšanās izpildi - “Klimatnoturības” veidošana ES līmenī, turpinot sekmēt pielāgošanos galvenajās klimata pārmaiņu ietekmei pakļautajās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un kohēzijas politikā, nodrošinot, lai Eiropas infrastruktūra kļūtu elastīgāka un sekmētu nodrošināšanos pret dabas un cilvēka izraisītām katastrofām - Pārdomātāka lēmumu pieņemšana, novēršot trūkumus zināšanās par pielāgošanos un turpinot izstrādāt Eiropas pielāgošanās platformu klimata pārmaiņām (Climate-ADAPT)
Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020.gada līdz 2030.gadam ¹³⁴	<p>ES Parīzes nolīguma saistību izpildei ir apņēmusies līdz 2030.gadam sasniegt šādus mērķus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samazināt SEG emisijas vismaz par 40% salīdzinājumā ar 1990.gada līmeni; - Uzlabot energoefektivitāti par 27% - Palielināt AER īpatsvaru līdz 27% no galapatēriņa
Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku ¹³⁵	Dokumentā atbalstīts ierosinājums līdz 2050.gadam panākt klimatneitrālu ekonomiku.
Eiropas zaļais kurss ¹³⁶	ES līderi Eiropadomes 2019.gada 11.decembra sanāksmē atkārtoti apstiprina mērķi līdz 2050.gadam panākt klimatneitralitāti.
Eiropas 2030.gada klimata politikas ieceru kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē iedzīvotāju labā ¹³⁷	Dokumentā izvirzīts ES un tautsaimniecības mēroga SEG emisiju samazināšanas mērķrādītājs, kas prasa emisijas (skaitot gan emisijas, gan piesaisti līdz 2030.gadam samazināt vismaz par 55% salīdzinājumā ar 1990.gada līmeni).
Vides aizsardzības mērķi gaisa kvalitātes jomā	
Tematiskā stratēģija par gaisa piesārņojumu	Tematiskā stratēģija paredz līdz 2020.gadam, salīdzinot ar 2000.gadu, gaisā samazināt: smalko daļiņu koncentrācijas par 75%, piezemes ozona koncentrācijas par 60%, paskābināšanos un eitrofikāciju par 55%, kas savukārt prasīs samazināt sēra dioksīda emisijas par 82%, slāpekļa oksīda emisijas par 60%, amonjaka emisijas par 27%, gaistošo

¹³⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, 21.01.2014.

¹³⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju Bankai, 18.11.2018.

¹³⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai, 11.12.2019.

¹³⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai, 17.09.2020.

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	organisko savienojumu emisijas par 51% un primārās daļiņu PM _{2,5} emisijas par 59%.
Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Programma “Tīru gaisu Eiropā”	Tajā noteiktas divas galvenās prioritātes: līdz 2020.gadam nodrošināt spēkā esošo tiesību aktu ievērošanu un sasniegt jaunus gaisa kvalitātes mērķus laika periodā līdz 2030. gadam. Programmā noteikti gaisa kvalitātes politikas mērķi 2030.gadam salīdzinājumā ar 2005.gadu: <ul style="list-style-type: none"> - Ietekme uz sabiedrības veselību (priekšlaicīga nāve daļiņu un ozona ietekmē) – samazinājums par 52% - Ekosistēmu platība, kurā pārsniegtas eitrofikācijas robežvērtības – 35%
Vides aizsardzības mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā	
Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija	Nagojā pieņemts pārskatītais stratēģiskais plāns, kurā iekļauti AICHI mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā – 20 mērķrādītāji, kas organizēti piecos stratēģiskos mērķos, lai līdz 2020.gadam panāktu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. AICHI 11.mērķī noteikts, ka “līdz 2020.gadam vismaz 17% sauszemes un iekšējo ūdens teritoriju un 10% piekrastes un jūras teritoriju, īpaši teritorijas, kam ir liela nozīme bioloģiskajā daudzveidībā un ekosistēmu pakalpojumos, tiek saglabāti, izmantojot efektīvus un vienlīdzīgi pārvaldītas, ekoloģiski reprezentatīvas un labi savienotas aizsargājamo teritoriju sistēmas, kas tiek integrētas plašākā ainavā.”
ES Biodaudzveidības stratēģija periodam līdz 2030.gadam	Stratēģijas galvenie mērķi ir: <ul style="list-style-type: none"> - Vismaz 30% Eiropas lauku teritorijas un 30% jūras zonas pārveidot par efektīvi pārvaldītām aizsargājamām teritorijām - Visā ES teritorijā atjaunot bojātās un sliktā stāvoklī esošās ekosistēmas un samazināt uz bioloģisko daudzveidību izdarīto spiedienu - Veicināt pozitīvas pārmaiņas, uzlabot pārvaldību bioloģiskās daudzveidības jomā un panākt, lai dalībvalstis īsteno savas nacionālajā politikā uzņemtās saistības
Vides aizsardzības mērķi ainavu aizsardzības jomā	
Eiropas ainavu konvencija	Konvencijas mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija attiecas gan uz sauszemes un jūras teritorijām, gan iekšējiem ūdeņiem un ietver dabiskās, kā arī lauku, pilsētu un piepilsētu teritorijas.
Vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā	
EK paziņojums “ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku”	Rīcības plāns ietver pasākumus, kas aptver visu aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa, un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otreizējām izejvielām, kā arī priekšlikumiem atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros pieņemtas vairākas direktīvas, ar kurām tika izdarīti būtiski grozījumi atkritumu apsaimniekošanas normatīvajos aktos: <ol style="list-style-type: none"> 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem 2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem 3) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/852/ES, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu <p>Īpaša uzmanība ES ir pievērsta plastmasu apsaimniekošanai. Šo tēmu aktualizē Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites</p>

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	<p>ekonomikā¹³⁸. Ziņojums par iespējām novērst ķīmisko vielu, produktu un atkritumu jomas tiesību aktu saskarē konstatētās problēmas¹³⁹ un Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 5.jūnija direktīva 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu.</p> <p>Latvijai nākamajā plānošanas periodā sasniedzamie mērķi attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu, Eiropas Parlamenta un Padomes 1994.gada 20.decembra Direktīvas 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, Padomes 1999.gada 26.aprīļa Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem un tajās 2018.gadā veiktajiem grozījumiem, kā arī direktīvas 2019/904 /ES un vairākām citām direktīvām, kas regulē konkrētas atkritumu plūsmas. Latvijai attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu saistoši ir arī citas ES direktīvās noteiktie mērķi. Skatīt šī pielikuma 1.tabulā.</p>
Mērķi mobilitātes jomā	
<p>Komisijas paziņojums “Eiropa kustībā: Programma sociāli taisnīgai pārejai uz tīru, konkurētspējīgu un savienotu mobilitāti visiem”(COM(2017)0283)¹⁴⁰</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aicina veicināt ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānus un ilgtspējīgas lauku mobilitātes plānus - Aicina, lai cilvēki tiktu mudināti pieņemt ilgtspējīgas mobilitātes ieradumus ar ekonomiskiem stimuliem, kā arī veicinot izpratni par atsevišķu transporta veidu ietekmi uz vidi un koordinējot un attīstot transporta pakalpojumus ar zemu oglekļa emisiju, piemēram, sabiedrisko transportu, kā arī attīstot vai uzlabojot infrastruktūru videi draudzīgai mobilitātei (iešana ar kājām, riteņbraukšana utt.), lai cilvēkiem dotu alternatīvu autotransportam; norāda uz nepieciešamību finansēt projektus, lai sekmētu vietējo un reģionālo mobilitāti ar zemām oglekļa dioksīda emisijām, piemēram, pilsētas velosipēdu sistēmas - Aicina veicināt efektīvus un videi draudzīgus loģistikas risinājumus, lai labāk tiktu galā ar prognozējamo pieaugošo kravu pārvadājumu pieprasījumu
Vides aizsardzības mērķi Baltijas jūras reģionā	
<p>ES stratēģija Baltijas jūras reģionam¹⁴¹</p>	<p>Stratēģija ir pirmā ES iekšējā stratēģija Eiropas makroreģionam, kuras pamatā ir inovatīva un integrēta ilgtermiņa pieeja ES politiku īstenošanai Baltijas jūras reģionā. Tā aptver astoņas ES dalībvalstis Baltijas jūras reģionā – Dāniju, Igauniju, Latviju, Lietuvu, Poliju, Somiju, Vāciju un Zviedriju.</p> <p>Kopš 2012.gada ir definēti trīs vispārējie stratēģijas mērķi – ‘Glābt jūru’, ‘Apvienot reģionu’ un ‘Celt labklājību’. Zem katra no vispārējiem mērķiem ir definēti apakšmērķi, kas precizē sasniedzamo rezultātu. Vispārējo mērķu sasniegšanai noteikti uzdevumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veicināt vides ilgtspēju reģionā; - Kāpināt Baltijas jūras reģiona ekonomisko izaugsmi un labklājību

¹³⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā COM/2018/028 final; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1516265440535&uri=COM%3A2018%3A28%3AFIN>

¹³⁹ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: iespējas novērst ķīmisko vielu, produktu un atkritumu jomas tiesību aktu saskarē konstatētās problēmas (COM/2018/032 final); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1552489350375&uri=CELEX%3A52018DC0032>

¹⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A52017DC0283>

¹⁴¹ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, 2009.

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes	
	<ul style="list-style-type: none"> - Sekmēt Baltijas jūras reģiona pieejamību un pievilcību - Vairogt Baltijas jūras reģiona drošību <p>Stratēģijas īstenošana balstās uz Rīcības plānu, kurš tiek regulāri atjaunots. 2017.gada 29.martā EK izplatīja Rīcības plāna aktualizētu redakciju¹⁴², kurā ir ietvertas 13 politikas jomas un 4 horizontālās darbības.</p>	
Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību – Helsinku konvencija (HELCOM) (1974., 1992.).	Helsinku konvencija apvieno visas valstis, kuras apdzīvo Baltijas jūras krastu, kopīgi darboties pret jūras piesārņojumu. Konvencijas mērķis – samazināt, aizkavēt un novērst Baltijas jūras vides piesārņošanu, sekmēt Baltijas jūras vides atveseļošanu un tās ekoloģiskā līdzsvara uzturēšanu.	
Nacionālie vides aizsardzības mērķi		
Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija2030)	Latvija2030 kā vienu no mērķiem izvirza - būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā, nosakot tādas prioritāros ilgtermiņa rīcības virzienus, kā dabas kapitāla pārvaldība, tirgus instrumentu izveide ekosistēmu pakalpojumiem, dabas aktīvu kapitalizēšana un ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.	
Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam ¹⁴³	Stratēģijas virsmērķis: Latvijas klimatneitralitāte 2050.gadā. Stratēģijā ir noteikti divi stratēģiski mērķi: <ul style="list-style-type: none"> - SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros - CO₂ piesaistes palielināšana 	
Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam ¹⁴⁴	Plāna virsmērķis ir mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu. Tā sasniegšanai ir izvirzīti pieci stratēģiskie mērķi: <ul style="list-style-type: none"> - Cilvēku dzīvība, veselība un labklājība, neatkarīgi no dzimuma, vecuma un sociālās piederības, ir pasargāta no klimata pārmaiņu nelabvēlīgas ietekmes - Tautsaimniecība spēj pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un izmantot klimata pārmaiņu sniegtās iespējas - Infrastruktūra un apbūve ir klimatnoturīga un plānota atbilstoši iespējamiem klimata riskiem - Latvijas daba un kultūrvēsturiskās vērtības ir saglabātas un klimata pārmaiņu negatīvā ietekme uz tām – mazināta - Ir nodrošināta zinātniskajā argumentācijā balstīta informācija, tai skaitā monitorings un prognozes, kas veicina pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektu integrēšanu nozaru politikā un teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, kā arī sabiedrības informēšanu 	
Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam ¹⁴⁵	Plānā ir iekļauti mērķi visām ES Enerģētikas Savienības dimensijām, kuras nosaka ES tiesību akti. Līdz 2030. gadam noteikti nacionālās politikas mērķi:	
	SEG emisiju samazināšanas mērķis (% pret 1990.gadu):	-65
	Ne-ETS darbības (% pret 2005.gadu):	-6
	ZIZIMM uzskaites kategorijas (milj.t.):	-3,1
	Transporta enerģijas aprites cikla SEG emisiju intensitātes samazinājums (%)	- ≥6
Enerģijas, kas ražota no AER īpatsvars enerģijas bruto gala patēriņā (%):	50	

¹⁴² Commission Staff Working Document European Union Strategy for the Baltic Sea Region Action Plan, 2017.

¹⁴³ https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_lv_lv.pdf

¹⁴⁴ Ministru kabineta 2019.gada 17.jūlija rīkojums Nr.380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030.gadam”

¹⁴⁵ Ministru kabineta 2020.gada 4.februāra rīkojums Nr.46 Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030.gadam <https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam>

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes	
	Enerģijas, kas ražota no AER, īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā transportā (%):	7 ¹⁴⁶
	Moderno biodegvielu īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā transportā (%):	3,5
	Valsts obligātais mērķis – uzkrātais gala enerģijas ietaupījums (Mtoe):	1,76
	Ēku atjaunošanas mērķis (kopā renovēti, m ²):	500 000
	Importa īpatsvars bruto iekšzemes enerģijas patēriņā (t.sk. bunkurēšana) (%):	30 – 40
	Starpsavienojumu jauda (% pret uzstādīto Ieguldījumi P&A (% no IKP):	>3
	Globālās konkurētspējas indekss (vieta pasaulē):	augstāk par 42
Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns ¹⁴⁷	<p>Plānā ietverti mērķi katram rīcības virzienam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kūdras nozares virzībai uz klimatneitralitāti mērķis ir samazināt SEG emisijas un veicināt to piesaisti, kas saistītas ar mitrāju platībām, kur notikusi kūdras ieguve, kā arī sniegt ieguldījumu vides un dabas kvalitātes uzlabošanā un nerekultivēto vēsturisko kūdras ieguves vietu atgriešanā ekonomiskajā apritē, veicinot zaļo ekonomiku - Atbalsta uzņēmējdarbībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras attīstībai virzībā uz klimatneitralitāti mērķis ir nodrošināt pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku industriālajās zonās ar augstu energopatēriņu, sekmējot uzņēmumu transformāciju un klimatam draudzīgu darba vietu saglabāšanu vai jaunu izveidi - Uzņēmējdarbības “zaļināšanas” pasākumu mērķis ir veicināt komersantu pāreju uz energoefektīvākiem risinājumiem un veicināt AER plašāku lietojumu komersantiem - Bezizmešu mobilitātes veicināšanas pašvaldībās mērķis ir īstenot ilgtspējīgus mobilitātes risinājumus, attīstot multimodālu transporta sistēmu, nodrošinot iedzīvotājiem drošu, videi draudzīgu, iekļaujošu, kvalitatīvu un mūsdienu prasībām atbilstošu pārvietošanos - Prasmju attīstības, pilnveides un pārkvalifikācijas piedāvājuma attīstības mērķis ir izveidot atbilstošu prasmju attīstības, pilnveides vai pārkvalifikācijas piedāvājumu, paplašinot pieaugušo izglītības iespējas un īsā cikla izglītības programmu pieejamību reģionos saskaņā ar komersantu pieprasījumu. 	
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam	<p>Plānā noteikti šādi nacionālie mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību - Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu - Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī 	

¹⁴⁶ moderno biodegvielu un biogāzes – biodegvielu un biogāzes, kas ražotas no Direktīvas 2018/2001 IX pielikuma A daļā uzskaitītajām izejvielām, AER elektroenerģijas, un citas biodegvielas, kas nav biodegvielas, bioloģiskais šķidrās kurināmās vai biomasas degvielas, kas ražotas no pārtikas vai dzīvnieku barības kultūraugiem, izmantošanas mērķis

¹⁴⁷ <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40503179>

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	<p>tiek atgriezti vidē noderīgā veidā, un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā
Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam	<p>Plānā izvirzīts mērķis: “Aprites ekonomikas ieviešana un attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību.” Līdz 2027.gadam sasniegti šādi rezultatīvie rādītāji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pieaugusi resursu produktivitāte (no 0,90 euro/kg uz 1,55 euro/kg) - Pieaudzis materiālu apritīgums (no 6,6% uz 11,0%) - Pieaugusi sabiedrības izpratne un līdzdalība aprites ekonomikas ieviešanā (<i>Eurobarometer</i> u.c. aptauju rezultāti)
Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam	<p>Plāna mērķis ir samazināt gaisa piesārņojuma radīto negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī samazinātu izmaksas un zaudēto darba laiku, ko veselības problēmu un ārstu apmeklējumu dēļ rada gaisa piesārņojums. Tā sasniegšanai izvirzīti 2 mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nodrošināt Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpildi laika periodā no 2020. – 2030.gadam - Panākt cilvēku veselības aizsardzībai atbilstošu gaisa kvalitāti pilsētās, kur tiek veikti gaisa kvalitātes mērījumi <p>Mērķiem noteiktos progress rādītājus skatīt 2.tabulā.</p>
Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam	<p>Plānā mērķis ir uzlabot ūdenssaimniecības pakalpojumu efektivitāti, nodrošinot atbilstošas infrastruktūras jaudas, uzlabojot darbības efektivitāti, lai nodrošinātu atbilstību Komunālo notekūdeņu direktīvas 91/271/EEK prasībām.</p>
Ūdensapgādes investīciju plānu 2021. – 2027.gadam	<p>Plānā mērķis ir esošās ūdens apgādes pakalpojuma infrastruktūras uzlabošana un atjaunošana.</p>
Transporta attīstības pamatnostādnes 2021 – 2027.gadam	<p>Transporta politikas mērķis ir integrēta transporta sistēma, kas nodrošina drošu, efektīvu, viedu un ilgtspējīgu mobilitāti, veicina valsts ekonomisko izaugsmi, reģionālo attīstību un dod ieguldījumu pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni. Mērķis noteikts saskaņā ar vienu no Eiropas zaļā kursa 10 elementiem – paātrināt pāreju uz ilgtspējīgu un viedu mobilitāti.</p>

1.pielikums 1.tabula

ES direktīvās noteiktie būtiskākie atkritumu apsaimniekošanas mērķi laika posmam līdz 2035.gadam

Nr.	Atkritumu kategorijas	Atkritumu apsaimniekošanas mērķi pa gadiem, %				
		2023	2025	2029	2030	2035
Direktīva 2008/98/EK						
1.	Izveidota dalītās savākšanas sistēma:					
1.1.	bioloģiskajiem atkritumiem	X				
1.2.	tekstilatkritumiem		X			
1.3.	sadzīves bīstamajiem atkritumiem		X			
2.	Pārstrādātie sadzīves atkritumu daudzumi (% no radītā)		55	-	60	65
Direktīva 1994/62/EK						
3.	Pārstrādātie kopējie izlietotā iepakojuma daudzumi (% no radītā), tai skaitā:		65		70	
3.1.	Plastmasa		50		55	
3.2.	Koks		25		30	
3.3.	Metāli		70		80	

Nr.	Atkritumu kategorijas	Atkritumu apsaimniekošanas mērķi pa gadiem, %				
		2023	2025	2029	2030	2035
3.4.	Alumīnijs		50		60	
3.5.	Stikls		70		75	
3.6.	Papīrs & kartons		70		85	
Direktīva 2019/904/ES						
4.	Savāktais vienreiz lietojamās plastmasas dzērienu taras atkritumu apjoms (% no attiecīgajā gadā tirgū laistās attiecīgās taras apjoma)		77	90		
Direktīva 1999/31/EK						
5.	Poligonos apglabātais sadzīves atkritumu daudzums (% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma)					10

Avots: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. VARAM

1.pielikums 2.tabula

Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020. – 2030.gadam noteiktajiem mērķiem izvirzītie progressa rādītāji

2A tabula Mērķim 1 “Nodrošināt Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpildi laika periodā no 2020. – 2030.gadam” izvirzītie progressa rādītāji

Nr.	Progressa rādītājs	Mērķa vērtība 2020	Mērķa vērtība 2025	Mērķa vērtība 2030
1.	NH ₃ samazinājums % pret 2005.gadu	1%	1%	1%
2.	NO _x samazinājums % pret 2005.gadu	32%	33%	34%
3.	Daļiņu PM _{2,5} samazinājums % pret 2005.gadu	16%	30%	43%
4.	NMGOS samazinājums % pret 2005.gadu	27%	33%	38%
5.	SO ₂ samazinājums % pret 2005.gadu	8%	27%	46%

2B tabula Mērķim 2 “Panākt cilvēku veselības aizsardzībai atbilstošu gaisa kvalitāti pilsētās, kur tiek veikti gaisa kvalitātes mērījumi” izvirzītie progressa rādītāji:

Nr.	Progressa rādītājs	Mērķa vērtība 2020. – 2030.gadam
1.	Rīgā netiek pārsniegts gaisa kvalitātes augšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis nevienai gaisu piesārņojošajai vielai ¹⁴⁸	Netiek pārsniegts augšējais sliekšnis
2.	Rēzeknē netiek pārsniegts gaisa kvalitātes augšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis nevienai gaisu piesārņojošajai vielai	Netiek pārsniegts augšējais sliekšnis
3.	Liepāja netiek pārsniegts gaisa kvalitātes augšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis nevienai gaisu piesārņojošajai vielai	Netiek pārsniegts augšējais sliekšnis

¹⁴⁸ Augšējie piesārņojuma novērtēšanas sliekšņi noteikti Ministru kabineta 2009.gada 3.novembra noteikumos Nr.1290 “Noteikumi par gaisa kvalitāti”

2. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi aspekti

Nr.	Prioritāte	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
1. politikas mērķis “Konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību”			
1.1.	Pētniecība un prasmes	1.1.1.SAM “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā”	Ietekme nav identificēta
		1.1.2.SAM “Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai”	Ietekme nav identificēta
1.2.	Atbalsts uzņēmējdarbībai	1.2.1.SAM “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem”	Ietekme nav identificēta
		1.2.2.SAM “Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai”	Ietekme nav identificēta
		1.2.3.SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām”	Atkarībā no uzņēmējdarbības veida, kas saņem atbalstu, tieša vai netieša ietekme uz vides kvalitātes aspektiem: klimata pārmaiņas, virszemes ūdeņu kvalitāte, gaisa kvalitāte, augsnes un grunts kvalitāte, pazemes ūdeņu kvalitāte, cilvēku veselību, kā arī ietekme uz resursu racionālu izmantošanu
1.3.	Digitalizācija	1.3.1.SAM “Izmantot digitalizācijas priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm”	Digitālo pakalpojumu attīstībai ir sagaidāma netieša ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisiju mazināšanu
1.4.	“Digitālā savienojamība”	1.4.1.SAM: “Uzlabot digitālo savienojamību”	Transporta mazināšanai digitālās savienotības rezultātā sagaidāma netieša ietekme uz gaisa kvalitāti, it īpaši pilsētās, SEG emisiju mazināšanu, arī uz resursu izmantošanu
2. politikas mērķis “Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte”			
2.1.	Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām	2.1.1.SAM “Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana”	Ēku energoefektivitātes paaugstināšana būs saistīta ar tiešu ietekmi uz SEG emisiju mazināšanu, dabas resursu racionālas izmantošanas paaugstināšanu. Ja energoefektivitātes pasākumi tiek veikti kultūras mantojuma objektos – ietekme uz kultūras mantojumu. AER attīstība no biomasas – ietekme uz bioloģisko daudzveidību, ainavu. SAM īstenošana ietekmēs ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelņu gaisa kvalitāti.
		2.1.2.SAM “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana”	Kompetences un kapacitātes celšanai AER un gaisa piesārņojuma jautājumos – netieša ietekme uz gaisa kvalitāti un klimatneitralitāti. Saules elektroenerģijas izmantošanas paaugstināšanai, biogāzes iekārtu ieviešanai – tieša ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti, dabas resursu izmantošanu.

Nr.	Prioritāte	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
			Ja biogāzes ražošanai izmanto notekūdeņus, sadzīves atkritumus, biomasu – tieša ietekme uz virszemes un pazemes (gruntsūdeņu) ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti.
		2.1.3.SAM “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām”	Daudzfunkcionālu zaļās un zilās infrastruktūras, kombinētu hidrotehnisko risinājumu risinājumu ieviešanai plūdu risku novēršanai un pielāgošanās tiem, krasta erozijas risku novēršanas, VUGD tehniskās kapacitātes uzlabošanas pasākumiem ir sagaidāma tieša vai netieša ietekme uz klimatnoturības paaugstināšanu, virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu, gaisa, augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu, ainavu, cilvēku veselību un drošību, kā arī dabas resursu aizsardzību.
2.2.	Vides aizsardzība un attīstība	2.2.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību”	Notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas pasākumi, dzeramā ūdens autormonitorings, kanalizācijas tīklu modernizācija un jaunu tīklu izbūve būs saistīta ar tiešu vai netiešu ietekmi uz virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu, augsnes kvalitāti, SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņām) bioloģisko daudzveidību, cilvēku veselību un dabas resursu aizsardzību.
		2.2.2.SAM “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”	Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas, to dalītās vākšanas, notekūdeņu dūņu pārstrādes, sadzīves atkritumu poligonu pārkvalifikācijas, aprites ekonomikas principu ieviešanas ietekme tieši būs saistīta ar SEG un gaisa piesārņojuma emisijām, resursu izmantošanu, netieši – arī ar ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu, augsnes kvalitāti, kā arī ainavu un bioloģisko daudzveidību.
		2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu”	Plānotajai vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai ietekmes aspekti: tieši – augsnes, virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes uzlabošana, netieši – cilvēku veselība uzlabošana. Pasākumiem bioloģiskās daudzveidības veicināšanai un saglabāšanai <i>NATURA 2000</i> teritorijās, t.sk to plānošanai – tieša ietekme uz bioloģisko daudzveidību. Gaisa piesārņojuma mazināšanu pasākumu īstenošana- tieši ietekmēs gaisa kvalitāti pilsētās Sadedzināšanas iekārtu nomaiņa, to aprīkošana ar – tieši ietekmēs gaisa kvalitāti, SEG emisijas apjomus. Vides izglītību un monitoringa sistēmas veicinoši pasākumi – netieši ietekmēs vides kvalitātes aspektus, bioloģisko daudzveidību, resursu izmantošanu
2.3.	Ilgtspējīga mobilitāte	2.3.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās”	Energoefektivitātes paaugstināšanai, veicot pasažieru pārvadājumu vilcienu sastāva atjaunošanu, dzelzceļa infrastruktūras modernizācijai, multimodāla sabiedriskā transporta tīkla attīstībai kopā ar “Park & ride” infrastruktūras attīstību, veloinfrastruktūras attīstībai, viedo tehnoloģiju ieviešanai satiksmes plūsmas regulēšanā ir sagaidāma tieša vai netieša ietekme uz gaisa kvalitāti, it īpaši pilsētās, SEG emisiju mazināšanu, arī uz resursu izmantošanu. Sagaidāma netieša pozitīva ietekme uz cilvēku veselību.
3.politikas mērķis “Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību”			

Nr.	Prioritāte	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
3.1.	Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	3.1.1.SAM “Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteligentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru”	Valsts galveno autoceļu un dzelzceļa TEN-T tīkla pārbūvei un jaunam posmam būvniecībai ir sagaidāma tieša vai netieša ietekme uz SEG emisijām (klimata pārmaiņas), gaisa kvalitāti, cilvēka veselību, resursu izmantošanu. Rīgas pilsētas transporta infrastruktūras izbūvei un pārbūvei, veidojot integrētu transporta sistēmu un uzlabojot transporta infrastruktūras tehniskos parametrus un satiksmes drošību sagaidāma tieša ietekme uz gaisa kvalitāti un cilvēka veselību.
		3.1.2.SAM “Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteligentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti”	Starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru sasaiste ar TEN-T autoceļu tīklu, izbūvējot trūkstošos posmus, ir saistīta ar tiešu vai netiešu ietekmi uz SEG emisijām (klimata pārmaiņas), gaisa kvalitāti, cilvēka veselību, resursu izmantošanu. Pasākumu realizācijai Rīgā sagaidāma tieša ietekme uz gaisa kvalitātes uzlabošanu, trokšņa mazināšanu, SEG emisiju samazināšanu Rīgas centrā. Lielo ostu publiskās infrastruktūras attīstība, tajā skaitā videi draudzīgas ostas infrastruktūras attīstība - ar tiešu vai netiešu ietekmi uz SEG emisijām (klimata pārmaiņas), ūdeņu kvalitāti, gaisa kvalitāti, cilvēka veselību, resursu izmantošanu.
4.politikas mērķis “Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pilāru”			
4.1.	Veselības veicināšana un aprūpe	4.1.1.SAM “Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei un stiprināt veselības sistēmu”	Ietekme nav identificēta
		4.1.2.SAM “Veicināt darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmumu pielāgošanos pārmaiņām, aktīvu un veselīgu novecošanos, kā arī veicināt veselīgu un labi pielāgotu darba vidi veselības risku novēršanai”	Ietekme nav identificēta
		4.1.3.SAM “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, uzlabojot veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju”	Ietekme nav identificēta
4.2.	Izglītība, prasmes un mūžizglītība	4.2.1.SAM “Uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītībā, mācībās un mūžizglītībā, attīstot infrastruktūru, tostarp stiprinot tālmācību, tiešsaistes izglītību un mācības”	Ietekme nav identificēta
		4.2.2.SAM “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgum, lai atbalstītu pamatprasmju, tostarp digitālo prasmju, apguvi”	Ietekme nav identificēta
		4.2.3.SAM “Veicināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un to pabeigšanu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām	Ietekme nav identificēta

Nr.	Prioritāte	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
		grupām, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz pat vispārējai, profesionālajai un augstākajai izglītībai, kā arī pieaugušo izglītībā un mācībās, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem”	
		4.2.4.SAM “Veicināt mūžizglītību, jo īpaši paredzot elastīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanās iespējas visiem, ņemot vērā digitālās prasmes, labāk paredzot pārmaiņas un jaunas prasības pēc prasmēm, kas balstītas uz darba tirgus vajadzībām, atvieglojot karjeras maiņu un veicinot profesionālo mobilitāti”	Ietekme nav identificēta
4.3.	Nodarbinātība un sociālā iekļaušana	4.3.1.SAM “Veicināt sociāli atstumto kopienas, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļu un sociālo pakalpojumu jomā”	Ietekme nav identificēta
		4.3.2.SAM “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”	Investīcijām kultūras telpas attīstībā ir sagaidāma tieša un netieša ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību. Ja SAM ieviešanu risina vienlaikus arī 2.1.prioritātes ietvaros, tad arī ietekme uz SEG emsiju mazināšanu (klimata pārmaiņas).
		4.3.3.SAM “Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu, ilgstošo bezdarbnieku un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, kā arī neaktīvo personu piekļuvi nodarbinātībai, veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku”	Ietekme nav identificēta
		4.3.4.SAM “Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbinātību”	Ietekme nav identificēta
		4.3.5.SAM “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp veicināt sociālās aizsardzības pieejamību; uzlabot veselības aprūpes sistēmu un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju”	Ietekme nav identificēta
		4.3.6.SAM “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju”	Ietekme nav identificēta

Nr.	Prioritāte	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
5.politikas mērķis “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”			
5.1.	Reģionu līdzsvarota attīstība	5.1.1.SAM “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”	Plānotajiem kompleksajiem ieguldījumiem līdzsvarotas reģionālas attīstības veicināšanai uzņēmējdarbības veicināšanā, infrastruktūras, t.sk zaļu ārtelpas risinājumu attīstībā, pašvaldības kapacitātes veicināšanā reģionālajā līmenī ir sagaidāma tieša un netieša ietekme uz vides kvalitātes, klimata pārmaiņu aspektiem, kā arī cilvēku veselību, resursu izmantošanu, kā arī bioloģisko daudzveidību, ainavu un kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību.
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas			
6.1.	Pāreja uz klimatneitralitāti	6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos”	Atkarībā no pasākuma veida, kas saņem atbalstu, tieša vai netieša ietekme uz vides kvalitātes aspektiem: klimata pārmaiņas (SEG emisijas), virszemes ūdeņu kvalitāte, gaisa kvalitāte, augsnes un grunts kvalitāte, pazemes ūdeņu kvalitāte, cilvēku veselību, kā arī ietekme uz resursu apriti un racionālu izmantošanu.

3. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi novērtējuma apkopojums

Nr.	Prioritāte	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība ¹⁴⁹ , drošība	Resursu izmantošana	
1.1.	Pētniecība un prasmes	1.1.1.SAM “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
		1.1.2.SAM “Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
1.2.	Atbalsts uzņēmējdarbībai	1.2.1.SAM “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
		1.2.2.SAM “Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		1.2.3.SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām”	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla
1.3.	Digitalizācija	1.3.1.SAM “Izmantot digitalizācijas priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm”	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
1.4.	Digitālā savienojamība	1.4.1.SAM: “Uzlabot digitālo savienojamību”	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	
2.1.	Klimata pārmaiņu mazināšana	2.1.1.SAM “Energiefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana”	Pozitīva Tieša Vidēja t.	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Negatīva Tieša	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Negatīva Tieša	Pozitīva Negatīva Tieša	Pozitīva Negatīva Tieša	Pozitīva Netieša Vidēja t.	Pozitīva Tieša Vidēja t.	

¹⁴⁹ Vērtēti tiek vides aspekti, kas nosaka dzīves vides kvalitāti (gaisa kvalitāte, dzeramā ūdens kvalitāte, augsnes kvalitāte, ūdeņu kvalitāte, vides troksnis u.c.) un cilvēku drošību

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma. Vides pārskats

Nr.	Prioritāte	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība ¹⁴⁹ , drošība	Resursu izmantošana
	na un pielāgošanās klimata pārmaiņām		Ilgtermiņa		Vidēja t. Ilgtermiņa			Vidēja t. Ilgtermiņa	Ilgtermiņa	Vidēja t. Ilgtermiņa	Ilgtermiņa	Ilgtermiņa
		2.1.2.SAM “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana”	Pozitīva Tieša Negatīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Negatīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Negatīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa
		2.1.3.SAM “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām”	Pozitīva Tieša Negatīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa
2.2.	Vides aizsardzība un attīstība	2.2.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību”	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa
		2.2.2.SAM “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Ilgtermiņa
		2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu”	Pozitīva Tieša Negatīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Netieša	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa
2.3.	Ilgspējīga mobilitāte	2.3.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās”	Pozitīva Tieša Negatīva Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Tieša Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa
3.1.	Ilgspējīga TEN-T infrastruktūra	3.1.1.SAM “Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteligentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru”	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Tieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa
		3.1.2.SAM “Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteligentu un intermodālu mobilitāti	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa

Nr.	Prioritāte	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība ¹⁴⁹ , drošība	Resursu izmantošana	
		nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti”						Ilgtermiņa	Ilgtermiņa				
4.1.	Veselības veicināšana un aprūpe	4.1.1.SAM “Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei un stiprināt veselības sistēmu”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
		4.1.2.SAM “Veicināt darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmumu pielāgošanos pārmaiņām, aktīvu un veselīgu novecošanos, kā arī veicināt veselīgu un labi pielāgotu darba vidi veselības risku novēršanai”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.1.3.SAM “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, uzlabojot veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
4.2.	Izglītība, prasmes un mūžizglītība	4.2.1.SAM “Uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītībā, mācībās un mūžizglītībā, attīstot infrastruktūru, tostarp stiprinot tālmācību, tiešsaistes izglītību un mācības”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
		4.2.2.SAM “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgum, lai atbalstītu pamatprasmju, tostarp digitālo prasmju, apguvi”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.2.3.SAM “Veicināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un to pabeigšanu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027.gada plānošanas perioda darbības programma. Vides pārskats

Nr.	Prioritāte	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība ¹⁴⁹ , drošība	Resursu izmantošana	
		aprūpes līdz pat vispārējai, profesionālajai un augstākajai izglītībai, kā arī pieaugušo izglītībā un mācībās, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem”											
		4.2.4.SAM “Veicināt mūžizglītību, jo īpaši paredzot elastīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanās iespējas visiem, ņemot vērā digitālās prasmes, labāk paredzot pārmaiņas un jaunas prasības pēc prasmēm, kas balstītas uz darba tirgus vajadzībām, atvieglojot karjeras maiņu un veicinot profesionālo mobilitāti”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
4.3.	Nodarbinātība un sociālā iekļaušana	4.3.1.SAM “Veicināt sociāli atstumto kopien, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļu un sociālo pakalpojumu jomā”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
		4.3.2.SAM “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	
		4.3.3.SAM “Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu, ilgstošo bezdarbnieku un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, kā arī neaktīvo personu piekļuvi nodarbinātībai, veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.3.4.SAM “Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta

Nr.	Prioritāte	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība ¹⁴⁹ , drošība	Resursu izmantošana
		iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbināmību”										
		4.3.5.SAM “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp veicināt sociālās aizsardzības pieejamību; uzlabot veselības aprūpes sistēmu un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.3.6.SAM “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
5.1.	Reģionu līdzsvarota attīstība	5.1.1.SAM “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību”	Pozitīva Negatīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa
6.1.	Pāreja uz klimatneitralitāti	6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos”	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa

SAM ieviešanā ir identificētas negatīvas, īstermiņa, tiešas un netiešas ietekmes uz vides kvalitātes (troksnis, gaisa piesārņojums, vibrācijas, ūdeņu piesārņojuma riski u.c.) aspektiem, cilvēka veselību un resursu izmantošanu, kas izpaudīsies SAM ieviešanas vietās. Ņemot vērā to, ka atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei konkrētas projektu ieviešanas vietas nav zināmas, tās Darbības programmas realizācijas laikā izpaudīsies 7 gadu sadalījumā, t.i. ne vienlaicīgi, kā arī to, ka tās ir lokālas un īslaicīgas ietekmes, šajā SIVN būvdarbu ietekme ir vērtēta kā nebūtiska. Būvdarbu ietekmes turpmāk ir vērtējamās detalizētāk, ja konkrētajam projektam saskaņā normatīvo aktu prasībām tiek veikts sākotnējais izvērtējums, ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums. Ieviešot Darbības programmu, ir jāplāno pasākumi būvdarbu negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

4. pielikums Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
Sabiedriskās apspriešanas sanāksme, 2020. gada 23. novembris – 2020. gada 27. novembris, videokonference 2020. gada 27.novembrī plkst. 10:00		
<i>Jautājums:</i> kāpēc tiek pieņemts, ka 1.2.3.specifiskā atbalsta mērķis veicinātu izaugsmi un konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu mazajos un vidējos uzņēmumos t.sk., caur produktivitāti veicinošām investīcijām un ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, jo tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti, ja darbības programmā nav norādīts, ka visām šīm jaunajām aktivitātēm tiks piemērota klimata neitralitātes vai nekaitēšanas vides kritēriji.	Ņemts vērā	Precizēts 1.2.3. SAM vērtējums Vides pārskata 6.1. nodaļā.
Atsauksmes par Vides pārskata projektu		
Tieslietu ministrija, 27.11.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: Pasts@fm.gov.lv		
Tieslietu ministrija ir izskatījusi ar Finanšu ministrijas š.g. 3. novembra e-pastu “Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu” atsūtīto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un to saskaņo, nesniedzot komentārus un priekšlikumus.	Pieņemts zināšanai	
Ārlietu ministrija, 24.11.2020. vēstule Nr.MV-N/2751		
Aizsardzības ministrija ir izskatījusi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un atbalsta to bez komentāriem un priekšlikumiem.	Pieņemts zināšanai	
Labklājības ministrija, 06.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: elina.drazniece@fm.gov.lv un citiem adresātiem Finanšu ministrijā		
Lūdzam veikt precizējumus pārskata 2.tabulā “Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti” attiecībā uz ieguldījumu priekšnosacījumu “Darba tirgus politika un Sociālā iekļaušana un nabadzības mazināšana”, iekļaujot Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, kā arī aktuālo informāciju par nozares plānošanas dokumentu apspriešanu un apstiprināšanu.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.tabula.
Latvijas Pašvaldību savienība, 23.11.2020. vēstule Nr.202011/SAN2860/NOS811		
Latvijas Pašvaldību savienība ir iepazinusies ar ES fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu (turpmāk – Pārskata projekts) un konceptuāli piekrīt tajā izdarītajiem secinājumiem par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešo un netiešo ietekmi uz vidi. Vienlaikus izsakām sekojošus komentārus:		

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
1. Pārskata projekta 57.lpp. ir minēts, ka “cita starpā plānā plānota sadzīves atkritumu reģionu robežu un sadzīves atkritumu poligonu funkciju pārskatīšana, pārejot no desmit sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģioniem uz pieciem, lai efektīvāk izmantotu resursus un sasniegtu jaunus atkritumu apsaimniekošanas mērķus”. Vēršam uzmanību, ka diskusijas par šo jautājumu joprojām turpinās un lēmums par sadzīves atkritumu reģionu skaitu nav pieņemts;	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.2.5. nodaļa.
2. Vēršam uzmanību uz to, ka aprites ekonomika nav tikai atkritumu apsaimniekošana, kā to var secināt Pārskata projekta 71.lpp. sadaļā par 2.2.2.SAM “Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana”;	Pieņemts zināšanai	2.2.2.SAM tiešās ietekmes vērtējums sniegts vides pārskata 5. tabulā, netiešās – 6. tabulā.
3. Attiecībā uz risinājumiem negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai, Pārskata projektā minēts, ka “pirms jaunu objektu izveides, kas potenciāli varētu radīt negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, biotopu un sugu apdraudējumu, ieteicams veikt teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizētāku izpēti” (78.lpp.). Ir saprotams, ka lēmumam par konkrētās darbības akceptēšanu ir jābūt argumentētam, taču vēršam uzmanību, ka valstī projekta “Dabas skatīšana” ietvaros ir beigusies ES nozīmes biotopu kartēšana, tādēļ datiem, uz kā pamata pieņemt lēmumu, jau ir jābūt pieejamiem un šāda teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizēta izpēte būtu nepieciešama vien atsevišķos, pamatotos izņēmuma gadījumos.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 8. nodaļa.
Iekšlietu ministrija, 9.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: astrida.celmina@fm.gov.lv>		
Ar MK 2020.gada 26.augusta rīkojumu Nr.476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu" ir apstiprināts Valsts civilās aizsardzības plāns, lūdzam attiecīgi precizēt Vides pārskata projektā minēto informāciju.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.tabula.
Satiksmes ministrija, 03.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: Pasts@fm.gov.lv		
Satiksmes ministrija ir izskatījusi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un sniedz šādus priekšlikumus:		
1. Vides pārskata sadaļā “Ievads” pirmajā teikumā norādīts, ka “Darbības programma Latvijai 2021. – 2027.gadam ir galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments”. Lūdzam precizēt redakciju, jo saskaņā ar Attīstības plānošanas likumu, kas nosaka attīstības plānošanas sistēmu, hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Nacionālais attīstības plāns. Iesakām teikumu izteikt šādā redakcijā: “Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam ir valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kas izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem.”	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata sadaļa “Ievads”

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
<p>2. Vides pārskata 2.tabulā “Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti” aiz teksta “Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (SM) – notiek izvērtējums” lūdzam svītrot vārdus un skaitļus “plānots apstiprināt 12.2020.”.</p> <p>Paskaidrojam, ka šobrīd Transporta attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam projekts (turpmāk – pamatnostādņu projekts) un tā Vides pārskats tiek precizēti, ņemot vērā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros saņemtos priekšlikumus. Pēc dokumentu precizēšanas, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, tie tiks iesniegti atzinuma sniegšanai Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk – VPVB). Saskaņā ar noteikumu 21.punktu VPVB atzinumu sniedz 30 dienu laikā.</p> <p>Ņemot vērā iepriekš minēto, pamatnostādņu projektu nebūs iespējams iesniegt apstiprināšanai Ministru kabinetā līdz šā gada beigām.</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.tabula.
<p>3. Vides pārskata 15.lpp. lūdzam precizēt informāciju par pamatnostādņu projektā izvirzītajiem rīcības virzieniem.</p> <p>Pamatnostādņu projektā izvirzīti pieci rīcības virzieni, nevis, kā norādīts Vides pārskatā – divi rīcības virzieni. Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam Vides pārskatu precizēt, iekļaujot šādu informāciju: “Pamatnostādņēs noteikti šādi sasniedzamie politikas rezultāti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzlabotas mobilitātes iespējas; • Samazinātas SEG emisijas transportā un uzlabota vides kvalitāte; • Nodrošināta konkurētspējīga transporta un loģistikas infrastruktūra un pakalpojumi; • Paaugstināta transporta drošība un drošums; • Sekmētas inovācijas un augsti kvalificētu nozares profesionāļu sagatavošana. <p>Lai sasniegtu izvirzīto politikas mērķi un politikas rezultātus, ir noteikti pieci rīcības virzieni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Multimodāla sabiedriskā transporta tīkla ar dzelzceļu kā sabiedriskā transporta „mugurkaulu” attīstība; • Starptautiskās savienojamības uzlabošana; • Loģistikas pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšana; • Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana; • Pētniecības un inovāciju izmantošana, pētnieku un politikas veidotāju sadarbība un mūsdienu prasībām atbilstošu transporta nozares speciālistu sagatavošana. <p>Katra rīcības virziena ietvaros noteikti veicamie uzdevumi un pasākumi”.</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 1.2.nodaļa.
<p>4. Vides pārskata 5.tabulā “Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums” (64.lpp. un 65.lpp.) minēts dokuments “Alternatīvo degvielu attīstības plāns 2021. – 2023.gadam”, taču pamatnostādņu projektā nav paredzēts izstrādāt šādu plānu. Pamatnostādņu projekts paredz jau konkrētus uzdevumus saistībā ar alternatīvo degvielu izmantošanu.</p> <p>Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam tekstā svītrot vārdus un skaitļus “Alternatīvo degvielu plānu 2021. – 2023.gadam”.</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula.
<p>5. Darbības programmas Vides pārskata projektā tiešās ietekmes vērtējuma tabulā 64.lpp. un 78.lpp. ir norādīts, ka “... plānoti transporta infrastruktūras projekti, kuri atbilst likuma “Par ietekmes uz vidi</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula un 8. nodaļa.

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
<p>novērtējumu” 1. pielikuma kritērijiem (11.1. Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.2. Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (10. Infrastruktūras projekti:... 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās....)”</p> <p>Informējam, ka atbilstoši Valsts autoceļu attīstības stratēģijai 2020. – 2040. gadam ir plānoti arī transporta infrastruktūras projekti, kas atbilst likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikuma kritērijam - 11. Jaunbūvējamās automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. Ņemot vērā minēto, lūdzam papildināt uzskaitītos kritērijus.</p>		
<p>Veselības inspekcija, 02.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: Pasts@fm.gov.lv</p>		
<p>Veselības ministrija ir izskatījusi ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un sniedz šādus komentārus:</p>		
<p>1) Attiecībā uz 2. politikas mērķi “Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, “zaļas” un “zilās” investīcijas, aprītes ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību”, prioritāti 2.1. "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" 2.1.1.SAM “Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana”, lūdzam ietekmes novērtējumu tabulā un rezumējumu tabulas beigu daļā pie negatīvās ietekmes papildināt ar šādu tekstu: „Ja, īstenojot energoefektivitātes pasākumus, paralēli tam netiek domāts par ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanu un to optimālu ekspluatāciju, pasliktinās ēku iekšējais mikroklimats un iekštelņu gaisa kvalitāte”.</p> <p>Attiecīgi precizējumi nepieciešami arī 2.pielikuma tabulā dokumenta 93.lpp. un 3.pielikuma tabulā 98.lpp.</p>	<p>Ņemts vērā</p>	<p>Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums, 2. un 3.pielikums.</p>
<p>2) Vēršam uzmanību, ka iepriekš aktivitāte “Paplašināt dzeramā ūdens kvalitātes uzraudzību” bija ietverta 2.2.1.SAM “Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību”, bet š.g. oktobra beigās tika panākta vienošanās šo aktivitāti iekļaut zem 2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” pie vides monitoringa pasākuma. Minētā aktivitāte būtībā iekļauj dzeramā ūdens direktīvas prasību - dzeramā ūdens drošības plānu un riska izvērtējuma adaptāciju un ieviešanu sabiedrībai prioritārajās ēkās Latvijā. Kā arī dzeramā ūdens auditmonitoringa stiprināšanu mazajām ūdensapgādes sistēmām, kas piegādā vidēji līdz 100 m3 ūdens/dnn un aptver ap 20% Latvijas iedzīvotāju.</p> <p>Tādēļ lūdzam arī veiktos secinājumus par šo aktivitāti iekļaut 5.tabulā "Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums" zem attiecīgā SAM.</p>	<p>Ņemts vērā</p>	<p>Precizēta vides pārskata 5.tabula.</p>
<p>3) Lūdzam apsvērt vai situācijas apraksta sadaļā "5.2.3.Virszemes ūdeņu kvalitāte" var iekļaut arī vispārīgu aprakstu par Latvijas peldūdeņu kvalitāti, jo 3.tabulā "SIVN aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji" zem SIVN vides aspekta "Cilvēka veselība, drošība" ietekmes vērtētas arī attiecībā uz tīru</p>	<p>Ņemts vērā</p>	<p>Papildināta vides pārskata 5.2.3.nodaļa.</p>

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
virszemes ūdeņu, peldvietu nodrošināšanu. Datus aprakstam var iegūt Veselības inspekcijas tīmekļvietnē: https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/parskats-par-peldvietu-udens-kvalitati-un-uzraudzibu-2019_gada.pdf		
Dabas aizsardzības pārvalde, 01.12.2020. vēstule Nr. 1.6/6087/2020-		
Pārvalde savas kompetences ietvaros ir izvērtējusi Vides pārskatu un izsaka šādus priekšlikumus un komentārus:		
1. Vides pārskata 5.1.1. nodaļā minēts, ka salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm Latvija ir mežiem bagāta valsts un tālāk ir norādīts valstī esošais koksnes krājas apjoms. Novērtējam, ka ir korekti norādīti ar normatīvajiem aktiem noteiktie ierobežojumi mežsaimnieciskajai darbībai, vienlaikus aicinām papildināt nodaļu ar informāciju par ES nozīmes meža biotopu un sugu dzīvotņu stāvokli, kā arī, ja tiek atzīmētas prognozes par meža platību pieaugumu, aicinām iezīmēt prognozes attiecībā par labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu ES nozīmes meža biotopiem. Attiecīgi aicinām īsi papildināt ar nākotnes tendencēm attiecībā uz labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu par purvu, zālāju un saldūdens biotopiem. Informācija pieejama gan Eiropas Vides aģentūras ¹⁵⁰ tīmekļa vietnē, gan arī ES Vides pārskatā ¹⁵¹ iekļauts kopsavilkums par būtiskākajiem ietekmējošajiem faktoriem attiecībā uz sugu dzīvotņu un biotopu saglabāšanu ilgtermiņā.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.1.1. un 5.1.2.nodaļa.
2. Vides pārskata 5.1.2.nodaļā sniegta informācija par dažādu biotopu grupu aizsardzības stāvokļa vērtējumiem. Lūdzam precizēt – šeit divas reizes atkārtojas informācija par piekrastes biotopiem, bet nav pieminēti meža biotopi.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.1.2.nodaļa.
3. Vides pārskata 5.1.2.nodaļā norādīts, ka spēkā esoši dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti 20% NATURA 2000 teritorijām. Lūdzam precizēt, ka uz 2020.gada 1.janvāri 33% īpaši aizsargājamo dabas teritoriju bija spēkā esoši dabas aizsardzības plāni. Jauns aprēķins tiks veikts 2021.gada sākumā, kad daļai esošo dabas aizsardzības plānu beigsies termiņi, bet daļai teritoriju būs izstrādāti jauni dabas aizsardzības plāni.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.1.2.nodaļa.
4. Pārvalde norāda, ka Vides pārskatā prioritāšu 2.2. “Vides aizsardzība un attīstība” un 2.1. “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām” ietvaros plānotie pasākumi izvērtētajā dokumenta redakcijā ir izvērtēti sabalansēti. Izvērtējot specifiskajos atbalsta mērķos plānotās aktivitātes, secināms, ka, piemēram, specifiskajā atbalsta mērķī 2.1.3. "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām” potenciāli plānotie krasta erozijas risku mazinājošie pasākumi novērtēti ar atbilstošu ietekmi, ja tiek nodrošināts, ka krasta erozijas risku mazinājošie pasākumi kā, piemēram, dambju, molu un citu būvju būvniecība, tiek plānoti, ieviešot zaļos risinājumus un būtiski neietekmējot dabisku ekosistēmu sniegtos pakalpojumus.	Pieņemts zināšanai	

¹⁵⁰ <https://rod.eionet.europa.eu/obligations/269/deliveries>

¹⁵¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
Kopumā Pārvalde uzskata, ka Vides pārskats ir sagatavots kvalitatīvi un vispusīgi, ņemot vērā pieejamo informāciju par specifisko atbalsta mērķu pasākumu detalizāciju un apjomu.	Pieņemts zināšanai	
Biedrība “Zaļā Brīvība”, 02.12.2020. vēstule Nr. 12.01.		
“Zaļā brīvība” sniedz ieteikumus darbības programmas (DP) Vides pārskata projekta pilnveidošanai nolūkā veicināt publisko investīciju izmantošanas efektivitāti klimatneitralitātes sasniegšanai.		
1) 55./56. lpp izteiktais apgalvojums, ka 1.2.3.SAM “Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām” ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, jo “tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti”, ir pieņemums, jo inovācija vai jaunas tehnoloģijas ne vienmēr nozīmē samazinātu ietekmi uz vidi. Nereti jauni produkti vai pakalpojumi (ja vien tie neaizstāj aizejošus vai piesārņojošākus produktus/pakalpojumus) nozīmē patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu, kas ir saistīts ar negatīvu ietekmi uz vidi. Tādējādi ietekme var būt arī būtiski negatīva. Ierosinām Vides pārskatā neizdarīt šādu secinājumu un iekļaut ierosinājumu Darbības programmā zem 1.2.3.SAM ietvert nosacījumu veicināt tikai tādu MVU darbību, kas atbilst klimatneitralitātes kritērijiem (piemēram, rada alternatīvu kādam vairāk piesārņojošam produktam vai pakalpojumam).	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums un 3.pielikums.
2) 58.lpp vērtējumā par 2.1.2.SAM “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana” būtu jāietver potenciāli negatīva ietekme uz vidi, kas var rasties, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniedz papildus stimulu apjoma palielināšanai. Lopkopības intensifikācija enerģijas ražošanai radīs negatīvu ietekmi uz vidi, jo klimata aizsardzībai nepieciešama virzība uz mazāku dzīvnieku produktu, īpaši gaļas, patēriņu, netiks iegūti plānotie SEG samazinājumi. Turklāt, biometāna transportēšanas infrastruktūra ir cieši saistīta ar dabasgāzes tīklu attīstību, kas nozīmē, ka publiskās investīcijas var netieši veicināt fosilā kurināmā izmantošanas veicināšanu, ilgāku izmantošanu, kam savukārt ir būtiska negatīva ietekme uz vidi.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums un 3.pielikums.
3) 66.lpp vērtējumā par 5.1.1.SAM “Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās” būtu jāietver piebilde, ka sagaidāma “tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām” tikai tādā gadījumā, ja jaunie uzņēmējdarbības veidi ir klimatneitrāli, t.i., piemēram, aizstāj produktus/pakalpojumus, kas rada vairāk SEG emisijas vai novērš SEG emisiju rašanos kādā nozarē, un visos darbības procesos un posmos tiecas uz 0 emisijām. Nereti jauni produkti vai pakalpojumi (dažkārt jaunu “vajadzību” radīšana patērētājiem) nozīmē patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu, kas ir saistīts ar negatīvu ietekmi uz vidi	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums un 3.pielikums.
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 01.12.2020. vēstule Nr. 1-132/10685		
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija saņēmusi atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” Finanšu ministrijas sadarbībā ar SIA “Grupa 93” sagatavoto Eiropas Savienības struktūrfondu un		

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
<p>Kohēzijas fonda 2021.-2027. gada plānošanas perioda darbības programmas (turpmāk – DP) vides pārskata projektu, un izsaka komentārus, ko aicina ņemt vērā. VARAM sniedz ļoti detalizētus komentārus, tādēļ šajā pārskata tabulā iekļauts apkopojums par izteiktajiem priekšlikumiem, priekšlikumu izklāsts skatāms 5.pielikumā.</p>		
<p>1) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts aktualizēt vides pārskata 1.2. nodaļā nozaru plānošanas dokumentu statusu, uzsvērt sasaisti ar Darbības programmu, kā nosaukumus gan 12. nodaļā, gan visā dokumentā, ja tie ir mainīti.</p>	Ņemts vērā	Precizēts vides pārskats, t.sk. 1.2. nodaļa
<p>2) Priekšlikumi, kurā ieteikts precizēt SIVN metodikas izklāstu</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.1. nodaļa
<p>3) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts precizēt, papildināt vides pārskatā un tā 1. pielikumā informāciju par starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem SIVN metodikas izklāstu</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.1. nodaļa un 1. pielikums atbilstoši pieejamai informācijai
<p>4) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts aktualizēt vides pārskata 5. nodaļu Esošās situācijas raksturojumu, ietekmētās teritorijas un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5. nodaļa. Informācija, kura detalizēti izklāstīta nozaru plānošanas dokumentos vai to SIVN vides pārskatos šajā vides pārskatā ietverta koncentrēti.
<p>5) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts aktualizēt vides pārskata 6 nodaļu Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums atbilstoši Darbības programmas aktuālajai redakcijai, kā arī papildināt atsevišķu SAM vērtējumu.</p>	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 6. nodaļa un 3.pielikums atbilstoši Darbības programmas 4. redakcijai (16.12.2020.).

Sagatavoja: M.Nikmane, SIA Grupa93

5. pielikums Paziņojuma publikācijas laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” kopija

2020. gada 2. novembris, Nr. 212

LATVIJAS VĒSTNESIS

LATVIJAS REPUBLIKAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS

OP 2020/212.DA1

OFICIĀLIE PAZIŅOJUMI > DAŽĀDI SLUDINĀJUMI

Paziņojums par Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021. - 2027.gadam" stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata nodošanu sabiedriskajai apspriešanai

Finanšu ministrija saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicama ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" prasībām nodod sabiedriskajai apspriešanai Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021.-2027.gadam" (turpmāk - plānošanas dokuments) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros izstrādāto Vides pārskata projektu (turpmāk - Vides pārskats).

Plānošanas dokumentu ir izstrādājusi Finanšu ministrija (adrese: Smilšu iela 1, Rīga, LV-1919, Latvija, tālrunis 67095656; e-pasts: pasts@fm.gov.lv; tīmekļvietnes adrese: www.fm.gov.lv), Vides pārskatu izstrādā SIA "Grupa 93" (adrese: K. Barona iela 3 - 4, Rīga, LV-1050, Latvija, tālrunis 27373939 (kontaktpersona Marita Nikmane), e-pasts: info@g93.lv, marita@g93.lv) tīmekļvietnes adrese: www.grupa93.lv).

Plānošanas dokuments attiecas uz "Budžeta un finanšu politika" jomu.

Plānošanas dokumenta izstrāde uzsākta 2020.gadā un pēc tā publiskās apspriedes un konsultācijām ar Eiropas Komisiju plānots virzīt apstiprināšanai Ministru kabinetā 2020.gada nogalē un iesniegt apstiprināšanai Eiropas Komisijā 2021. gada sākumā. Plānošanas dokumenta īstenošana ietekmēs visu Latvijas Republikas teritoriju.

Plānošanas dokuments, Vides pārskats un tā kopsavilkums ir pieejams Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē (www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv), Vides pārskats un tā kopsavilkums ir pieejams SIA "Grupa93" tīmekļa vietnē (www.grupa93.lv).

Sabiedriskā apspriešana norisināsies no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim. Saskaņā ar "Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma" 20.pantu Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notiks neklātienēs formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim (videoprezentācija būs pieejama tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv un www.grupa93.lv, sākot ar 23.novembri), kuras laikā ieinteresētās puses var sūtīt jautājumus uz Finanšu ministrijas e-pasta adresi: pasts@fm.gov.lv vai SIA "Grupa93" e-pasta adresi: info@g93.lv. Saiti uz tīmekļa vietni, kur būs pieejama videoprezentācija, būs iespējams saņemt arī e-pastā, piesakot to pa e-pastu: info@g93.lv vai tālruni: 27373939. Tiešsaistes videokonference notiks 2020. gada 27.novembrī plkst. 10.00 (pieejas saite tiks publicēta tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv un www.grupa93.lv).

Rakstiskus priekšlikumus/atsauksmes ar norādi "Priekšlikumi Vides pārskatam par Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021.-2027.gadam" var nosūtīt līdz 2020.gada 2.decembrim pa pastu Finanšu ministrijai vai arī elektroniski uz e-pasta adresēm: pasts@fm.gov.lv un info@g93.lv. Juridiskām personām nepieciešams norādīt institūcijas nosaukumu, reģistrācijas numuru, priekšlikumu sniegšanas datumu un kontaktinformāciju, bet fiziskām personām - vārdu, uzvārdu, adresi un datumu. Anonīmi iesniegumi netiks ņemti vērā.

www.vestnesis.lv